

OTPOR U NADLEŽNOSTI POLICIJE
Srbija, 2.maj – 24.septembar 2000. godine
Izveštaj Fonda za humanitarno pravo

Otpor kao studentski pokret inicirala je u oktobru 1998. godine grupa studenata Beogradskog univerziteta nezadovoljna radom postojećih akademskih organizacija i neuspešnim protestom protiv represivnog Zakona o univerzitetu u Srbiji. Pokret je stekao pristalice i na drugim univerzitetima u Srbiji i njihovi aktivisti počeli su javno da demonstriraju zahteve za demokratskim promenama: “slobodni i fer izbori, slobodan, depolitizovan univerzitet i slobodni i nezavisni mediji.” Pokret se brzo proširio na mnoge gradove i mesta u Srbiji. Od malih grupa studenata Otpor je prerastao u masovni pokret političkih protivnika vlasti. Stilizovana pesnica, zaštitni znak Otpora, prihvaćena je među građanima kao simbol lične hrabrosti i odlučnosti za uspostavljanje demokratskih vrednosti u Srbiji. Vlasti u Srbiji odgovorile su, najpre, medijskom kampanjom protiv Otpora kao neprijateljske organizacije, da bi u maju 2000. godine preduzele veliku policijsku akciju protiv njegovih aktivista. Izborna kampanja u Srbiji odvijala se u uslovima svakodnevnog hapšenja aktivista Otpora.

Policija je od početka maja do polovine septembra 2000. godine privela više od 2000 aktivista *Otpora*, oko 400 članova opozicionih političkih partija i 100 aktivista nevladinih organizacija. Istraživanje Fonda za humanitarno pravo (FHP), intervjuisanjem žrtava policijskog nezakonitog ponašanja i prikupljanjem pismenih dokaza, pokazuje da je Ministarstvo unutrašnjih poslova početkom maja počelo da sprovodi opsežnu akciju protiv mladih u Srbiji, prvenstveno protiv aktivista *Otpora*. Najviše privedenih građana bilo je do 25 godina starosti, među njima i oko 200 maloletnika od 16 do 18 godina. Oko 300 aktivista *Otpora* privođeno je pet i više puta. U nekoliko odvojenih prilika policija je zajedno sa aktivistima *Otpora* privela i 30 majki učesnica akcija. Analiza postupaka policije ukazuje na to da je bila posredi organizovana i sinhronizovana akcija sa jasnim naredbama, uputstvima i ciljevima. Akcija se sprovodila na celoj teritorije Srbije, s tim što je upadljivo bila usredsređena na Vojvodinu. Jednoobrazno postupanje u svim slučajevima kazuje da su pripadnici policije delovali po naredbi, svesno grubo kršeći zakone i Ustav. Upornost u kršenju zakona upućuje na to da su pripadnici policije postupali uvereni da protiv njih neće biti vođeni ni disciplinski ni krivični postupci predviđeni za takva postupanja.

Odbijanje registracije *Otpora*

Protivno ustavnim načelima i garancijama za uživanje osnovnih ljudskih prava i sloboda, da bi se mladi onemogućili da se uključe u politički život Srbije, Savezno ministarstvo pravde donelo je 9. juna rešenje kojim se odbija upis udruženja *Otpor* u registar udruženja, društvenih organizacija i političkih organizacija.

Upis je odbijen na osnovu ovlašćenja Saveznog ministarstva pravde da ne izvrši upis u registar ako “utvrdi da su programski i statutarne ciljevi organizacije i način njihovog ostvarivanja usmereni na: nasilno rušenje Ustavom utvrđenog uređenja; ugrožavanje

teritorijalne celokupnosti i nezavisnosti zemlje; kršenje Ustavom SFRJ zajamčenih sloboda i prava čoveka i građanina; raspirivanje nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti”.

U obrazloženju rešenja navodi se da je opštepoznata činjenica da “pripadnici podnosioca zahteva već duže vreme ilegalno deluju protivno našim propisima, između ostalog i organizovanjem javnih skupova na kojima pozivaju građane na ustanak radi nasilnog rušenja ustavnog poretka, koji poziv je upućen i na nedavno organizovanom skupu na Ravnoj Gori kada je upućena poruka da učesnici toga skupa ‘prekinu paljbu i štede municiju – trebaće nam’, a sve to uz upotrebu vatrenog oružja kojim se ugrožava bezbednost građana, vrši njihovo uznemiravanje i narušava javni red i mir. Na javnom skupu održanom nedavno na Trgu Republike u Beogradu upućene su najozbiljnije pretnje građanima SRJ da će ‘biti i vešanja na banderama’ onih koji ne misle kao što misle podnosioci zahteva”.

Izvesno je da je Savezno ministarstvo pravde donelo rešenje na osnovu političkih instrukcija i da nije razmatralo Statut *Otpora*, što je bilo obavezno po Zakonu. Član 2 Statuta *Otpora* glasi: “Ciljevi *Otpora* su zalaganje za demokratiju društva, poboljšanje kvaliteta života građana; propagiranje antifašističkih i antiekstremističkih ideja i ukazivanje na opasnost od širenja terorizma i nasilja u društvu; stvaranje uslova za iskazivanje kreativnosti svojih članova; zalaganje za autonomiju univerziteta i poboljšanje kvaliteta studija i položaja studenata u društvu i zaštita životne sredine.”

“Opšte poznate činjenice”, prema navodima Ministarstva pravde, činjenično se ne odnose na *Otpor*. Podnosioci zahteva za registraciju su osnivači udruženja građana *Otpor* i nemaju pripadnike. Osnivači nisu delovali ilegalno, već su podneli zahtev 24. maja da svoj status legalizuju u skladu sa Zakonom, upisom u registar udruženja. Podnosioci zahteva nikada nisu organizovali skup na kome su pozivali građane na ustanak radi nasilnog rušenja ustavnog poretka. Skup na Ravnoj Gori (13. maj) nisu organizovali podnosioci zahteva, nisu bili učesnici tog skupa niti imaju bilo kakve veze sa parolama iznošenim na tom skupu. Na javnom skupu na Trgu Republike u Beogradu, 14. maja, podnosioci zahteva nisu govorili da će “biti i vešanja na banderama” onih koji ne misle kao što misle podnosioci zahteva.

Činjenica je da je skup na Ravnoj Gori organizovala politička stranka Srpski pokret obnove (SPO), koja je upisana u registar već deset godina. U javnosti je poznato da je o “vešanju na banderama” govorio Nenad Čanak, lider Lige socijaldemokrata Vojvodine (LSV), na mitingu opozicije u Beogradu, 14. maja .

Time što je podnosiocima zahteva pripisalo tuđe aktivnosti, govore i parole, Savezno ministarstvo pravde je na osnovu netačno i zlonamerno utvrđenog činjeničnog stanja donelo nezakonito rešenje koje je trebalo da posluži da se iz društvenog i političkog života isključi čitava generacija mladih ljudi.

Navodno u cilju zaštite države od terorizma, Jugoslovenska udružena levica (JUL), koju vodi Mira Marković, sredinom maja predložila je donošenje zakona o borbi protiv terorizma po hitnom postupku, što je podržala Socijalistička partija Srbija (SPS), zalažući se za "beskompromisni obračun sa terorizmom" i “političko jedinstvo svih državnih organa u toj borbi”. Uoči zasedanja savezne skupštine 30. juna, Predlog zakona je dospelo u javnost, izazivajući oštro reagovanje pravničke zajednice zbog odredaba koje su u potpunoj suprotnosti sa postojećim krivičnim zakonodavstvom u Srbiji, Crnoj Gori i SR Jugoslaviji. Na sednici savezne skupštine 30. juna donošenje pomenutog zakona je odloženo.

Donošenjem rešenja o odbijanju upisa *Otpora* u registar udruženja i objavljivanjem Predloga zakona o borbi protiv terorizma najviši državni organi su kreirali uslove u kojima su organi unutrašnjih poslova mogli da postupaju prema aktivistima *Otpora* kao licima koja se bave kriminalnim radnjama protiv bezbednosti države.

Formalni povod za masovnu policijsku akciju

Kao formalni povod za pokretanje masovne policijske akcije protiv *Otpora* poslužio je incident u Požarevcu 2. maja, kada je policija uhapsila trojicu aktivista *Otpora* zbog navodnog pokušaja ubistva člana JUL-a. Ubistvo predsednika Izvršnog veća Vojvodine i visokog funkcionera SPS-a Boška Peroševića 13. maja 2000. godine u Novom Sadu, sasvim je neosnovano i zlonamerno korišćeno kao povod za masovno privođenje i pretresanje stanova aktivista *Otpora* i članova opozicionih partija. Ivan Marković, savezni ministar za telekomunikacije i visoki funkcioner JUL-a, direktno je optužio *Otpor* i opozicione stranke da su organizovali ubistvo, te da su oni “nosioci terorizma obaveštajnih službi stranih zemalja i plaćenici koji se nalaze u rukovodstvu SPO i DS, kao i u drugim opozicionim strankama i u terorističkim falngama *Otpora*”.

Istraživanje FHP pokazuje da je policija prema aktivistima *Otpora* i drugim političkim nesitomišljenicima primenjivala sledeće operativne kriminalističke radnje: privođenje odnosno zadržavanje, obavljanje informativnog razgovora, fotografisanje i uzimanje otisaka, pretresanje stana i oduzimanje predmeta. Te radnje policija je primenjivala prema osobama koje su lepile plakate, delile letke, bedževe, šibice i drugi propagandni materijal *Otpora*, izvodili akcije ili nosili majice sa znakom pesnice. Nakon raspisivanja izbora u Srbiji, policija je pojačala pritisak na aktiviste *Otpora* da bi sprečila njihovu izbornu kampanju sa nazivom “Gotov je”.

Istraživanje FHP pokazuje da je policija postupala sasvim proizvoljno, neosnovano i protivzakonito, jer osobe prema kojima je sprovodila pomenute radnje nisu bile optužene ni za kakvo krivično delo, niti je bilo sumnje da su krivična dela izvršile ili bile u vezi sa izvršenjem krivičnog dela.

Prema Zakonu o krivičnom postupku (ZKP), pomenute operativno–kriminalističke radnje koje je preduzimala policija pripadaju pretkrivičnom postupku i, po pravilu, bliže su regulisane drugim zakonima i podzakonskim aktima, posebno Zakonom o unutrašnjim poslovima (ZUP) i Pravilnikom o načinu vršenja poslova Službe javne bezbednosti. ZKP propisuje da se lišenje slobode, informativni razgovor, fotografisanje lica i uzimanje otisaka, pretresanje stana i oduzimanje predmeta mogu sprovoditi samo ako postoje osnovi sumnje da je učinjeno neko krivično delo koje se goni po službenoj dužnosti, da bi se obezbedilo otkrivanje učinioca krivičnog dela, ili prikupljanje ili obezbeđenje dokaza i predmeta vezanih za počinjeno krivično delo. To je osnovni i zajednički uslov da bi policija mogla da preduzima pomenute radnje u pretkrivičnom postupku.

Približavanjem predsedničkih i republičkih izbora 24. septembra upadljivo su učestali napadi privatnih lica na aktiviste *Otpora* i građane koji su neposredno bili angažovani u izbornim kampanjama “Gotov je” i “Vreme je”. U nekoliko slučajeva FHP je utvrdio da su napadači članovi koalicije vladajućih partija SPS-JUL. U jednom slučaju maloletnog otporaša u Nišu maltretirali su članovi SUBNOR-a.

Privođenje i zadržavanje – praksa

Policija je prakticovala da privodi u policiju mladiće, devojke, maloletnike, decu i ostale građane koji su se deklarirali kao aktivisti i simpatizeri *Otpora* i učestvovali u akcijama kao što su lepljenje plakata, rasturanje propagandnog materijala, javna kritika vlasti kroz ulične predstave, nošenje majica i bedževa sa znakom *Otpora*. Pre početka izborne kampanje, tokom juna, jula i avgusta, policija je uoči poseta visokih državnih funkcionera lokalnoj vlasti ili odborima SPS-a i JUL-a privodila već registrovane aktiviste *Otpora* i zadržavala ih u policiji dok “gosti ne odu”. Privođenje aktivista *Otpora* u vezi sa izbornom kampanjom SPS-a i JUL-a bila je svakodnevna pojava na koju se javnost u Srbiji bila navikla.

Pripadnici policije nisu skrivali da su imali naređenje da hvataju lica koja su nosila majicu sa znakom *Otpora* ili rasturala propagandni materijal pokreta. Policajci su se pozivali na stav MUP-a da je *Otpor* zabranjena organizacija. FHP je registrovao da je policija u julu i avgustu privela preko 600 mladih ljudi, maloletnika i dece zato što ih je na javnom mestu zatekla u “zabranjenoj majici”. U prvoj polovini septembra među privedenim prednjače aktivisti *Otpora* i građani koje je policija uhvatila da na javnim mestima ili preko plakata SPS-a i JUL-a lepe nalepnicu “Gotov je”.

Podaci FHP-a ukazuju na to da je tokom izborne kampanje policija pojačala pritisak na aktiviste *Otpora* i građane koji su bili angažovani u izornoj kampanji “Gotov je” i “Vreme je”. Ponašanje policije u septembru pokazuje da policija nije zadržavala na informativnom razgovoru aktiviste *Otpora* i građane koji su ranije privođeni, fotografisani i kojima su uzeti otisci prstiju. Policija je bila usredsređena da registruje svakog novog aktivistu ili simpatizera *Otpora*.

Pravna regulativa

Zakon o unutrašnjim poslovima propisuje da pripadnici policije imaju pravo da legitimišu građane i da ih, u slučajevima predviđenim zakonom, privedu nadležnom organu. Kada pripadnik policije preduzima radnje u civilnom odelu, a na zahtev lica prema kome preduzima službene radnje i kada je u uniformi, dužan je da se legitimise.¹

Zakon o unutrašnjim poslovima Republike Srbije² propisuje da MUP Srbije može ograničiti kretanje licu (zadržati lice) koje narušava javni red i mir i time ugrožava bezbednost drugih građana ili odbranu i bezbednost Republike, ako se uspostavljanje javnog reda i mira i sprečavanje ugrožavanja bezbednosti ili odbrane ne može postići na drugi način. Pod istim uslovima pripadnici policije mogu da zadrže i lice radi utvrđivanja identiteta ako se njegov identitet ne može utvrditi legitimisanjem ili na drugi način. Prema Zakonu, zadržavanje može da traje najduže 24 sata. Lice koje je zadržano bez osnova ili duže od roka ima pravo na sudsku zaštitu.³

U svim slučajevima koje je registrovao FHP policija je nezakonito privodila aktiviste *Otpora* i druge građane, protivno članu 11 Zakona o unutrašnjim poslovima. Osim u jednom slučaju, zadržanim građanima nije izdato rešenje o zadržavanju. Po pravilu, nakon nezakonito

¹ Zakon o unutrašnjim poslovima Srbije, član 21.

² Zakon o unutrašnjim poslovima Srbije, član 11.

³ Zakon o unutrašnjim poslovima Srbije, član 12, stav 6: “Lice koje je zadržano bez osnova ili duže od roka ima pravo na naknadu štete.”

sprovedenog privođenja, policija je ispitivala privedena lica i sprovodila kriminalističku obradu uzimanjem otisaka na način kao da je reč o licima za koje ima osnova za sumnju da su počinili krivično delo.

Informativni razgovor - praksa

U vezi sa ubistvom Boška Peroševića policija je privela na informativni razgovor preko 200 aktivista *Otpora* u Novom Sadu i u drugim gradovima u Srbiji. Dajući tim informativnim razgovorima privid zakonitosti, policija je pokušala da prikrije pojačanu akciju prema političkim neistomišljenicima. Podaci FHP pokazuju da je policija u svim slučajevima privođenja na informativni razgovor postupala nezakonito, pozivajući se na »proceduru« i naređenje »odozgo«.

U desetak slučajeva policija je uputila pismeni poziv za informativni razgovor bez navođenja razloga. U nekoliko slučajeva je taj razlog bio "informativni razgovor", a u jednom slučaju "daktiloskopija" (uzimanje otisaka). Prilikom obavljanja informativnog razgovora inspektori su se koristili jednoobraznim upitnikom za prikupljanje podataka. Pitanja su se odnosila na vreme i razlog pristupanja *Otporu*, na ciljeve, kontakte sa osobama iz inostranstva, izvore finansiranja, funkcije, članove rukovodstva, političko mišljenje ispitivanog i članova porodice, a u nekim slučajevima postavljano je pitanje da li u okviru *Otpora* postoje ekstremne frakcije i terorističke grupe. Maloletnici i mlađi punoletnici su takođe privođeni i ispitivani o političkom mišljenju.

Pravna regulativa

Prema ZKP-u, pripadnici policije imaju pravo da od građana traže obaveštenja odnosno da ih pozivaju na informativni razgovor samo ako postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti.⁴ U tom slučaju, građani se pozivaju pismenim putem, a samo izuzetno, zbog razloga hitnosti, moguće je to učiniti i usmeno. U pozivu, pismenom i usmenom, moraju biti jasno naznačeni razlozi pozivanja i ti razlozi moraju uvek biti u vezi sa izvršenjem određenog krivičnog dela. To krivično delo mora jasno biti navedeno u pozivu, nije dopušteno paušalno navođenje razloga za informativni razgovor. Prinudno dovođenje na informativni razgovor primenjuje se samo ako je prethodno uručen poziv sa upozorenjem na mogućnost prinudnog dovođenja u slučaju neodazivanja pozivu, a građanin se bez opravdanih razloga ne odazove pozivu.

Zakon o unutrašnjim poslovima predviđa mogućnost da pripadnici policije mogu sa zadržanim licem da obave službeni razgovor samo o okolnostima koje se odnose na razloge zbog kojih je zadržavanje određeno.⁵

Zakon o zaštiti podataka o ličnosti veoma izričito propisuje da se lični podaci o rasnom poreklu, političkim i sindikalnim opredeljenjima i seksualnom životu mogu prikupljati, obrađivati i davati na korišćenje samo uz pismenu saglasnost građanina.⁶

⁴ ZKP, član 151.

⁵ Zakon o unutrašnjim poslovima Srbije, član 11: "Licu koje narušava javni red i mir i time ugrožava bezbednost drugih građana ili odbranu i bezbednost Republike, MUP može ograničiti kretanje (zadržati lice) ako se uspostavljanje javnog reda i mira i sprečavanje ugrožavanja bezbednosti ili odbrane ne može postići na drugi način." Pod uslovima iz prethodnog stava, zadržati se može i lice radi utvrđivanja identiteta, ako se njegov identitet ne može utvrditi legitimisanjem ili na drugi način.

⁶ Zakon o zaštiti podataka o ličnosti, član 18.

Fotografisanje i uzimanje otisaka - praksa

Istraživanje FHP-a pokazuje da je policija, nakon nezakonitog privođenja, zadržavanja i obavljanja informativnog razgovora, u oko 95 odsto slučajeva fotografisala aktiviste *Otpora* i uzimala im otiske prstiju, ponovo kršeći ZKP. Uzimanje otisaka i fotografisanje lica su radnje kojima se otvara kriminalistički dosije građanina, što se prema zakonskim odredbama može činiti samo kada postoji osnovana sumnja da je učinjeno krivično delo. Na ovaj način policija je mlada neosuđivana lica, pre svega studente i učenike, registrovala kao kriminalce.

Pravna regulativa

Prema ZKP-u policija može fotografisati lice i uzimati otiske prstiju pod pretpostavkom da postoje osnovi sumnje da je učinjeno krivično delo, odnosno samo za ciljeve krivičnog postupka.⁷

Pretresanje stana i osoba i oduzimanje predmeta - praksa

Prema podacima FHP, policija je u julu pretresla preko 200 stanova aktivista *Otpora* i stanova njihovih roditelja. U avgustu je policija upala u preko 300 stanova aktivista i simpatizera *Otpora*. U septembru policija je počela da upada u prostorije *Otpora* i nevladinih organizacija i pleni njihovu imovinu i propagandni materijal.

Istraživanje FHP pokazuje da policija ni u jednom slučaju nije poštovala zakonske odredbe o obavljanju pretresa. To kazuje da su pripadnici policije vodili računa o tome da ostave što manje pismenih tragova koji bi u budućnosti mogli biti upotrebljeni kao dokaz da su nezakonito postupali.

U desetak slučajeva policija je vlasnicima stanova izdala potvrdu o ulaženju u stan radi "pronalaženja predmeta krivičnog dela". U oko sto slučajeva policija je na izdatim potvdama o ulaženju u stan navela da je razlog "oduzimanje propagandnog materijala".⁸

Policija je oduzimala predmete kao što su plakati, bedževi, šibice, kalendari, leci, zastave i majice sa znakom *Otpora*, kao i nalepnice "Gotov je". U brojnim slučajevima policija je oduzimala propagandni materijal *Otpora* tako što je tokom informativnog razgovora upozoravala aktiviste: "Ako u kući držite propagandni materijal, priznajte odmah, predajte dobrovoljno, što je bolje nego da ga oduzmemo prinudnim putem ili pretresom stana." FHP raspolaže podacima da je policija oduzimala prazne kutije šibica sa znakom *Otpora*, jednu majicu ili kofu sa lepkom. Prioritet policije u septembru bilo je oduzimanje nalepnica "Gotov je" i uputstva za ponašanje građana prilikom nezakonitog postupanja policije.

Početak septembra policija je počela sa akcijama upada u prostorije *Otpora* i nevladinih organizacija. U svim slučajevima policija je ulazila bez naloga za pretres i bez svedoka. Plenila je imovinu često bez izdavanja bilo kakve potvrde. Bilo je slučajeva da je, pored kompjutera, telefona, spiskova saradnika i drugih stvari u vlasništvu tih organizacija, policija

⁷ ZKP, član 152.

⁸ ZKP, član 210, stav 1: "ovlašćena službena lica unutrašnjih poslova mogu i bez naredbe da uđu u tuđ stan i druge prostorije i da po potrebi izvrše pretresanje ako držalac stana to želi, ako neko zove u pomoć, ako je potrebno da se uhvati učinilac krivičnog dela koji je na delu zatečen ili radi bezbednosti ljudi i imovine, ako su u stanu ili drugoj prostoriji nalazi lica koje se po potrebi nadležnog državnog organa ima pritvoriti ili prinudno dovesti, ili koje se tu sklonilo od gonjenja, ili ako je očigledno da se drugačije ne bi mogli obezbediti dokazi".

oduzimala bez izdavanja potvrde i ličnu imovinu članova i aktivista *Otpora* i Centra za slobodne izbore i demokratiju (CESID). Samo u nekoliko slučajeva članovima nevladinih organizacija ostavljena je potvrda o ulaženju u stan i o oduzetim predmetima. U velikom broju slučajeva policija je privodila sve članove nevladinih organizacija i aktiviste *Otpora* koje bi zatekla u prostorijama.

Pravna regulativa

Prema ZKP-u, “ovlašćena službena lica unutrašnjih poslova mogu i bez naredbe da uđu u tuđ stan i druge prostorije i da po potrebi izvrše pretresanje ako držalac stana to želi, ako neko zove u pomoć, ako je potrebno da se uhvati učinilac krivičnog dela koji je na delu zatečen, ili radi bezbednosti ljudi i imovine, ako su u stanu ili drugoj prostoriji nalazi lice koje se po potrebi nadležnog državnog organa ima pritvoriti ili prinudno dovesti, ili koje se tu sklonilo od gonjenja ili ako je očigledno da se drugačije ne bi mogli obezbediti dokazi”.⁹

Pretres stana i oduzimanje predmeta su radnje koje spadaju u istražne radnje, koje se po pravilu sprovode tek po pokretanju istrage, uz odobrenje istražnog sudije, a samo izuzetno, u smislu čl. 154 ZKP-a, sprovode se u pretkrivičnom postupku ukoliko postoji opasnost od odlaganja ovih radnji.¹⁰ Pretres stana se po Zakonu vrši samo ako je verovatno da će se uhvatiti okrivljeni, ili otkriti tragovi krivičnog dela ili drugi predmeti važni za krivični postupak¹¹. **Ta verovatnoća mora biti opravdana, a ne samo zamišljena ili izmišljena.** U slučajevima pretresa stanova aktivista *Otpora* i drugih političkih neistomišljenika ta verovatnoća nije postojala. Cilj pretresa je, očigledno, bio pronalaženje predmeta sa obeležjima *Otpora*, odnosno propagandnog materijala nevladinih organizacija.

Prema odredbi člana 211 ZKP-u, privremeno se mogu oduzeti dve vrste predmeta: predmeti koji su bili upotrebljeni ili namenjeni za izvršenje krivičnog dela i predmeti koji služe kao dokaz u krivičnom postupku. Oduzimanje se vrši na taj način što se lice koje poseduje takav predmet pozove da ga dobrovoljno preda, a ako odbije, onda se oduzima prinudnim putem, ukoliko osporava držanje predmeta, pretresanjem.

Prema ZKP-u organi unutrašnjih poslova mogu izvršiti privremeno oduzimanje predmeta i pre pokretanja istrage pod uslovom da postoji opasnost od odlaganja, ali isključivo u vezi sa krivičnim postupkom. U ovom slučaju policija sama donosi i izvršava naredbu o oduzimanju predmeta.¹²

⁹ZKP, član 210:

Stav 2.: U slučaju iz stava 1 ovog člana neće se sastavljati zapisnik, nego će se držaocu stana odmah izdati potvrda, u kojoj će se naznačiti razlog ulaženja u stan, odnosno u druge prostorije.

Stav 3.: Pretresanje se može izvršiti i bez prisustva svedoka ako nije moguće da se odmah obezbedi njihovo prisustvo, a postoji opasnost od odlaganja. Razlozi za pretresanje bez prisustva svedoka moraju se naznačiti u zapisniku.

Stav 4.: Ovlašćena službena lica organa unutrašnjih poslova mogu i bez naredbe o pretresanju i bez prisustva svedoka izvršiti pretresanje lica prilikom izvršenja rešenja o privođenju ili prilikom lišenja slobode, ako postoji sumnja da to lice poseduje oružje ili oruđe za napad, ili ako postoji sumnja da će odbaciti, sakriti ili uništiti predmete koje treba od njega oduzeti kao dokaz u krivičnom postupku.

Stav 5.: Kad ovlašćena službena lica organa unutrašnjih poslova izvrše pretresanje bez naredbe o pretresanju, dužna su da o tome odmah podnesu izveštaj istražnom sudiji, a ako se postupak još ne vodi – nadležnom javnom tužiocu.

¹⁰ Isto, član 154: “Organi unutrašnjih poslova mogu i pre pokretanja istrage izvršiti privremeno oduzimanje predmeta po odredbama člana 211. ovog zakona ako postoji opasnost od odlaganja i izvršiti pretresanje stana i lica pod uslovima predviđenim u članu 210. ovog zakona”.

¹¹ Isto, član 151.

¹² ZKP, član 154, stav 1.

Bezobzirnost prema maloletnicima¹³

U akciji protiv mladih, policija nije imala obzira prema maloletnicima ni prema deci. Oni su, takođe, prolazili tretman kao da su učinioci prekršaja i krivičnih dela.

Istraživanje FHP pokazuje da se u svim slučajevima privođenja maloletnika radilo o njihovom nenasilnom ponašanju, da nisu pružali otpor prilikom privođenja, da nije bilo osnova za sumnju da je počinjeno krivično delo, ni elementa koji su opravdavali odluku. Da je policija stvarno imala problem oko utvrđivanja identiteta lica od 16 godina i mlađih, mogla je da im uruči poziv preko roditelja da se jave stanici policije. Ni u jednom slučaju policija nije poštovala obavezu da postupak privođenja maloletnika sprovodi sa posebnom pažnjom, uzimajući u obzir njihov uzrast. Ima slučajeva da je policija pretresala stan maloletnika navodno zbog prijave da poseduje oružje i da pritom nije obezbedila prisustvo roditelja i svedoka, niti je sačinila zapisnik o pretresu.

Cilj nezakonitog ponašanja policije

Otvoreno i masovno privođenje, ispitivanje na informativnom razgovoru i kriminalističko registrovanje aktivista *Otpora* imalo je za cilj da zastraši mlade, njihove roditelje i demokratski orijentisane građane i odvraći ih od neposrednog uključivanja u politički život u Srbiji zbog opasnosti po ličnu bezbednost. Drugi cilj bio je da se registrovanjem aktivista *Otpora* stvori baza podataka o mladima sklonim “kriminogenom ponašanju”, prema kojima bi se primenio najavljeni zakon o borbi protiv terorizma.

Da je u aktivnostima *Otpora* postojalo krivično delo, policija bi bila dužna da odmah pokrene odgovarajući krivični postupak. Međutim, ona to nije činila. Krivični postupak je pokrenut u četiri slučaja. U tim slučajevima političko angažovanje i pravo na javnu kritiku vlasti sud je tretirao kao krivično delo.

Revnost policije u sprovođenju naređenja

Pripadnici policije revnosno su sprovodili naređenje o registraciji aktivista *Otpora*, oduzimanju propagandnog materijala i prikupljanju podataka o njihovim političkim mišljenjima. Prema svakome ko se pozivao na ljudska prava odnosili su se kao prema “unutrašnjem neprijatelju”. Nisu skrivali da bavljenje ljudskim pravima tretiraju kao “neprijateljsku delatnost”. U sprovođenju naređenja postojala je određena razlika u ponašanju između lokalnih policajaca i pripadnika policije sa Kosova. Pripadnici policije sa Kosova otvoreno su pokazivali da u aktivistima *Otpora* prepoznaju “teroriste” i “NATO plaćenike”.

Bilo je slučajeva da su se inspektori koji su ispitivali aktiviste *Otpora* pravdali da moraju da budu energičniji jer im je “odozgo” prigovoreno na “mlakoj akciji” protiv *Otpora*. U septembru FHP je registrovao slučajeve u kojima su inspektori opominjali aktiviste *Otpora* “da se čuvaju, jer može doći vreme u kojem će ih privoditi, ispitivati i tući neki drugi, a ne postojeći pripadnici policije”.

¹³ Bivša SFRJ je ratifikovala Konvenciju o pravima deteta u decembru 1990. godine. Time se obavezala da je primenjuje i da o primeni podnosi izveštaj svakih pet godina Komitetu za prava deteta. U tom smislu, vlada SRJ ima međunarodnu obavezu da u potpunosti primenjuje Konvenciju. Član 3. obavezuje sve institucije države da im je briga o interesu deteta najviši cilj.

U prilog nalazu da su aktivisti *Otpora* bili u “nadležnosti” policije je i podatak da je pred sudovima pokrenut relativno mali broj postupaka. Povremenim pokretanjem prekršajnih i krivičnih postupaka vlast je nastojala da očuva privid poštovanja zakona.

Šta je policija radila

U periodu od 2. maja do 24. septembra policija je obavila informativne razgovore sa preko 2000 aktivista *Otpora* i drugih građana u vezi sa njihovim aktivnostima u *Otporu*, političkim uverenjima, nacionalnom pripadnošću i drugim podacima koji zadiru u privatnost. FHP je registrovao tek dvadesetak slučajeva pismenog pozivanja na informativni razgovor. U tim slučajevima poziv nije upućen u skladu sa zakonom. U vezi sa ubistvom Boška Peroševića policija je prinudno privodila građane na informativni razgovor iako im prethodno nije uputila pismeni poziv. Po pravilu, posle informativnih razgovora privedeni građani prolazili su proceduru uzimanja otisaka i fotografisanja lica.

1. Obavljanje informativnog razgovora

1.1. Pismeno pozivanje

Policija u Baču pozvala je pismenim putem na informativni razgovor 30. juna bez navođenja razloga desetak mladića, među kojima je bilo aktivista *Otpora*. **Nikola Pavkov**, član Demokratske stranke (DS) i aktivista *Otpora*, rekao je FHP-u da je pre tog ispitivanja u policiji privođen sedam ili osam puta: “Mislim da smo svi mi pozvani tako što je policija došla do jedne fotografije na kojoj smo se nas desetak slikali sa majicama *Otpora* na mestu gde će vlast, navodno, izgraditi sportsku halu. Na tom mestu smo krajem maja izveli akciju koja je predstavljala parodiju na propagandu vlasti o obnovi i izgradnji. Na informativni razgovor pozvani su svi sa te fotografije, bez obzira na to da li su u *Otporu* ili nisu. Ispitivali su nas pojedinačno, oko pola sata. Otvorili su mi dosije, fotografisali su me i uzeli otiske prstiju kao da sam kriminalac. Islednici uvek isto pitaju, o finansijama, organizaciji, ko je glavni, o rođacima u inostranstvu, o članstvu u političkim strankama.”

Pismeni poziv primio je i **Nenad Lukić**, član SPO-a i aktivista *Otpora* u Grockoj, naselju pored Beograda. U pismenom pozivu bilo je naznačeno da se javi 7. jula u 9,00 sati u policijsku stanicu u Grockoj kod inspektora Rajkovića radi “informativnog razgovora”. U policiji je Lukić proveo oko pet sati, a informativni razgovor trajao je oko 30 minuta. Prilikom ispitivanja inspektor mu je rekao da je pozvan zato što je 22. juna u selu Umčari lepio plakate organizacije koja nije registrovana. O sadržaju informativnog razgovora Lukić je FHP-u rekao: “Inspektor me prvih deset minuta pitao šta znam o pokretu *Otpor*, odakle mi materijal, šta znači pesnica. Kada sam odgovorio da ne znam, pitao me kako to da se angažujem za organizaciju o kojoj ništa ne znam. Kada sam mu rekao da sam član SPO-a, ostalih 20 minuta postavljao mi je pitanja isključivo u vezi sa partijom. Pitao me je, između ostalog, da li podržavam Vuka koji ljubi ruku Olbrajtovoj, agresoru i zavodnici našeg naroda. Rekao je da Vuk huška narod na ustanak.” Istog dana i na isti način na informativni razgovor pozvan je i Nenadov brat **Živorad Lukić**.

Policija u Pećincima pozvala je 25. avgusta pismenim putem šestoro aktivista *Otpora*, jer je prethodne noći neko ispisivao parole pokreta u obližnjem selu Šimanovci. U napomeni je pisalo da se jave zameniku komandira policije. Pozivu su se odazvali **Boban Parat** (22), **Željko Stojković** (18), **Aleksandar Apostolović** (23), maloletna **M.V.** (17), **Veselin Dobrić**

(22) i **Boban Arsenijević** (23).¹⁴ Željko Stojković prepričao je FHP-u tok informativnog razgovora: “U kancelariji me je zamenik Kovačević ubeđivao da priznam da sam pisao grafite. Rekao sam mu da nisam to radio već da sam samo izlepio nekoliko plakata. Posle pola sata otkucalo je moju izjavu da nisam pisao grafite i da nisam aktivista *Otpora*. Onda je razgovarao sa Bobanom i Aleksandrom. Kada je završio razgovor s njima, okupio nas je svu trojicu i pretio nam da ćemo, ukoliko ne priznamo da smo pisali grafite, moći da biramo pendrek kojim će nas tući.” Dobrića i Stojkovića su zatim policijskim kolima odvezli u stanicu u Rumi, gde su ih fotografisali i uzeli im otiske prstiju.

1.2. Usmeno pozivanje

Aktivistu *Otpora* iz Novog Sada **Vladimira Pavlova** (29) mobilnim telefonom pozvao je policajac 17. maja u 7,30 časova i rekao mu da za sat vremena dođe u policijsku stanicu, ne navodeći mu razloge za takvu hitnost. Pavlov je u policiji proveo oko 13 sati. Za to vreme ga je ispitivalo desetak inspektora. Nakon ispitivanja odveden je kod kriminalističkog tehničara koji mu je uzeo otiske prstiju i fotografisao ga. Pavlov je ispričao FHP-u da ga je najpre oko pola sata ispitivao inspektor o tome kakva je *Otpor* organizacija i koji su joj ciljevi, a zatim ga je pitao šta zna o ubistvu Boška Peroševića i da li poznaje Milivoja Gutovića, optuženog za ubistvo. Posle su Pavlova ispitivali inspektori koji su mu rekli da rade u odeljenju za krvne delikte. Odvezli su ga u drugu policijsku stanicu i tamo ga, takođe, ispitivali u vezi sa ubistvom Peroševića. “Pitali su me kako procenjujem bezbednosnu situaciju u Novom Sadu. Odveli su me kod jednog starijeg inspektora koji me je ispitivao više od dva sata o svemu i svačemu. Čak me je pitao šta mislim o socijalizmu, a šta o kapitalizmu. Na kraju me je pitao da li želim da me sasluša pod detektorom laži, ali je dodao da to ne moram da prihvatim. Požalio sam se da sam umoran, a on je onda pozvao nekoga telefonom i rekao: ‘Šefe, odbio je.’ Ispitivalo me je još nekoliko inspektora, jedan od njih je rekao da je iz Državne bezbednosti.” Policajci su, posle saslušanja, predali Pavlova sudiji za prekršaje koji ga je kaznio sa 200 dinara zbog neprijavljenog mesta boravka i sa 900 dinara zato što na javnim skupovima nastupa u ime *Otpora*, organizacije koja nije registrovana.¹⁵

Aktivista *Otpora* **Vladimir Ješić** (21) je 24. maja pozvan telefonom na informativni razgovor. O ispitivanju tom prilikom Ješić je naveo: “Najpre me je ispitivao Krstić koji se posebno interesovao da li sam ja glavni u *Otporu* u Novom Sadu. Sve vreme se ponašao korektno i nijednom nije povisio ton. Onda je u kancelariju ušao čovek koji se predstavio kao Vlado iz Prištine, a Krstić je izašao. Vlado je onda počeo da viče na mene i da me optužuje da sam špijun, da dobijam pare od vlada zapadnih zemalja. Posebno je pominjao Amerikance, za koje je rekao da nam daju pare da izdamo svoju zemlju pa da se oni onda po njoj šetaju. Odgovorio sam mu da to nije istina, da ne dobijam nikakve pare ni od koje vlade i da imam samo jedne farmerke i jedan par patika. Na to je rekao da je za špijune karakteristično baš to da se prikrivaju. Tražio je od mene da napišem izjavu i da u njoj navedem ko mi daje pare, s kojom stranom vladom kontaktiram, šta sam i u čije ime govorio na mitinzima u Novom Sadu, na tribinama u Indiji i u drugim mestima.”¹⁶

Policajci iz OUP-a Ljig sreli su 1. juna na ulici **Dragana Radivojevića** (33), fudbalskog trenera u Ljigu, i pozvali da dođe u stanicu da porazgovaraju. Dragan Radivojević se odazvao pozivu 2. juna. Razgovor u policiji, koji je trajao nekoliko sati, Radivojević je prepričao FHP-u: “Poznajem sve policajce tog SUP-a, jer sam fudbalski trener i većinu njihove dece

¹⁴ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

¹⁵ FHP, izjava Vladimira Pavlova.

¹⁶ FHP, izjava Vladimira Ješića.

treniram. Kada sam došao u SUP, video sam da je policajcima bilo neprijatno. Najpre su me pitali šta je *Otpor*. Ja sam im odgovorio da je otpor, verovatno, ono o čemu je govorio predsednik SRJ i naš vrhovni komandant kada je otvarao most u Novom Sadu. Zatim su me pitali da li znam ko je lepio plakate *Otpora* u Ljigu. Odgovorio sam da sam video dvojicu kako nose lepak i plakate, jedan mi je ličio na jednog, a drugi na drugog inspektora. Onda je došao Milenko Pecelj, policajac sa Kosova koji se naselio u Ljigu pre nekoliko godina, i rekao da mora da mi uzme otiske prstiju. Odgovorio sam da to mogu da rade sami sebi i kriminalcima, ali da ja neću da mi se otvara dosije jer znam da ništa nisam uradio. Nisu uspeli da mi uzmu otiske. Onda sam otišao kod načelnika i ispričao mu kako nema smisla to što rade i što privode ljude zbog gluposti. On mi se, takođe, pravdao.”

Dvojica uniformisanih policajaca došla su 21. juna u sedište SPO-a u Ubu i obavestila **Svetislava Matića** (29), člana SPO-a da se istog dana u 15,00 sati javi u SUP. Nisu mu rekli zbog čega treba da dođe na informativni razgovor. Kada je u zakazano vreme otišao u stanicu, inspektori su mu objasnili da je razlog pozivanja na informativni razgovor nošenje majice sa znakom *Otpora*. Razgovor koji je trajao trideset minuta Matić je prepričao FHP-u: “Pored opštih pitanja u vezi sa *Otporom*, finansiranjem, aktivnostima, liderima, akcijama, inspektor Rade Ivankić me je pitao da li sam nosio majice *Otpora*. Pitao sam ga da li je i kojim zakonom to zabranjeno. On je rekao da jeste, ali da nije ovlašćen da mi kaže koji je taj zakon i gde bih mogao da se obavestim o njemu.”¹⁷

2. Privođenje

2.2 Prinudno dovodenje na informativni razgovor

Tokom protestnog mitinga aktivista *Otpora* i članova opozicije 9. maja, na Dan pobeđe nad fašizmom, u Požarevcu, Novom Sadu i Nišu policija je privela više od 40 aktivista pokreta, članova opozicionih partija i novinara nezavisnih medija.

Otpor i opozicione političke stranke zakazali su protestni miting 9. maja u Požarevcu zbog ponovnog hapšenja aktivista *Otpora* **Momčila Veljkovića, Radojka Lukovića i Nebojše Sokolovića**.¹⁸ Policija je sprečila da pristalice opozicije i aktivisti *Otpora* obeleže Dan pobeđe, dok je istovremeno oko sto članova JUL-a i SPS-a, među kojima i visoki državni funkcioner Nikola Šainović, slavilo praznik. Policija je blokirala ulaz u Požarevac nakon što su lideri opozicije i *Otpor* javno pozvali građane cele zemlje da se okupe na mitingu u tom gradu. U samom Požarevcu policija je uhapsila dvadesetak aktivista *Otpora*, članove opozicionih partija, novinare domaćih i stranih medija, a na policijskim punktovima na ulazu u grad policija je zadržala preko deset izveštača. Zbog navodnog remećenja javnog reda i mira, 11 osoba je istog dana izvedeno pred sudiju za prekršaje.¹⁹ Kažnjeni su zatvorom i odmah upućeni na izdržavanje kazne.

Među privedenima u Požarevcu bila su dvojica maloletnih aktivista *Otpora*. Jedan od njih, **B.T.** (17), ispričao je FHP-u kako je zajedno sa trojicom drugova priveden dok su u majicama

¹⁷ Policija je pretresla kuću Svetislava Matića 24. juna. On nije bio kod kuće, a policajci su njegovoj majci kao razlog pretresanja naveli da traže majicu *Otpora* i drugi propagandni materijal. Policajci su izdali potvrda o ulasku u stan i druge prostorije, na kojoj su naveli da su oduzeli jednu pamučnu majicu sa znakom *Otpora*. Nisu naveli da su oduzeli i dva bedža sa istim znakom. Pretres su obavili bez svedoka. Matićevu majku policajci su pitali zašto se njen sin bavi *Otporom*, a ne zemljoradnjom i gde je kupio majicu.

¹⁸ Opširnije o ovom slučaju - Krivični postupci protiv aktivista *Otpora*.

¹⁹ Vidi deo: Prekršajni postupci

Otpora delili letke: “Prišla su nam dvojica inspektora u civilu. Uvela su nas u prodavnicu u centru grada. Ušli smo u kancelariju šefa prodavnice. Tu su nam tražili lične karte. Čuli smo kad su radio-vezom zatražili da dođe 'marica'. Vladi su prineli šipku, kojom se vuku gajbe, neposredno uz glavu i pitali ga da li zna čemu ta šipka služi. Pitali su nas u koju školu idemo, a meni je jedan od njih rekao da više neću moći da je pohađam. 'Marica' je brzo stigla i pre nego što smo ušli u kola, naredili su nam da majice obučemo naopačke, da se ne vidi znak. Sprovelo nas je desetak policajaca do stanice saobraćajne policije, neka četiri kilometra od Požarevca. Tamo su nam ponovo uzeli podatke i pustili nakon tri sata, kada se proslava u organizaciji SPS-a završila.”

Jedan od privedenih 9. maja u Požarevcu bio je i fotoreporter dnevnika “Glas javnosti” i časopisa “Kibic fenster” **Miljan Čubranović** (23)²⁰, iz Novog Sada. On je svedočio FHP-u: “Policija je blokirala ulaze u Požarevac, ali sam zajedno sa jednim kolegom novinarom uspeo da uđem u grad preko nekih njiva. U centru Požarevca bila je velika tenzija, jer su se na jednom mestu okupile i pristalice režima i opozicije. Stajao sam u grupi opozicionara kada su mi prišla dva čoveka obučena u majice SPS-a, uhvatila me za nadlakticu i rekla: 'Ćuti da ne bude problema, da ti ne nestane oprema'. Odvukli su me kod građana koji su došli na miting SPS-a. Oni su vikali na mene i ostale novinare: 'Udri novinare, hapsi novinare, đubrad jedna.' Posle izvesnog vremena odveli su me zajedno sa kolegama iz Beograda do 'marice'. Pored nje čekao nas je uniformisani policajac koji je rekao: 'Baš fino, još jedno hapšenje.' Odvezli su nas u stanicu van grada u kojoj je bilo već mnogo uhapšenih novinara, fotoreportera, ali i običnih građana koji su uhapšeni zato što su imali fotoaparate. Čekali smo u hodniku dva sata da nas pozovu na ispitivanje. Mene su ispitivale dve inspektorke koje su mi postavljale pitanja u vezi sa redakcijom i tražile detaljne lične podatke. Pustili su nas uveče, vratili nam fotoaparate, ali ne i filmove.”

Miljana Čubranovića policija je ponovo privela 24. maja iz njegovog stana u Novom Sadu. Inspektor je u stanici Čubranoviću saopštio da je priveden zato što su dobili prijavu da je 'član ilegalne terorističke organizacije *Otpor*'. Čubranoviću su policajci uzeli otiske prstiju i fotografisali ga iako je pokušao da im objasni da nema nikakve veze sa *Otporom*

Policajci u Nišu priveli su 9. maja troje od četvoro aktivista *Otpora* koji su bili u delegaciji pokreta prilikom polaganja venca na spomenik žrtvama fašizma koje je organizovala Skupština grada. Troje aktivista policajci su priveli iz stanova, bez navođenja razloga zašto ih privode. **Aleksandru Višnjicu** (26) bilo je to šesto privođenje. U stanici su ga dva i po sata ispitivali o aktivnostima u *Otporu* i o tome ko je glavni u pokretu.²¹

Prve noći posle ubistva Boška Peroševića, 14. maja u 4,45 časova, stan **Dragana Gmizića** (22), saradnika Radija 021 iz Novog Sada, pretresla su dvojica policajaca bez naloga ili uručivanja potvrde o ulasku u stan. Oduzela su materijale koji je Gmizić kao novinar dobijao na konferencijama za štampu i naredili mu da pođe sa njima u stanicu. Gmizić je rekao FHP-u: “Pokazali su mi neki papir za koji su rekli da je nalog za privođenje, ali mi nisu dali da ga pročitam. U stanici sam najpre čekao pola sata da dođe inspektor koji se predstavio kao Stevan Krstić. On me je pitao da li imam veze sa atentatom na Boška Peroševića. Tražio je da mu kažem gde sam bio za vreme ubistva i da li neko može da potvrdi moj alibi. Kada sam mu rekao da sam novinar, pitao me je šta sam pisao o atentatu. Posle je sa mnom ćaskao o politici, istoriji i nekim drugim stvarima.” Gmizić je u stanici proveo više od šest sati. On je prvi put priveden na informativni razgovor 9. maja, kada je, kao novinar, posmatrao tuču

²⁰ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita

²¹ FHP, izjava Alkesnadra Višnjica.

između obezbeđenja zgrade SPS-a i aktivista *Otpora*. Tom prilikom mu je otvoren kriminalni dosije.

Dvojica uniformisanih policajaca, jedan od njih šef patrole Branko, 17. maja u 9 sati došla su do stana **Nenada Miletića** (22) iz Pančeva i naredila mu da pođe sa njima. Događaj je Miletić opisao FHP-u: “Nisu mi ulazili u stan, jer sam ih zamolio da me sačekaju dok se obučem. Pitao sam ih da li mogu da obavestim roditelje, što su mi oni dozvolili. Pitao sam ih zašto me privode, rekli su mi da ću saznati u stanici. Čim smo došli u stanicu, odmah su me odveli da me fotografišu i da mi uzmu otiske prstiju. Na moje pitanje zašto mi otvaraju dosije, odgovorili su mi da je takva procedura. O *Otporu* su mi postavili samo dva pitanja - ko je glavni i koliko članova *Otpor* ima u Pančevu. Insistirao sam da saznam zašto su me priveli, ali mi niko ništa konkretno nije odgovorio. Pustili su me nakon pola sata.”

Prikupljeni podaci pokazuju da je u Subotici policija praktikovala da privodi aktiviste *Otpora* iz njihovih stanova između 4,00 i 8,00 časova ujutro. Neke aktiviste držali su u stanici jedan sat, a neke i 20 sati. Trojica policajaca došla su u stan aktiviste *Otpora* **Vladimira Bjelana** (22) 22. maja u 4,20 časova. Nisu naveli razloge zašto ga privode. Nisu se ni predstavili. Bjelanu je to bilo treće privođenje u policiju na informativni razgovor. Inspektori su Bjelana ispitivali oko pet sati. Sadržaj informativnog razgovora Bjelan je ispričao FHP-u: “Interesovali su se zašto sam aktivista *Otpora* i koji su ciljevi pokreta. Jedan od dvojice policajaca nazvao me je teroristom i pitao me je: ‘Šta vi hoćete, koga vi to rušite? Hoćeš li ti meni da postaviš bombu pod auto?’ Na kraju razgovora su me posavetovali da učim i da se ostavim rušenja države”. Bjelanu su nakon razgovora uzeli otiske prstiju i fotografisali ga.

Između 15. i 30. maja u Kragujevcu je na informativni razgovor sa kućnih adresa privedeno dvadesetak aktivista *Otpora*. U stan **Darka Busavca** (24) došla su dvojica inspektora u civilu 23. maja oko 8,00 časova i naredila mu da pođe sa njima u stanicu. Busavac je ispitivan oko jedan sat. O tome je Busavac ispričao FHP-u: “Predstavili su se kao policajci javne bezbednosti. Nisu mi pokazali legitimacije, ali im ih nisam tražio s obzirom da sam znao da su prethodnih dana privodili i druge aktiviste *Otpora*. Saslušavao me je inspektor u civilu koji je imao spremljena pitanja na papiru. Tokom razgovora inspektor se izvinjavao objašnjavajući da zna da ovo nema smisla, ali da mora to da radi jer je tako naređeno ‘odozgo’. Pitanja koja mi je postavljao odnosila su se na finansiranje *Otpora*, moju funkciju u *Otporu*, da li *Otpor* u Kragujevcu sam organizuje akcije ili dobija direktive i ako dobija direktive, od koga ih dobija. Posebno su me pitali o ženi koja čisti naše prostorije i koja nema nikakve veze sa *Otporom*. Za nju su me više puta pitali da li je aktivna i na koji način učestvuje u akcijama *Otpora*. Sam razgovor kod inspektora trajao je oko 50 minuta. Posle razgovora uputili su me u tehničku službu gde su mi uzeli otiske prstiju, fotografisali me i otvorili dosije.”

Aktivisti *Otpora* **Darku Milenkoviću** (24) iz Kragujevca, u stan su došla dvojica inspektora u civilu 25. maja oko 13,00 časova. Inspektori su pokazali legitimacije Milenkovićevoj majci koja im je otvorila vrata. Milenković je telefonom javio prijatelju koji radi na lokalnoj radio stanici da ga privode. Ispred kuće ih je čekao treći inspektor u automobilu bez policijskih oznaka. Na putu do stanice inspektori su otišli po aktivistu **Peđu Stankovića**, koji je, u tom trenutku, čuo vest na radiju da su Milenkovića priveli. Obojica su u policijskoj stanici proveli oko tri sata. Posle ispitivanja uzeli su im otiske prstiju i fotografisali ih. Milenković je svedočio FHP-u: “Peđa i ja smo davali izjave odvojeno. Ušao sam kod inspektora koji se zove Dragan, prezimena se ne sećam. Video sam kod njega spisak sa dvadesetak imena *Otporaša* iz Kragujevca. Pitanja koja mi je inspektor postavljao bila su: kako stiže novac za *Otpor*, ko finansira *Otpor*, koja je tvoja funkcija u *Otporu*, da li misliš da *Otpor* ima veze sa ubistvom

Boška Peroševića, da li poznaješ nekog iz Vojvodine, ko vam štampa materijal, kako organizujete akcije, samostalno, ili dobijate direktive, da li imate plan rada i šta nameravate da uradite. Posle mene je ušao Peđa, inspektor mu je pročitao zapisnik našeg razgovora i pošto se Peđa složio sa mojim odgovorima, oni su samo u zaglavlju promenili ime. Sve vreme razgovora inspektor mi se izvinjavao rečima da mu nije drago što mora da nas ispituje. Prilikom privođenja i tokom razgovora insistirao sam da mi odgovore zašto su me priveli, ali nisam dobio odgovor.”

Vladimira Veljkovića (27), kustosa Narodnog muzeja u Pirotu, policija je tri puta privela na informativni razgovor. Najkraći razgovor trajao je jedan i po, a najduži četiri sata. O tim privodjenjima Veljković je svedočio FHP-u: “Prvi put sam priveden 24. maja, kada su došla dva policajca u uniformi u muzej u kojem radim. Rekli su da moram da pođem sa njima. Moj direktor se pobunio što me privode, pitao ih je za razlog. Oni su mu odgovorili da treba nešto sa mnom da razjasne u vezi sa nekim incidentom ili tučom koja se dogodila prethodne večeri u gradu. Znao sam da su počeli da privode aktiviste u Pirotu koji lepe plakate. Pitali su me o *Otporu*, ko je glavni, ko je glavni u Pirotu, ko nas finansira, standardna pitanja. Ispitivali su me uniformisani policajci, bili su korektni. Potom su mi uzeli otiske prstiju i odveli do mog stana da izvrše pretres. Izdali su mi zapisnik o pretresu, potvrdu o ulasku u stan i potvrdu o privremeno oduzetim predmetima.²² U zapisniku o pretresu i potvrdi o ulaženju u stan piše ’zbog osnovi sumnje da se u stanu ili u drugim prostorijama nalazi predmeti krivičnog dela’. Drugi put su me priveli 14. juna kada sam se vraćao iz Niša sa **Jelenom Đorđević** (22), takođe aktivistom *Otpora*. Nosili smo dosta materijala iz niške kancelarije: letke, plakate i bedževe. Krenuli smo autobusom iz Niša u 18,00 časova. Na policijskom punktu Crvena Reka policajci su zaustavili autobus oko 18,30. Ušao je jedan policajac i rekao da se javi Vladimir Veljković, da ne bi svima morali da pregledaju lične karte i zadržavaju autobus. Javio sam se, sa mnom je pošla i Jelena. Uveli su nas u kućicu na punktu i tražili da ispraznimo sve iz ranca. Tom prilikom su nam oduzeli dosta stvari. Policajcima na punktu je preko veze javljeno da nas privedu u SUP u Beloj Palanci. Tamo su nas ispitali o *Otporu*. Postavljali su pitanja u vezi sa brojem članova, kao i klasična pitanja o *Otporu*. Pustili su nas oko 22 časa.

Policija u Leskovcu privela je 24. juna **Ivana Stankovića, Nebojšu Mladenovića, Petra Tošića i Bratislava Stamenkovića**²³ pre protestnog okupljanja povodom hapšenja aktiviste *Otpora* Vladimira Stojkovića dva dana ranije u tom gradu.²⁴ Četvorica mladića išla su ulicom oko 19,00 časova na skup građana koji su tražili oslobađanje Stojkovića iz pritvora. Prišla su im dvojica policajaca i naredila da pođu s njima u stanicu. Na pitanje za razloge takvog postupanja, policajci su samo ponovili naređenje. U stanici su ih zadržali tri sata, uzeli su im otiske prstiju i fotografisali. Te večeri u stanicu je priveden i advokat FHP-a **Igor Olujić**, koji je u Leskovac došao kao branilac Vladimira Stojkovića. Inspektor ga je ispitivao o načinu finansiranja FHP i razlozima njegovog dolaska u Leskovac. Zatim su mu policajci uzeli otiske prstiju i fotografisali ga. Na Olujićev zahtev da objasne svoje ponašanje policajac je odgovorio da je ’takvo naređenje’.

²² FHP, dokumentacija - potvrda o privremeno oduzetim predmetima: jedan letak ”Otporaši Srbije, ujedinite se!; jedan letak ”Uzbuna, Tražim izlaz – *Otpor* je odgovor” jedan letak ”Oslobodi se – pruži *Otpor*”; dve prazne kutije šibica sa pesnicom i tekstem ”*Otpor* do pobeđe” i jedan kalendar. Prilikom drugog pretresa, 14. juna, Veljkoviću su oduzeli oko 300 plakata, bedževe, letke i šibice. Veljković je preko policijske radio stanice čuo naredbu ”uzmite sve stvari i nemojte izdati potvrdu”.

²³ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita

²⁴ Vidi deo: Krivični postupci

Policija u Rumi privela je 27. juna na informativni razgovor četvoricu aktivista *Otpora* iz Rume iz njihovih stanova, među kojima dvojicu maloletnika. Jednom aktivisti to je bio četvrti informativni razgovor, ostaloj trojici treći. Maloletnog aktivistu iz Rume **G.P.** (17), policija je tri puta privodila na informativni razgovor. Prvi put sredinom maja kada je sa drugim aktivistima u Rumi lepio plakate. Drugi i treći put G.P. je priveden iz stana. Nijednom mu policajci nisu uručili pismeni poziv za informativni razgovor niti su mu rekli razlog za privođenje. Samo su drugi put rekli njegovim roditeljima da ga vode “zbog *Otpora*”. Treći put su po G.P. došla dvojica uniformisanih policajaca 27. juna u 6,30 sati i bez obrazloženja mu naložila da pođe sa njima. On je svedočio FHP-u: “Ispitivao me je inspektor koga ne poznajem. Prvo je uzeo moje podatke i zapisao gde rade moji roditelji, a onda je počeo da čita pitanja sa nekog papira. Ta pitanja su se odnosila na moje angažovanje u *Otporu* i na organizaciju pokreta. Najviše ga je zanimalo ko i kako finansira *Otpor* i ko je glavni aktivista u Rumi. Ispitivao me je oko pola sata, a u stanici sam proveo tri i po sata. Prethodni put je sa mnom u stanici bio i moj otac. Tada su me dva inspektora, čija imena ne znam, ispitivala o tome da li sam aktivista *Otpora*, kakva je to organizacija, ko je vođa, ko nas finansira i u kojoj su stranci moji roditelji. Tom prilikom su me fotografisali i uzeli mi otiske prstiju.”

Apsolvent na Poljoprivrednom fakultetu u Beogradu, aktivista *Otpora* i predsednik Odbora Građanskog saveza Srbije (GSS) u Indiji **Goran Ješić** (25), zadržan je 29. juna u stanici policije kada je došao da podigne pasoš. Inspektor je ispitivao Ješića o *Otporu* oko sat vremena. Kriminalistički tehničar je nameravao da mu uzme otiske, ali nije uspeo jer su Ješiću ruke bile masne od gulaša koji je građanima delio tokom humanitarne akcije.²⁵

U kuću **Milana Videnovića** (22) u Svrljigu došao je 23. jula inspektor Sreten Jović sa policajcem Miljanom Miletićem i još jednim pripadnikom SUP-a Svrljig. Inspektor Jović je naložio Videnovića da pođe sa njima u policijsku stanicu zbog njegove aktivnosti u *Otporu*. O informativnom razgovoru koji je trajao 45 minuta i trosatnom zadržavanju u stanici Videnović je govorio FHP-u: “Pitanja koja mi je inspektor Jović postavljao bila su u vezi sa akcijama koje sam zimus organizovao i generalno u vezi sa *Otporom*: organizacija, finansiranje i slično. Potom sam na naređenje komandira Ljubiše Zdravkovića tri sata boravio u istoj prostoriji u kojoj je ispitivana osoba zbog počinjene krađe. Čekao sam kriminalističkog tehničara da mi uzme otiske, koji se nikako nije pojavljivao. Posle tri sata provedenih u toj prostoriji, inspektor Jović me je obavestio da, zbog otvaranja kriminalističkog dosijea, dođem sutra, 24. jula u 8,00 sati. Došao sam u zakazano vreme, ali je u SUP-u trajao neki interni sastanak pa sam u hodniku čekao oko dva sata. Kada se konačno pojavio kriminalistički tehničar, rekao sam mu da odbijam da dam otiske i da me fotografišu. Pita sam za razloge otvaranja kriminalističkog dosijea i dodao da je zakonom tačno regulisano pod kojim uslovima se jednom licu može otvoriti dosije. On je na to rekao da ima naređenje i da će mi otvoriti dosije silom ako je potrebno. Potom je došao jedan policajac da me vodi ukoliko budem pružao otpor. Nisam se opirao, ali je taj policajac bio prisutan sve vreme procedure otvaranja dosijea.”

Nebojšu Bogičevića (38), člana Saveta pokreta *Otpor* u Vrnjačkoj Banji, priveli su 26. jula oko 10,00 sati iz njegove kuće u Vrnjačkoj Banji dvojica uniformisanih policajaca koji mu se nisu predstavili. Rekli su mu da ga vode na informativni razgovor zbog aktivnosti u *Otporu*. Informativni razgovor, koji je vodio inspektor Gočanin, Bogičević je prepričao FHP-u: “Inspektor mi je postavljao pitanja u vezi sa finansiranjem pokreta *Otpor* i da li nam je neko nudio pomoć oko štampanja majica. Pritom me je obavestio da oni imaju službeno

²⁵ FHP, izjava Gorana Ješića.

obaveštenje i naređenje da je *Otpor* teroristička organizacija, ali je dodao da zna da to nije slučaj u Vrnjačkoj Banji.” Dan kasnije, 27. jula, oko 10,00 sati, Bogičević je telefonom pozvan da dođe u SUP radi otvaranja kriminalističkog dosijea zbog njegove aktivnosti u *Otporu*. Bogičević je o tom događaju rekao: “U policiji sam odbio da mi otvore kriminalistički dosije. Inspektor Gočanin je potom otišao na konsultacije kod komandira. Oko sat vremena čekao sam u hodniku. Kada se vratio, obavestio me je da ima naređenje da mi otvori dosije, da budem razuman i ne pravim nikakve probleme. Onda sam pristao”.

Inspektori Vještica i Čordaš, zaposleni u OUP-a Kula, nakon pretresa stana, oduzimanja predmeta i uručivanja potvrde o privremeno oduzetim predmetima, priveli su 26. jula na informativni razgovor **Sanju Gajić** (22). Nisu joj saopštili razlog za informativni razgovor. Ispitivao ju je 45 minuta inspektor koji se nije predstavio: “Tražio je da mu kažem da li sam svojom voljom ili po nečijem nagovoru postala aktivistkinja *Otpora*. Inspektor se prema meni ophodio uljudno, ali osećala sam se veoma neprijatno, jer sam prvi put bila u policiji. Uzeli su mi otiske prstiju kao da sam kriminalac”.²⁶

Predsednika opštinskog odbora LSV **Zorana Andrina** (32) i njegovu suprugu **Anu** pripadnici MUP-a Novog Bečaja priveli su 30. jula na informativni razgovor koji je trajao jedan sat. O incidentu je Zoran Andrin FHP-u rekao: “Moja supruga Ana i ja smo sa prijateljima bili u klubu ‘KCK’. Nešto posle ponoći 15 policajaca upalo je odjednom u prostoriju u kojoj je u tom trenutku bilo dvadesetak gostiju. Jedan od policajaca, čije ime ne znam, počeo je da se dere na moju suprugu zato što se, navodno, smejala policajcima. Uzeo sam je u zaštitu. Policajci su onda, kao da su samo čekali neki povod da reaguju, izbacili sve goste iz kluba. Moju suprugu i mene strpali su u ‘maricu’ i odvezli u stanicu policije. Na moje pitanje zašto nas privode kada za to ne postoji nikakav razlog, policajci su odbili da odgovore. U stanici policije su nas pretresli. Meni su oduzeli bedž i nekoliko kutija šibica sa znakom *Otpora*. Nisu mi dali potvrdu. Kasnije me je saslušavao jedan inspektor koji se preziva Budakov. Imena mu se ne sećam. Moju suprugu je ispitivao neki inspektor Todorović. Ni inspektori nam nisu rekli zašto smo privedeni i zašto nas saslušavaju. Pitanja koja su nam postavljali bila su u vezi sa događajima u klubu i našim aktivnostima u *Otporu*”.

Policija u Beogradu privela je 21. avgusta četvoro aktivista *Otpora* jer su prilikom legitimisanja priznali da su iz “zabranjenog” pokreta. **Vladimir Simić** (21), **J. Đ.** (17), **Željko Matić** (23), **Aleksandar Vujinović** (19) i **Violeta Jovanović** došli su iz gradova u unutrašnjosti na seminar *Otpora* u Beogradu. Pili su pivo u parku kod Vukovog spomenika kada su im posle ponoći prišli uniformisani policajci. Na pitanje da li je ranije priveden, Vladimir Simić je odgovorio da jeste, zbog deljenja letaka. Simić je FHP-u rekao da su policajci tada shvatili da su iz *Otpora*.

Aleksandar Vujinović opisao je FHP-u iskustvo u policijskoj stanici: “Zaključali su nas u jednu sasvim malu prostoriju, bez vazduha, sa fekalijama po zidu. Kada smo pokušali da stanemo uz špijunku, da bismo došli do vazduha, stražar je vikao na nas. Dvojica inspektora su otvorili vrata i dobacivali: ‘Baš su strašni ovi otporaši, sav se tresem, došli ste ovde da jebete nešto!’” Aktiviste su pustili oko 14 časova nakon što su ih policajci saslušali, fotografisali i uzeli im otiske prstiju.

Policajci u Čačku priveli su 29. avgusta aktivistu *Otpora* **Đorđa Talovića**,²⁷ jer je govorio na javnom skupu u organizaciji G17 plus. U policiji su ga držali sat vremena i ispitivali zašto je

²⁶ Dokumentacija FHP - potvrda o oduzetim predmetima: jedna majica, četiri kutije šibica, dva bedža, jedan letak i 280 nalepnica sa znakom *Otpor*.

²⁷ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

govorio na skupu kad su mu prethodnog dana to zabranili. Policajci su primeteli da Talović ispod dukserice nosi majicu sa obeležjem *Otpora*. Naredili su da im je preda i na Talovićev zahtev izdali potvrdu o oduzetom predmetu. “U kancelariju je tada ušao ’šef’, policajac sa brojem na znački 720-101, koji me je naterao da stojim mirno nazivajući me pogrđnim imenima. Govorio mi je: ’Zaglavićeš ti meni robiju, majmune ćelavi, jebem ti kevu.’ Uzeo je potvrdu koju su mi dali policajci i pocepao ju je”, rekao je Talović FHP-u.

Aktiviste *Otpora* **Duška Zdravkovića**, **Borisa Radevića** i **Vladana Slavkovića**²⁸, policija je privela 31. avgusta u 14 časova kada su izašli iz zgrade Skupštine opštine Kraljevo u kojoj su proverili, zajedno sa nekoliko građana, da li su upisani u biračke spiskove. Trojicu aktivista policajci su pustili iz stanice posle tri sata, da bi ih u 18,30 časova ponovo priveli kada su kolima pošli u selo Žiča na tribinu *Otpora*. Pripadnici policije su ih zaustavili i naredili da kolima krenu u OUP Kraljevo. U stanici su ih bez bilo kakvog obrazloženja držali sat i po.

Policija u Arilju privela je 5. septembra, bez bilo kakvog objašnjenja, aktiviste *Otpora* **Branka Ilića** (21) i **Mišu Radonjića** (20) pre tribine pokreta na kojoj je trebalo da učestvuju. Ilić je svedočio FHP-u: “Policajci u stanici su se uglavnom izvinjavali, govoreći da oni samo slede naređenja. Bio je, međutim, jedan policajac iz Prištine koji me je stalno vređao. Pitao je gde mi je američka zastava i psovao rečima: ’Jebala vas Olbrajtova i NATO.’ Kad sam mu drsko odgovorio krenuo je na mene, ali ga je komandir sprečio da me fizički napadne. Moja majka je sve vreme bila ispred stanice. Jedan policajac joj se uneo u lice preteći da će joj namestiti zvrčku negde na putu.”

Policija u Beogradu privela je 8. septembra u 20,30 sati aktiviste Građanskog pokreta *Otpor* **Aleksandra Draškovića** i **Ivana Popovića**²⁹ zato što su u toku protestne šetnje nosili transparent sa nalepnicama *Otpora*. Policajci su ih u stanici ispitivali u vezi sa njihovim političkim i sindikalnim aktivnostima u Uniji nezavisnih sindikata. Oduzeli su im transparent i pustili pošto su im uzeli otiske prstiju. Tridesetak aktivista Građanskog pokreta koji su se u međuvremenu okupili ispred stanice SUP-a u Ulici majke Jevrosime, policija je rasterala pretnjama da će ih sve potrpiti u podrum.

Nastavnika i aktivistu *Otpora* **Novicu Stankovića** (44) trojica uniformisanih policajaca odvela su 11. septembra iz škole u kojoj radi u selu Pleš kod Aleksandrovca. Novica Stanković rekao je FHP-u. “Kad se čas završio, prišli su mi u hodniku i priveli, pred decom, pozivajući se na prijavu Jugoslava Kljajića, vlasnika kafea ’Opera’, u kojoj se navodi da sam žvrljao sprejom po njegovom lokalnu, što nije istina. Tražili su da ih odvedem u stan. Pretresli su ga i našli nekoliko plakata i bedževa koje su oduzeli.” Policajci su Stankovića zatim odveli u stanicu na informativni razgovor. Sledećeg dana morao je ponovo da im se javi da bi mu otvorili dosije, uzeli otiske prstiju i fotografisali ga.

Policija u mačvanskom Prnjavoru odvela je 14. septembra nastavnika **Dragoslava Adakelića** (56) iz osnovne škole “Nebojša Jerković” dok je držao čas fizičkog vaspitanja. Policija je ranije istog dana ušla u njegovu kuću sa nalogom za pretres. Adakelićevoj supruzi policajci su rekli da su dobili anonimnu prijavu da je u kući oružje i da su morali da provere. Prilikom pretresa našli su materijal Demokratske opozicije Srbije (DOS) koji su odneli. Adakelić je ispričao FHP-u šta se dogodilo u školi i policijskoj stanici: “U 11,55 časova, dvojica uniformisanih policajca ušla su u salu za fizičko vaspitanje i rekla mi da moraju da me privedu. Kad sam pitao za razlog privođenja odgovorili su: ’Sve će ti reći u stanici’. Odveli su

²⁸ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

²⁹ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

me u stanicu u Prnjavoru, gde sam ostao sat i po. Uveli su me kod inspektora koji me je prvo pitao: 'Jesi li ti natovac?' Odgovorio sam mu: 'Ne, ja sam nastavnik'. Pretili su mi da ćemo ja i otporaši ružno završiti." Policija je Adekeliću uzela otiske prstiju, fotografisala ga i vratila mu materijal DOS-a.

Aktivistu *Otpora* **Stanka Lazendića** (27), za kojim je policija raspisala poternicu navodno zbog sumnje da je saučesnik u atentatu na predsednika Izvršnog veća Vojvodine Boška Peroševića, pripadnici MUP-a lišili su slobode 15. septembra u 3,30 sati na graničnom prelazu sa Republikom Srpskom Sremska Rača, prilikom legitimisanja putnika. **Miloš Gagić** (28), za kojim je policija, takođe, tragala zbog ubistva Boška Peroševića, bio je u autobusu sa Lazendićem. Međutim, on nije legitimisan, tako da je neometano produžio u Srbiju. Lazendić je prebačen u Novi Sad i iz SUP-a je pušten u 20,00 časova, nakon obavljenog informativnog razgovora.

Gagić i Lazendić su se u vreme ubistva Peroševića nalazili u Republici Srpskoj. O onome šta se dogodilo njemu i njegovoj porodici Stanko Lazendić svedočio je FHP-u: "Početkom aprila, ja lično i moja porodica često smo bili izloženi pretnjama. Moj brat je dobio otkaz na TV BAP iz Bačke Palanke od Kertesa (Mihalja, direktora Savezne uprave carina) samo zato što mi je brat. Krajem marta sam kao aktivista *Otpora* bio u Mađarskoj. Tada su počele pretnje. Meni i Gagiću je jedan tip koji je sa nama bio na Kosovu, nije iz policije, ali mislim da je blizak s njom, prijateljski savetovao da napustimo zemlju i da će nam obezbediti azil u Slovačkoj. Poručio nam je da je bolje da ostanemo živi i spolja vodimo borbu protiv Miloševića nego da ostanemo ovde i poginemo. Rekao je da imamo rok do 15. aprila da odemo iz zemlje. Otišli smo 14. aprila kod moje rodbine u Republiku Srpsku. Boško Perošević je ubijen 13. maja, a za nama je 15. maja raspisana poternica. Savezni ministar informisanja Goran Matić optužio je 14. maja *Otpor* za ubistvo Peroševića, a nakon saopštenja Socijalističke partije Srbije, na RTS-u je raspisana poternica za nama dvojicom. Za sve to vreme ni mene ni Gagića niko nije tražio ni kod kuće, niti nas je bilo ko iz policije zvao telefonom. Mom ocu su rekli da nije raspisana poternica, već da nas samo traže radi rasvetljavanja okolnosti pod kojima je ubijen Boško Perošević. Na RTS-u su, međutim, objavljivali saopštenje novosadske policije u kojoj se kaže da je za nama raspisana poternica jer smo podstrekači i inicijatori ubistva Boška Peroševića i da se nalazimo u bekstvu. Miloš Gagić i ja odlučili smo 14. septembra da se vratimo kući. Konsultovali smo advokate i prijatelje. Želeli smo da se vratimo pre izbora, da dokažemo nevinost i da glasamo. Ranije su nas prijatelji obavestili da se naše poternice nalaze na svim graničnim prelazima uz uputstvo 'HO'- hapsiti oprezno. Znali smo da postoji mogućnost da nas odmah skinu na granici. Ja sam sedeo u prednjem delu autobusa, a Gagić pozadi. Ušao je policajac i pokupio lične karte. Kad je ukucao u kompjuter moje ime, video je da sam tražen. Nije kasnije ni proveravao dokumente ostalih putnika, uključujući i Gagićevu ličnu kartu, tako da je on ušao u zemlju neopažen. Prvo su pet minuta stajali oko autobusa, verovatno nisu znali šta da rade. Onda su šoferu rekli da otvori zadnja vrata. Ušao je policajac i pitao: 'Ko je Lazendić?' Javio sam se i ustao. On mi je prišao sa leđa i rekao: 'Bez naglih pokreta.' Izveli su me iz autobusa, pretresli i stavili lisice. Nisam video, ali svedoci tvrde da je jedan od njih držao repetiran pištolj uperen u moju glavu. To je bilo oko 3,00 ujutru. Do 9,30 sedeo sam s njima u prijavnici na graničnom prelazu. Normalno smo pričali, čak se i šalili oko mog povratka u zemlju. Jedan me je pitao: 'Šta, čuo si da se otvara most u Novom Sadu, pa si krenuo da ga krstiš?' Drugi je na to odgovorio: 'Ne, počinje Sajam, pa čovek krenuo na otvaranje.' Kad sam im rekao da je u autobusu bio i Gagić, koga oni nisu registrovali, pitali su me, ali više u šali, da li mogu da ga zovem na mobilni da dođe, kako oni ne bi nadrljali.

U 9,30 policijskim kombijem su me prebacili u Sremsku Mitrovicu. Na ulazu u kombi su me pitali: 'Je l' nećeš bežati?' Kad sam rekao da neću, skinuli su mi lisice. U stanici milicije u Mitrovici preuzeo me je neki inspektor. Odveo me je u jednu prostoriju, jednu ruku mi je liscama vezao za radijator, dao mi stolicu i pepeljaru i rekao da čekam da dođu inspektori iz Novog Sada. Oni su stigli u 11,15 i crvenim golfom sa civilnim registracijama odvezli me u Novi Sad, u zgradu policije u Kraljevića Marka. Na prijavnici su mi rekli da skinem pertle, kaiš i da ispraznim džepove. Dali su mi potvrdu za te stvari. To je bilo oko 12,30. Tu sam u pritvoru bio do 15,30 kada su došla neka druga dva inspektora i odvela me u pokrajinski SUP u Pap Pavlovu ulicu. Prvo sam bio kod veštaka koji me je ispitivao oko jedan sat. Od toga smo 55 minuta razgovarali o globalnoj svetskoj politici i ulozi novog svetskog poretka. Rekao je da će da me stavi na detektor laži, na šta sam, naravno, pristao. Na detektoru me je pitao samo tri pitanja: 'Da li znaš ko je ubio Boška Peroševića? Da li poznaješ ubicu? Da li imaš bilo kakve veze sa ubistvom Boška Peroševića?' Nisam dobio rezultate sa detektora.

Onda su me ispitivali inspektori za krvne delikte. I sa njima sam dva sata 'drobio' o globalnoj svetskoj politici, o NATO-u, izdajnicima, *Otporu*... Pitali su me: 'Ti si sa nama bio na Kosovu, kako to da sad glasaš za Đinđića koji je izdajnik i koji je pobjegao iz zemlje za vreme bombardovanja?' Odgovorio sam im pitanjem zašto niko nije tužio Đinđića zato što je izdajnik. Tek na kraju razgovora pitali su me kako mogu da budem tako ubeđen da ubica nije bio aktivista *Otpora*. Odgovorio sam da sam 24 sata dnevno bio u prostorijama *Otpora* i da znam tačno svako lice koje je ušlo u prostorije i potpisalo pristupnicu.

Posle su došli inspektori koji se bave privrednim kriminalom. Raspitivali su se o zakupu prostorija *Otpora* u Novom Sadu koji sam ja potpisao. Pisao sam izjavu o tome kako smo došli do stana, o ugovoru koji sam potpisao sa vlasnikom, koliko smo plaćali zakup, odakle nam pare... Zatim sam pisao izjavu povodom rešenja sekretara gradske skupštine, u kojoj sam zaposlen u građevinskoj inspekciji, i koja mi je, dok sam bio u Republici Srpskoj, izdala rešenje o plaćenom odsustvu i 60 odsto plate. Morao sam pismeno da objasnim kako sam dobio to rešenje. Onda je došla neka devojka koja radi u odseku za strance. Počela je da mi postavlja ona 'redovna' pitanja o *Otporu*, koliko ima članova, ko ga finansira...Pitao sam da li sam priveden zbog toga, ili da dokažem da nemam veze sa ubistvom. Rekao sam joj da sam na ta pitanja već puno puta odgovorio pošto sam do aprila bio najčešće privođeni aktivista *Otpora* u zemlji. Ona je otišla i tada su mi rekli da sam slobodan i da smo završili. Na kraju su me pitali šta će biti sa njima kad mi pobedimo na izborima. Rekao sam da će se suditi onima koji su skrivili.

Inače, mom ocu dugo nisu hteli da kažu gde se nalazim. Ni dok sam bio u Pap Pavlovoj, ni u Kraljevića Marka. Oko 16,30 došao je da prijavi nestanak sina. Tek su mu onda rekli da sam u stanici na informativnom razgovoru. Brat me je vozio kući. Na ulasku u Bačku Palanku zaustavila nas je patrola. Krenuli su da me privedu, ali sam im rekao da sam sa njima završio što se tiče poternice. Proverili su motorolama i pustili me.

2.1. Privođenje zbog propagandnog materijala

Zbog lepljenja plakata i rasturanja letaka policija je isključivo privodila aktiviste *Otpora* i članove opozicionih partija. Bez izuzetka privodila je na informativni razgovor sve koje je uhvatila da sprejom na zgradama ili panoima pišu grafite u vezi sa *Otporom*, ili pomoću šablona iscertavaju stisnutu pesnicu, zaštitni znak *Otpora*. Zbog tih radnji policija je podnela oko 50 zahteva za pokretanje prekršajnog postupka i dve krivične prijave.³⁰

³⁰ Vidi deo: Prekršajni i krivični postupci.

Policija u Valjevu privela je 16. maja 15 aktivista *Otpora* koji su u centru grada delili letke tog pokreta. Jedan policajac koji je privodio aktiviste rekao je ih privodi jer nisu prijavili skup, dok je viši inspektor Veca Ivanović kao razlog njihovog privođenja naveo da je *Otpor* zabranjeno i ilegalno udruženje. U policiji su zadržani oko dva sata. Policija je u istom gradu zbog lepljenja plakata *Otpora* 22. jula oko 3.30 sati privela trojicu aktivista i bez izdavanja potvrde oduzela im oko 500 plakata. Na informativnom razgovoru, policajac sa identifikacionim brojem 161112 povukao je za kosu **Aleksandra Lazića** (18).³¹ Niko od privedenih nije dobio rešenje o zadržavanju.

Policajci u Sremskoj Mitrovici priveli su 26. maja aktiviste *Otpora* **Dragana Bosiljkica**, **Miloša Bjelkica** i **Nandora Bertoka**,³² jer su delili promotivni materijal DOS-a. U stanici su ih zadržali tri sata i pojedinačno ispitivali o ubistvu Boška Peroševića i finansiranju političkih partija i *Otpora*.

Trojicu maloletnika, među njima i **I.M.**(17), pripadnici SUP-a Beograd privodili su triput, 8. juna, 15. juna i 22. juna, dok su lepili plakate GSS-a. Svaki put policija im je oduzimala četke, lepilo, kofe, kolica i plakate. Potvrdu o oduzetim predmetima ni u jednom slučaju nisu dobili. U policiji su držani od pet do sedam sati, dok su informativni razgovori trajali od pet do deset minuta. O ispitivanju u policijskoj stanici Palilula, u koju su privedeni 8. i 15. juna, I.M. kaže da su ga pitali za koga radi, preko koga je našao posao (lepljenje plakata), s kim i kako saraduje i gde se sastaje sa poslodavcima. Policija je svoj trojici otvorila dosijee 8. juna.

Nenad Šeguljev i **D.S.** (17), aktivisti *Otpora* u Novom Sadu, privedeni su 26. juna dok su lepili plakate. D.S. je ispričao FHP-u tok događaja: “U 16,00 sati prišao nam je policajac i kazao: ‘Moram da vas privedem, ne smete to da radite.’ Videlo se da mu je neprijatno i da mu nije drago što je naleteo na nas. Ubrzo su kolima došla trojica policajaca i odvezla nas u pokrajinski SUP. Već su nas u kolima propitivali. Jedan od njih mi je rekao: ‘Da sam ti ja otac, kičmu bih ti polomio’, a Nenadu, pošto mu je to bilo šesto privođenje, rekli su da može da počne da razmišlja o zatvoru na Klisi. U pokrajinskom SUP-u ipitivao nas je policajac Saša Barać. Pitao me je ko finansira *Otpor*, kad sam došao u pokret, da li imam člansku kartu i tražio je da navedem bar jedno ime iz *Otpora*. Posle kraćeg ispitivanja prosledio nas je u policijsku stanicu u Ulici Kraljevića Marka. Tamo nas je ispitivao neki inspektor. Nije se predstavio, ali je na vratima njegove kancelarije pisalo da je zadužen za strance. Prethodno su mi otvorili dosije, uzeli otiske prstiju i fotografisali. Taj inspektor me je ispitivao o celom mom životu. Tražio je da mu navedem sve rođake i prijatelje koji žive u inostranstvu i da dam njihove brojeve telefona. Odbio sam da to učinim. Onda me je pitao koje su nacionalnosti moji roditelji, babe, dede, koju sam baku više posećivao, gde mi rade roditelji i sestre. Zatim je tražio da nabrojim neka imena iz *Otpora*, ko je šef, ko je vođa, koje smo plakate lepili, ko nas finansira, da li imamo koordinatora, ko nas informiše, kako se organizujemo, kad dolazim u prostorije *Otpora*, ko vodi sastanke, u kojim sam akcijama učestvovao, koju funkciju imam u *Otporu*... Kad sam odgovorio da u *Otporu* nema funkcija, nasmejao se i rekao: ‘Nemoj mi pričati, znamo mi dobro.’ Razgovor je trajao sat i 15 minuta. Pitao sam inspektora da li sam sada kriminalac. Rekao je da nisam i odmah dodao da ga ne pitam zašto mi je otvoren dosije. Zaplenili su nam 32 plakata, jednu četku i kantu sa lepkom. Dobili smo potvrdu o oduzetim stvarima i rekli su nam da će nam stići prekršajna prijava”.

Beogradska policija 12. jula u 22.30 sati privela je zbog lepljenja plakata *Otpora* dvojicu maloletnika. **A.G.** (17) rekao je FHP-u da je, uprkos insistiranju njegovog oca, iz policije

³¹ FHP, izjava Aleksandra Lazića.

³² Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

pušten tek posle 12 sati. Potvrdu o oduzetoj četki i između 400 do 500 plakata nije dobio. Na informativnom razgovoru islednik ga je pitao zašto je lepio plakate baš na železničkoj stanici, u ulici 29. Novembar i kod Pančevačkog mosta i ko mu je rekao da tamo lepi.

Jan Dira (24) i **Rastislav Dudaš** (23), aktivisti *Otpora* u Bačkom Petrovcu, privedeni su posle ponoći 30. juna dok su po gradu lepili plakate *Otpora*. Jan Dira rekao je FHP-u: “Presreo nas je policajac Saša Petrović. Nismo očekivali da će nas privesti, s obzirom da se šetao sa devojkom i da očigledno nije bio na dužnosti. Posle privođenja dežurni policajci su nas naterali da skidamo zalepljene plakate. Vratili su nas u stanicu i tu smo boravili do 9,00 sati ujutro. Ispitivao me je neki inspektor dva sata. Tražio je da mu kažem da li me je neko nagovorio da pristupim *Otporu*, da li sam to učinio dobrovoljno, ko je glavni u Bačkom Petrovcu, ko finansira *Otpor*, na koji način delujemo i koji su nam ciljevi. Posle isleđivanja zabeležili su nam lične podatke, fotografisali su nas i uzeli nam otiske prstiju. Pušteni smo u 11,00 sati.

U Kikindi su policajci u dva navrata, 30. juna i 12. jula, priveli ukupno 12 aktivista *Otpora*, među kojima i tri maloletnika, dok su lepili plakate u centru grada “*Otpor*, jer volim Srbiju” i “Ovo je slika Miloševićeve vlasti” sa fotografijom četvorice policajaca koji palicama batinaju čoveka koji leži na zemlji. Učenica gimnazije **T.P.** (17) privedena je 30. juna u grupi od sedam aktivista. Ona je rekla FHP-u: “Lepili smo plakate u centru grada na stubovima koji su za to predviđeni. U 2,00 sata dvojica policajca su nas najpre legitimisali, a nakon konsultacije sa šefovima priveli u SUP. Tamo su utvrdili da sam maloletna te su mi dozvolili da se javim roditeljima, ali tako što je jedan policajac stajao ispred mene i govorio mi šta smem da kažem. Mogla sam samo da kažem da sam privedena u policiju. Na informativni razgovor su me pozvali u 9,30 sati. Ispitivala su me dvojica inspektora. Insistirali su da im kažem ko je glavni i ko inicira naše akcije, kako je organizovan *Otpor*, ko plaća organizaciju i da li ima ideja o nasilnim akcijama. Tražili su da im kažem da li dobijam novac od *Otpora* za ono što radim. Zapisali su ko su mi roditelji i gde rade. Pustili su me oko 10,00 sati.” **Marka Aleksića** (23) policajci su priveli 30. juna i ispitivali ko ga je nagovorio da pristupi *Otporu*, ko ih finansira, kako su došli do prostorije i gde drže regrutnice sa imenima aktivista *Otpora*. Njegovog brata **Nikolu** (18) uniformisani policajac u stanici pitao je zašto nije otišao na Kosovo da se bori, nego ovde pravi nered. Privedenim aktivistima policija je oduzela plakate, četke i kante sa lepkom.³³

Zbog lepljenja plakata *Otpora*, policajci su 12. jula u Gornjem Milanovcu priveli osam građana, dvojicu članova opozicionih političkih partija DS i DSS, jednog člana udruženja G17 plus i petoricu aktivista *Otpora*, među kojima jednog maloletnika. Policajci su ih zadržali manje od sat vremena. Uzeli su im samo lične podatke.³⁴

Dragan Bijelić (28) i **Saša Gujanac** (28), članovi Asocijacije nezavisnih sindikata u Novoj Varoši, delili su 18. jula letke i lepili plakate Asocijacije uz prethodno uredno prijavljavanje skupa u policiji. Oko 23,00 sata priveli su ih policajci Vojko Radiković i Mirsad (prezime nepoznato). Oduzeli su im letke i o tome im izdali potvrdu. Priveli su ih u policiju zato što navodno nisu prijavili javni skup. U stanicu su Bijelića i Gujanca zadržali tri sata, dok je informativni razgovor sa inspektorom Zoranom Zvornjakovićem trajao sat i po. Posle razgovora Bijelić i Gujanac morali su da u prisustvu policajaca skidaju zalepljene plakate.

³³ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

³⁴ FHP, izjava privedenog maloletnika.

Zbog lepljenja plakata *Otpora* na trafo-stanici u Šapcu, 26. jula oko 12,00 sati uniformisani policajac priveo je **Dejana Cvetkovića** (19), **Darka Pavlovića** (20) i **Slobodana Ćirića** (36). Tom prilikom im je oduzeo oko 500 plakata. Kao razlog privođenja policajac je naveo da ima naredbu da privede svakoga koga vidi da lepi plakate *Otpora*. U policiji su ih zadržali jedan i po sat, dok je sam informativni razgovor koji je vodio komandir SUP-a Šapca, prema unapred pripremljenim pitanjima, trajao oko 45 minuta. Cvetković je rekao FHP-u da je inspektor pretio Ćiriću tako što mu je rekao “srešćemo se mi u gradu”, a na to mu je Ćirić pružio ruku i odgovorio da to može da bude odmah. Inspektor je posegnuo za pištoljem rekavši da je on vlast.

Milovan Jovanović (18) lepio je plakate pokreta *Otpor* sa trojicom drugova 27. jula u Nišu na za to predviđenom mestu. Jovanović je isprišao FHP-u šta je usledilo: “U 3,15 sati naišao je jedan policajac i legitimisao nas je. Potom nam je naredio da pođemo u SUP koji je bio na 250 metara od mesta gde nas je zatekao. Nije nam naveo nikakav razlog za privođenje. U SUP-u smo proveli oko sat vremena. Dok smo čekali na informativni razgovor, dežurni policajac se drao na nas, govorio je da smo uličari i propalice, da bi nas na njivu poslao. Informativni razgovor sa inspektorom Branislavom Timotijevićem trajao je oko 30 minuta. Ispitivao me je o vođi i finansiranju *Otpora*. Ja sam njega pitao zašto ima na stolu dva kalendara SPS-a i zašto u policiji vise nekoliko plakata SPS-a. Nije mi odgovorio. Tom prilikom oduzeli su nam oko 250 plakata *Otpora*, jednu kofu sa lepkom i četku. Dobili smo potvrdu o oduzetim predmetima.”

U Pirotu, 31. jula oko 19,00 sati, policajci su iz grupe od preko sto građana koji su u rukama držali plakate “Narod je Otpor” izdvojili deset mladih, koje su ranije već privodili. Jednim policijskim vozilom odvezli su ih u SUP. U stanici su ih ispitivali pojedinačno. Svi su pisali izjave koje je diktirao inspektor i na kraju su uzeli otiske prstiju onima kojima to nisu ranije uradili. Prema rečima **Jelene Đorđević** (22), tekst izjave koju su potpisali u policiji glasio je: “Dobrovoljno dajem izjavu da sam učestvovao u plakatiranju i da sam kao član *Otpora* učestvovao/la u akcijama lepljenja plakata”.

Policija je u Kuršumlji privela 6. avgusta 12 mladića i devojaka, među kojima i četvoro maloletnika, zato što su lepili plakate *Otpora*. Na informativnom razgovoru policajci su ih ispitivali o tome gde se sastaju, s kim komuniciraju u Beogradu i Nišu, ko je glavni i ko im daje novac. Na pitanje aktivista zašto su privedeni, jedan policajac im je odgovorio da su “prljali grad”.

U Pančevu, 14. avgusta, policajci su priveli grupu aktivista *Otpora* zato što su na ulici delili letke DOS-a. **Ivana Maleka**, **Maka Kabadaju**, **Branislava Vukosavljevića**, **Nikolu Orlova**, **Jelenu Živanović** i **Tamaru Petrušić**³⁵ zadržali su u stanici oko četiri sata. Policajci su ih pustili nakon što su ih ispitali, fotografisali i uzeli im otiske prstiju.

Policija u Kniću privela je 18. avgusta četvoricu aktivista *Otpora* iz njihovih stanova jer im je neko javio da su u toku noći lepili plakate sa obeležjem pokreta. **Miću Pantovića** (27) privelu su u stanicu oko 16,00 časova zajedno sa **Dejanom Petkovićem** (29), **Bogoljubom Bogičevićem** (28) i **Nebojšom Tomovićem** (26). “Komandir je bio veoma grub, pretio je Dejanu da će zajedno sa ženom ostati bez posla jer su zaposleni u državnim firmama”, rekao je Mića Pantović FHP-u. Aktiviste su pustili u 23 sata, ali sa obavezom da odlepe sve plakate koje su zalepili i ujutro donesu u stanicu svoje majice sa obeležjem *Otpora*.

³⁵ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

“U toku noći smo skinuli jedan broj plakata. Komandir je rekao da moramo da skinemo sve plakate i da će nas tući pored svake bandere na kojoj bude video pesnicu. Tri puta su nas vraćali da odlepljujemo plakate i svaki put su slali patrolu da provere da li smo ih odlepili. Najzad oko 14 časova, pojavio se komandir i rekao nam da možemo da idemo. Nismo dobili nikakav dokument o privođenju ni o oduzimanju predmeta”, rekao je Pantović.

Policija u Beogradu, 22. i 26. avgusta, oduzela je veću količinu propagandnog materijala od aktivista *Otpora* u Beogradu. U tim slučajevima privela je šestoricu aktivista. **Igor Gajić** kazao je FHP-u da su mu policajci 22. avgusta rekli u stanici: “Šta god da se desi, vi ste prvi koji će biti uhapšeni.” **Slobodan Prvulov**, koji je priveden 26. avgusta, rekao je FHP-u da niko od policajaca koje su videli u stanici u Ulici majke Jevrosime nije imao službenu značku i da su materijal *Otpora* (šibice, nalepnice, majice) podelili među sobom.

Policija je privela 24. avgusta grupu aktivista *Otpora* zato što su delili propagandni materijal pokreta na Dunavskom keju u Zemunu. **Vladimira i Igora Novickog, Jelenu Stevanović, Ramadana Tuhina, Željka Ćirića, Dušana Kerečkog, Vanju Petrović, Branka Bobanovića, Zdravka Stevanovića i Milana Marjanovića** policajci su odveli u stanicu ugaruajući ih u dvojica policijska kola. Ramadan Tuhin³⁶ rekao je FHP-u da su ih u stanici fotografisali i uzeli im otiske prstiju.

Policija u Bačkoj Palanci privela je 29. avgusta **Igora Ignjatovića (21), Gordanu Ristić (26)** i državljanku Austrije **Gabrijele**, jer su u toku vožnje kolima bacali letke *Otpora*. Igor Ignjatović rekao je FHP-u: “Negde oko 2,45 noću put nam je presekao policijski automobil. Kad smo stigli u stanicu, pretresili su nam kola i pronašli pedesetak letaka, šest bedževa i sprej. Pitali su nas gde smo ispisivali parole sprejom. Odgovorio sam da smo to činili samo na jednom mestu. Policajac je iscepao moju izjavu i naterao da napišem novu u kojoj mi je on izdiktirao spisak mesta na kojima smo sprejali.” Sa aktivistima je razgovarao i komunalni inspektor, koji im je najavio da će protiv njih podneti tužbu zbog ruženja grada.

Policija u Čačku privela je 29. avgusta aktivistu *Otpora* **Jelenu Radovanović (19)**³⁷ zato što su joj prilikom pretresa u rancu našli bedževe pokreta i nalepnice “Vreme je”. Jelenu Radovanović su pretresli na ulazu u stadion pre početka utakmice FK “Borca” na koju je pošla sa prijateljima. Policajci su je odvezli kolima u stanicu u kojoj su joj uzeli otiske prstiju i fotografisali je. Inspektor Domanović ispitivao je Radovanovićevu o *Otporu* i njenim političkim uverenjima. Pustio ju je iz stanice posle sat i po držanja.

Policajci u Pančevu priveli su oko ponoći 1. septembra aktiviste *Otpora* **Branislava Omorca (19) i Dejana Gaćešu (34)**, jer su lepili nalepnice “Gotov je”. Uzeli su im otiske prstiju, fotografisali i pustili posle sedam sati držanja. Sav materijal koji su im pronašli u torbama (oko 300 nalepnica “Vreme je” i “Gotov je”, dva auto laka, bilten G17 i bedž *Otpora*) policajci su oduzeli i izdali potvrdu. “Kada smo u toku noći ustali sa klupa, nervozni od čekanja, jedan policajac je vikao: ‘Sedite, ometate rad policije.’ Nije bilo drugih uvreda i ponižavanja, ali je samo privođenje ponižavajuće”, rekao je Branislav Omorac FHP-u.

Policija u Požegi privela je 3. septembra četvoricu aktivista *Otpora* zato što su lepili nalepnice pokreta. **Dobrivoja Stevanovića (19), Aleksandra Tomanića (19), F.D. (17) i Ljubomira Štulovića (19)**³⁸, policajci su u stanici držali šest sati. Uzeli su otiske prstiju onima koje ranije

³⁶ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

³⁷ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

³⁸ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

nisu privodili. "Psovali su nam majku. Policajac koji nas je priveo rekao je: 'Razbiću vas k'o pičke'", kazao je Ljubomir Štulović FHP-u.

Policija u Novom Sadu privela je 9. septembra 24 aktivista *Otpora* jer su lepili plakate sa obeležjima pokreta. Pripadnici policije priveli su: **Maju Tomić, Gorana Trajkovskog, Radovana Bajatovića, Radomira Jelića, Nenada Šugeljeva, Dubravku Pavić, Vladimira Versjakova, Aleksandra Bajata, Žarka Bogosavljevića, Zorana Popovića, Turzo Čabu, Miroslava Čapku, Lenu Sokol, Vesnu Tomić, Miru Gagiž, Nadu Margretu, Tamaru Kucarac, Mirjanu Novaković, Slavka Macuru, Alisu Horak, Marjanu Stefanović, Nadu Jokić, Maju Konfit-Horvat i Stevu Marića.**³⁹ Aktivista Maja Tomić rekla je FHP-u da su ih policajci priveli sa pet patrolnih kola. Tomićevu je ispitivao policajac pripravnik. Pitaо ju je ko je vođa *Otpora*, kako se *Otpor* finansira i slično. U kancelariju je u jednom trenutku ušao inspektor u civilu koji je počeo da viče na Maju i da je vređa rečima: "Ti si Olbrajtova, jesi, jesi, čim si u *Otporu*." Psovao joj je mater i pretio da je treba "polomiti" jer je strani plaćenik. Maju Tomić su u policijskoj stanici zadržali tri sata i niko od inspektora i policajaca nije joj odgovorio na pitanje zašto su je priveli. Fotografisali su je, uzeli otiske prstiju, izmerili joj težinu i visinu i pustili iz stanice u jedan sat noću.

Policija u Smederevskoj Palanci privela je 16. septembra četvoro aktivista nevladine organizacije "Izlaz 2000" zato što su prolaznicima delili propagandni materijal kampanje "Vreme je", Ženske političke mreže i "Izlaza 2000". **Bojanu Radosavljević, Milana Miloševića, Milina Nansija i Miloša Starčevića**⁴⁰ privela je policijska patrola koju je pozvao jedan policajac u civilu. "Bojana je htela da nalepnicu jednom prolazniku. On ju je opsovao zapretivši da će joj 'zalepiti' nalepnicu preko gubice", rekao je Miloš Starčević FHP-u. Ispostavilo se da je taj prolaznik bio policajac u civilu koji je hteo odmah da privede aktiviste. Na zahtev da se legitimise, policajac je odgovorio da nema isprave pri sebi. Otišao je, ali se ubrzo vratio sa unifomisanim pripadnicima MUP-a Srbije. "Kao razlog za privođenje naveli su da me znaju kao aktivistu *Otpora*, pa su mislili da delimo materijal pokreta. Pustili su nas posle sat i po i vratili nam materijal", rekao je Starčević.

2.2. Privođenje zbog majica i obeležja *Otpora*

U Ivanjici je policija u dva navrata privela maloletnike zbog toga što su mahali zastavom *Otpora*. Prvi put, 25. maja, u vreme dok su se članovi opozicionih partija i aktivisti *Otpora* okupljali na jednom mestu da bi preko satelita slušali vesti Radija B2-92. **V.T. (14)** priveden je tog dana oko 19,30 sati zato što je ispred sedišta *Otpora* i opozicionih političkih partija mahao zastavom sa znakom pokreta. Iz istog razloga, na istom mestu, policija je 2. juna privela **V.D. (11)**. Po njega su 'maricom' došla deseterica policajaca sa pendrecima. U trenutku hapšenja ispred zgrade se nalazio dečakov otac, član lokalnog odbora DS, koji je na lični zahtev krenuo sa sinom u policijsku stanicu. Oba dečaka zadržana su u stanici oko pola sata. Policajci su ih ispitivali da li ih je neko nagovarao da se okupljaju u sedištu *Otpora* i opozicionih stranaka.⁴¹

Opštinski odbor JUL-a u Sokobanji organizovao je 30. juna fudbalski turnir u okviru svoje kampanje "Jul u julu" na kojem je učestvovala ekipa *Otpora*. Pre početka utakmice policija je privela sedam aktivista i oduzela im majice sa znakom *Otpora*, stisnutom pesnicom. **Ivica Naskovski (24)**, novinar TV Soko, svedočio je FHP-u: "Prijavili smo učešće na turniru, naš

³⁹ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

⁴⁰ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

⁴¹ FHP, izjave aktivista *Otpora* iz Ivanjice.

tim se zvao 'Otpor do pobeđe'. Pre početka utakmice svi smo dobili listiće na kojima je pisalo da učesnici ne mogu da nose partijska ili politička obeležja. Iz JUL-a su tražili da promenimo naziv tima. Mi smo im objasnili da nema ničeg političkog u imenu, jer pod 'otporom' mislimo na čvrstu odbranu u igri, a da slogan 'do pobeđe' predstavlja naš motiv u turniru. Počeli smo da se zagrevamo u majicama *Otpora* na terenu. U tom trenutku su nam prišla dvojica policajaca. Pozvala su motorolom 'maricu' koja se pojavila za pet minuta. Jedan mlađi policajac sa Kosova, koji je inače došao u Sokobanju pre desetak dana, bio je veoma neuljudan. Naredio je svima nama u majicama da krenemo do 'marice'. Bilo nas je u timu šestorica. Mi smo ga zamolili da sačeka da završimo utakmicu. On je rekao da ako nećemo s njim da krenemo, da će da nas privede. Prema **Aleksandru Milojkoviću**, kome je to bilo peto privođenje, krenula su trojica policajaca kao da će da ga odvuču. Onda smo svi pošli. Usput smo sreli i odbornika DS Vojkana Jankovića koji je došao u majici *Otpora* da gleda utakmicu. Njega su, takođe, priveli. Bilo nas je sedmoro u marici. Bilo je tesno i vruće. Onaj policajac sa Kosova naredio nam je da povadimo kartice iz mobilnih telefona i da mu predamo aparate. **Predrag Stevanović**, kome je to bilo treće privođenje, pitao ga je prema kom to zakonu moramo da mu predamo naše mobilne telefone. Odgovorio je da je on zakon. Na kraju smo telefone dali jednom prijatelju koji nas je pratio do marice. Oko 17,00 sati stigli smo u policiju. U stanici smo proveli oko četiri sata, a samo ispitivanje je trajalo oko pola sata. Postavljali su nam standardna pitanja, ko finansira *Otpor*, ko je glavni, koliko ima članova. Onima kojima ranije nisu uzeli otiske prstiju, to su uradili tada. Naredili su nam da skinemo majice. Ja sam odbio, a policajac mi je kazao: 'Meni je komandir rekao da je skineš pa ćeš je skinuti sam ili ću morati ja.' Komandir je onaj sa Kosova. Skinuo sam je i ostao u stanici go do pasa. Policajac mi je rekao da obučem drugu, čistu majicu, koju sam imao kod sebe. Odgovorio sam mu da neću da oblačim čistu majicu na znojavo telo. Kada je video da je to majica Centra za antiratnu akciju i da je i na njoj mala pesnica, odustao je. Mene su poslednjeg ispitivali. U međuvremenu je došla moja sestra u stanicu da pita zašto me opet privode. Na nju je skočio jedan policajac, zgrabio ju je za rame da bi je odgurnuo. Kada je to video njen muž, moj zet, krenuo je da je zaštiti. Na njega je tada nasrnulo desetak policajaca i bukvalno su ga izbacili iz stanice. Tražili smo da nam daju potvrdu da su nam oduzeli majice. Oni su rekli da ne mogu, jer je bila nedelja, pa im je pečat, navodno, bio zaključan."

Policija u Vrnjačkoj Banji privela je 4. jula osam osoba koje su u majicama *Otpora* iz bašte restorana posmatrale biciklističku trku. Među privedenima su bili aktivisti *Otpora*, članovi DS i SPO. U policijskoj stanici su ih ispitivali o *Otporu*, ubistvu Boška Peroševića i o tome gde su bili u vreme ubistva.

Valjevska policija privela je 3. jula 22 aktivista *Otpora*. Pripadnici MUP odveli su 11 aktivista sa koncerta grupe "Van Gogh" zato što su nosili majice *Otpora*, dok su ostale priveli zato što su delili letke i držali veliki transparent *Otpora* ispred koncertne sale. **Marija Savić** (22) svedočila je FHP-u: "U 23,30 sati došlo je nekoliko policajaca koji su nas priveli, navodno zbog uznemiravanja građana i ometanja koncerta. Pre nego što su nas priveli, bacili smo transparent u reku. Kasnije je policija terala jednog aktivistu da iz reke izvadi transparent. Transparent su oduzeli, a da nam nisu dali potvrdu. U policiji smo proveli oko tri i po sata, a informativni razgovor sa inspektorom Nikolom trajao je oko 5 minuta. Inspektor me je ispitivao ko je organizovao akciju i koliko dugo sam aktivna u *Otporu*. Pretio nam je da ćemo u policiji imati koncert i da će nas sve baciti u reku. Muškarce su prvo pregledali. Oni koji su ispod majice *Otpora* imali još nešto od odeće morali su da je skinu. Ostali su mogli da ostanu u *Otpor* majicama."

Aktivistu *Otpora* u Zrenjaninu **Dejvida Vaša** (22) policija je privela 6. jula na pijaci kada su primetili da nosi majicu sa stilizovanom pesnicom. Vaš je u policijskoj stanici proveo dva sata. Ispitivao ga je inspektor u civilu. Vaš je tražio da mu se inspektor predstavi i da ga upozna sa razlozima za privođenje, što je on odbio. "Pitao me je ko me je naterao da se učlanim u *Otpor*, ko je glavni i ko nas plaća. Posle se raspitivao o mojim roditeljima i rođacima. Tražio je da za svakoga od njih kažem gde i šta radi i da li pripada nekoj političkoj stranci", rekao je Vaš FHP-u. Policija mu je oduzela materijal sa znakom *Otpora*. Potvrdu o oduzimanju predmeta nije dobio.

Zbog nošenja majice *Otpora* maloletnog **V.N.** (15), 21. jula u 23.45 sati, u Šapcu, priveli su pripadnici MUP-a. O incidentu on je FHP-u rekao sledeće: "Na putu prema kući zaustavili su me policajci koji su sprovodili raciju u obližnjem lokaluu. Prišao mi je jedan policajac i rekao: 'Zašto nosiš tu govnersku majicu i zašto si učlanjen u tu partiju?' Potom su me uveli u policijsko vozilo. Rekli su da imaju naređenje da privedu svakoga ko nosi majicu *Otpora*, jer nošenje te majice predstavlja sramotu. U autu me je jedan policajac terao da skinem majicu, ali ga je drugi u tome sprečio rekavši da ne mogu da dopuste da idem go. Kada smo stigli u policijsku stanicu, naredili su mi da stanem u čošak. Na informativnom razgovoru koji je vodio inspektor Zoran Radovanović i koji je trajao oko 45 minuta, prozvali su me *otporašem*. Policajac koji me je prozvao pitao me je da li sam iz Bara. Kazao je da je iz Bara i da bi me istukao da sam i ja iz Bara. Kako se izrazio, on tuče sve ljude iz Bara i one koji nisu za Slobodana Miloševića. Pored pitanja u vezi sa aktivnostima i članovima *Otpora*, inspektor mi je rekao da sam bandit i uličar, jer nosim majicu *Otpora*. Pitao me ko mi je dao majicu. Odgovorio sam 'moj otac'. Na to su policajci rekli zašto mi otac ne nosi majicu i sami odgovorili da ga oni u njoj ne bi uhvatili. Potom me je jedan policajac, čije ime ne znam, uhvatio za glavu i nazvao bitangom i majmunom. Pretio mi je da će me, ako me još jednom uhvati sa majicom i da lepim plakate, prvo istući pred svima, a potom u policiji. Isti policajac mi je rekao da će me istući ako me još jednom na ulici uhvati posle 11,00 sati i bez lične karte".

U Užicu su zbog nošenja majice *Otpora* 25. jula privedeni **Mladen Milovanović** (18) i **Milan Bogojević**. Milovanoviću su radnici OUP-a prilikom pretresa ličnih stvari našli auto-lak sprejove, ali mu ih nisu oduzeli. Pitali su ga koga poznaje iz *Otpora* i ko još ima sprejove. Zadržali su ga oko 45 minuta. "Tokom razgovora rekli su mi da je SUP Užice opomenut sa više instance zbog malog broja privođenja. Hteli su da mi uzmu otiske prstiju, ali je kriminalistički tehničar bio odsutan", rekao je Milovanović FHP-u.

U Svrljigu, 29 jula, policija je, na dan održavanja fudbalskog turnira, privela **Tihomira Videnovića** (48). O tom incidentu on je FHP-u rekao: "Kada smo **Zoran Popović**, **Milomir Mihajlović** i ja u majicama došli na tribinu stadiona, dvojica policajaca su nas privela. Kao razlog privođenja navela su da iritiramo jednog gosta utakmice, načelnika niškog SUP-a Zdravka Skakavca. Odveli su nas u SUP. Mene je inspektor Gajić ispitivao sat vremena. Rekao je da je stav MUP-a Srbije da se privode svi građani koji nose majice *Otpora*. Na to sam ga ja pitao šta će raditi ako sutra stav MUP-a bude da se puca na sve građane koji nose majice *Otpora* i da li on kao pravnik radi po stavovima ili po zakonima. Pitao sam ga, takođe, kako ga nije sramota da hapsi našu decu. On je tada na mene digao glas i rekao da on neće više da toleriše takvo moje ponašanje. Dodao je da su mu pretpostavljeni zamerili da saraduje sa opozicijom. Ubeđivao me je kako ne bi trebalo da se angažujem u *Otporu*, na što sam mu rekao da je moja privatna stvar za koga ću se politički angažovati. Nisu mi otvorili policijski dosije."

Policajci u Niškoj Banji priveli su 2. avgusta **Nenada** (16) i **Vladicu Mitrovića** (17) iz Niša zato što su na sebi imali majice sa znakom *Otpora*. O incidentu je Nenad rekao FHP-u: “Dok sam šetao sa bratom po Niškoj Banji, oko 21,00 sat mog brata Vladicu i mene uhvatio je za ruku neki čovek koji je popravljao autobus i pozvao policajce koji su se nalazili u blizini. Jedan uniformisani policajac odmah nam je prišao i pitao : ‘Šta vam je to, šta će vam to?’ Mislilo je na naše majice. Mi smo se pravili ludi. Pitao je da li znamo da su te majice zabranjene, a mi smo odgovorili ‘kojim zakonom?’ On je potom otišao, ali je pozvao drugog uniformisanog policajca da pazi na nas. Naišao je predsednik partije Nova Srbija Dejan Rajčić. Tražio je da mu policajac objasni zašto nas je zadržao i rekao mu da nas pusti. Policajac nam je naredio da uđemo u kola i povezao nas je prema SUP-u. Pošto je ulica kojom smo se vozili bila zakrčena, nije mogao dalje da prodje njom. Otvorio nam je vrata i rekao da možemo da idemo, ali da mu predamo majice. Uradili smo to i tražili potvrdu. Policajac se uhvatio za pendrek, gurnuo nas i rekao: ‘Bežite odavde da vas više ne vidim.’”

Studenta prava **Milana Jovanovića** (26), iz Bele Palanke, policija je poslednji put privela 6. avgusta kada ga je na ulici zatekla u majici *Otpora*. Policijski dosije mu je otvoren 13. jula, s kratkim obrazloženjem: “u vezi sa *Otporom*”. Prilikom poslednjeg privođenja komandir OUP-a Radenković (ime nepoznato), sa nadimkom Galeja, rekao mu je da su majice zabranjene, da je *Otpor* ilegalna organizacija i da policija u Beloj Palanci ima problema zato što svi slobodno nose majice.

Miloš Starčević⁴² (21), **Aleksandar Marković** i **Aleksandra Đorđević** privedeni su 8. avgusta u selu Azanja pored Smederevske Palanke za vreme fudbalske utakmice koju je organizovao lokalni funkcioner SPS-a, izvesni Burza. Na utakmici su bili u majicama *Otpora* i publici su delili letke pokreta i Saveza za promene (SZP). Trojica policajaca su ih zatvorila u obližnji magacin stočne hrane i tamo ih ispitivala 45 minuta o poreklu plakata, majica i bedževa. Tom prilikom oduzeli su im oko sto letaka, sto nalepnica *Otpora* i oko sto letaka Saveza za promene, bez izdavanja potvrde. Dok su ih držali u magacinu, došao je Burza koji je vikao na njih zbog toga što su se “usudili” da na njegovoj utakmici dele letke. Nazivao ih je propalicama i teroristima. Policajci su im usmeno saopštili da 9. maja u 7,30 sati dođu na informativni razgovor u SUP Smederevska Palanka. Ispitivao ih je zamenik načelnika Nenad Milojević o tome kako su otišli na utakmicu, ko im je obezbedio materijal, koje su im druge političke aktivnosti i slično. Tom prilikom otvorili su im kriminalističke dosijee.

Policajci u Nišu priveli su 9. avgusta **Vladimira Cvetkovića**, člana Predsedništva GSS, na informativni razgovor s usmenim obrazloženjem da imaju naredbu da privedu svakoga ko nosi majicu ili neko drugo obeležje *Otpora* jer je to ilegalna organizacija.

Aktivistu *Otpora* **Miroslava Zekića** (28) policija je privela zato što je 18. avgusta oko 19,30 šetao Knez Mihajlovom ulicom u majici *Otpora*. Pripadnici policije zadržali su ga u stanici oko četiri sata i ispitivali o aktivnostima u pokretu. Prilikom privođenja Zekić je pitao policajca u civilu zašto to rade. “Policajac mi je odgovorio da imaju naređenje da privode sve koji nose majice ili druga obeležja *Otpora*”, rekao je Zekić FHP-u.

⁴² Milan Starčević je prvi put priveden krajem marta zbog lepljenja plakata. Drugi put krajem aprila, u grupi od 10 aktivista, kada je policija bez naloga izvršila pretres prostorija *Otpora*, oduzela oko 400 plakata, zastavu *Otpora*, šibice i bedževe. U stanici policije Starčević je zadržan jedan i po sat. Za to vreme, dok je čekao da bude pozvan na informativni razgovor, više policajaca i inspektora su mu se obraćali rečima da je terorista, uličar i propalica. Ispitivali su ga dva sata načelnik Aleksić, njegov sin i inspektor Resavac. Zbog lepljenja plakata privođen je još dva puta u maju mesecu.

Pripadnici policije priveli su 31. avgusta petoricu aktivista *Otpora* u centru Niša. **Miloša Vujinovića** (20), **Ljubišu Božovića** (47) i **I.Đ.** (17) policija je privela zato što su nosili majicu *Otpora*, **Vladimira Prvulovića** (21)⁴³ zato što je sa improvizovanim glasačkim kutijama izvodio akciju "Ubij ga glasom". **N.S.**(15) policajci su priveli jer su mu u rancu našli majicu i propagandni materijal *Otpora*. U stanici su se pojedini policajci prema aktivistima *Otpora* ponašali grubo, preteći im batinama i otpuštanjem iz preduzeća. Ljubiša Božović svedočio je FHP-u: "Počeli su da viču na mene, naredili su mi da skinem majicu i obrnem je naopačke. Kada sam to odbio, silom su je pocepali. Tom prilikom su mi dvojica inspektora zavrtala palčeve. Inspektor Rade Radenković mi je značajno rekao: 'Znači, ti radiš kod Pere Milanovića u Minelu.'" Policajci su fotografisali sve aktiviste, uzeli su im otiske prstiju i oduzeli sav materijal *Otpora* za koji im nisu dali potvrdu.

Policija je privela 9. septembra fudbalere tima *Otpor* koji su u Popučkama kod Valjeva učestvovali na turniru u organizaciji mladih socijalista. Pripadnici policije priveli su sve učesnike u majicama sa obeležjem *Otpora*: **Miloja Jankićevića** (22), **Dalibora Čučaka** (20), **Miroslava Filipovića** (18), **Ivicu Maksimovića** (18), **Životu Jakovljevića** (22), **Veljka Jankovića** (10) i odborničkog kandidata DOS-a **Dragana Bogdanovića**. U stanici su ih zadržali četiri sata i jedino nisu otvorili dosije odborničkom kandidatu DOS-a. Dragan Bogdanović opisao je događaj FHP-u. "Ekipa *Otpora* vodila je protiv tima mladih socijalista. Kad je postigla još dva gola, odbornički kandidat Socijalističke partije Srbije Borislav Radojčić zurlao je na policiju: 'Hapsi to odmah!' Policija je prekinula utakmicu i privela svih sedam igrača *Otpora*. S obzirom na to da su neki momci bili uplašeni zahtevao sam da privedu i mene. Smestili su nas u maricu i odvezli do stanice. Samo je jedan policajac vikao na nas: 'Dosta priče, nemoj da vas ja naučim pameti' i slično."

Policija u Prijepolju privela je 9. septembra četvoro aktivista *Otpora* zato što su bili u majicama sa obeležjem pokreta dok su na železničkoj stanici čekali da prođe voz kojim je njihov kolega Ivan Marović putovao na odsluženje vojnog roka. **Jelicu Gojković** (19), **Radmilu Puača** (19), **Đorđa Divca** (19) i **Milana Brašnjevića**⁴⁴ policajci su držali u stanici tri i po sata i oduzeli su im majice. Milan Brašnjević rekao je FHP-u da se na železničkoj stanici okupilo nekoliko desetina građana, ali da je policija privela samo njih četvoro u majicama *Otpora*. "Četvorica uniformisanih policajaca rekli su nam da moraju da spreče doček. Mi smo im objasnili da ne spremamo ništa posebno, već da samo hoćemo da mahnemo Ivanu. Policajci su pitali komandira šta da rade, a on je odgovorio: 'Trpaj stoku u maricu.'"

Policajci OUP Sremčica priveli su 12. septembra aktivistu *Otpora* **Nemanju Raičevića** (19)⁴⁵ jer je obučen u majicu sa obeležjem pokreta delio propagandni materijal na rok koncertu u okviru izborne kampanje "Vreme je". Zajedno s nim priveli su kandidata DOS-a za odbornika na Čukarici **Sinišu Kadića** samo zato što je pitao policajce zašto privode Raičevića. Policija je uskoro prekinula i koncert. Siniša Kadić svedočio je FHP-u: "Odveli su nas najpre u SUP Sremčica gde su nam se policajci uglavnom izvinjavali pravdajući se naređenjima. Pozvali su pretpostavljene, a posle toga su odlučili da prekinu koncert. Ispred SUP-a okupilo se tridesetak građana tražeći naše oslobađanje. Pozvali su pojačanje, a mene su ubacili u džip i odveli u SUP Čukarice. Pitali su me otkud znam za *Otpor*, pokazivali su mi nalepnicu na kojoj je pisalo 'Otpor-vreme je' tvrdeći kako je sve to zabranjeno. Iz susedne sobe čulo se kako nekog tuku. Policajci su mi dobacivali: 'Imaš sreće što te mi ispitujemo, zamisli da si u onoj kancelariji ili u Babušnici.'" Policajci su pustili Kadića posle tri i po sata. On je odlučio

⁴³ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

⁴⁴ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

⁴⁵ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

da ispred stanice sačeka Raičevića sa njegovim uznemirenim roditeljima. Raičevića je u to vreme ispitivao inspektor Popović. Policajci su ga fotografisali, uzeli mu otiske prstiju, a zatim otišli do njegovog stana da bi ga pretresli. Za sav materijal *Otpora* koji su oduzeli, policajci Raičeviću i njegovim roditeljima nisu dali nikakvu potvrdu, sa obrazloženjem da takve potvrde više ne izdaju.

Aktivistu *Otpora* **Vladimira Nikolića**⁴⁶ iz Bele Palanke priveo je 13. septembra policajac u civilu zato što je na ulici nosio majicu sa stisnutom pesnicom, znakom pokreta. U stanici su ga policajci 40 minuta ispitivali o *Otporu*. “Tu je bio neki policajac koji me je vređao rečima: ‘Zašto ne nosiš kukasti krst kao pravi fašista, jebem ti majku Olbrajtovu’. Drugi od trojice policajaca koji su me ispitivali pitao je gde mi radi otac. Kad sam mu odgovorio da radi na železnici, jedan policajac je rekao da sve roditelje onih koji su za *Otpor* treba otpustiti s posla”, rekao je Vladimir Nikolić FHP-u.

2.3. Privođenje učesnika akcija

Kritiku postojeće vlasti i zahtev za demokratskim promenama aktivisti *Otpora* ispoljavali su porukama na plakatima i lecima kao i uličnim akcijama. Njihove poruke su kratke i na duhovit način aludiraju na određene postupke vlasti ili najviše državne funkcionere. Glavna poruka *Otpora* u vreme izborne kampanje je glasila: “Gotov je”.

Policajci su akcije *Otpora* najčešće prekidali bez obrazloženja, a ukoliko su saopštavali razloge, pozivali su se na to da je skup neprijavljen, da učesnici narušavaju javni red i mir ili da se akcija izvodi u ime neregistrovane političke organizacije. Nakon privođenja, u policijskim stanicama učesnici su ispitivani u vezi sa *Otporom* i njihovim ličnim angažmanom u pokretu. Fotografisali su ih i uzimali su im otiske prstiju. Policija je privela preko sto maloletnika. FHP-u je poznat samo jedan slučaj da je policija izdala rešenje o zadržavanju u stanici.

Od maja do 15. septembra, aktivisti *Otpora* održali su svega nekoliko javnih akcija, a da pritom policija nije reagovala. Po pravilu policija je prekidala javne akcije ili skupove *Otpora* i opozicionih stranaka i sa lica mesta privodila učesnike u stanice MUP-a na informativni razgovor. Policija se tako ponašala i kada su skupovi bili uredno prijavljeni.

Policija u Nišu privela je 9. maja troje od četvoro aktivista *Otpora* koji su kao članovi delegacije *Otpora*, zajedno sa delegacijama Skupštine grada, SPS-a i JUL-a, položili venac na Trgu oslobođenja na kome je pisalo *Otpor fašizmu*.⁴⁷ Privedene aktiviste policija je ispitivala o aktivnostima pokreta *Otpor*, ali i o tome kako su dospeli u zvaničnu delegaciju.⁴⁸

2.3.1. Smrt fašizmu + sloboda narodu = ode Milošević

Aktivisti *Otpora* i članovi LSV planirali su 9. maja da u Novom Sadu izvedu mnoštvo akcija na raznim mestima u gradu sa nazivom “Otpor fašizmu”. Većinu akcija, međutim, nisu uspeli da izvedu, jer je policija privela učesnike na informativni razgovor. Tog dana privedeno je tridesetak aktivista *Otpora*, članova LSV i novinara. Najviše ljudi privedeno je ispred zgrade gradskog odbora SPS-a tokom akcije “Smrt fašizmu + sloboda narodu = ode Milošević”. Sve

⁴⁶ Vidi deo: Civilno pravna-zaštita.

⁴⁷ Skupština grada Niša je neposredno pre početka manifestacije uvrstila delegaciju *Otpora* u protokol, a da prethodno nisu prijavili policiji izmenu u protokolu.

⁴⁸ FHP, izjava Dragane Antić i Aleksandra Višnjica.

privedene policija je ispitivala o *Otporu* i LSV-u. Prema izjavi **Zorana Petakova** (24), aktiviste *Otpora* i člana LSV, stražari u zgradi SPS-a najpre su mu oduzeli vinogradarski špric kojim je običnom vodom prskao zgradu, što je, kako je rekao, predstavljalo simbolični čin dekontaminacije SPS-a od fašizma: “Policija je ubrzo došla na poziv firme koja obezbeđuje zgradu. Svim učesnicima akcije naredili su da uđu u ‘maricu’ i onda su ih sproveli u stanicu policije u Ulici Kraljevića Marka. Mene su izdvojili i odveli u pokrajinski SUP u Ulici Pavla Papa. Tamo su me oko dva sata najpre ispitivala dva obična policajca koja su me privela. Tražili su da im kažem ko je organizovao akciju i zašto. Pretili su mi da će me krivično goniti i da će me strpati u zatvor. Kasnije me je isleđivao jedan inspektor čije ime ne znam. I on me je pitao da li sam član *Otpora*, ko je organizovao akciju i ko je sve to platio. Jedan od policajaca koji ima, čini mi se, čin poručnika i koji se zove Jovan Babić, napisao je protiv mene krivičnu prijavu za nasilničko ponašanje. S tom prijavom, u kojoj je pisalo da sam upao u prostorije SPS-a i pozivao na tuču, odveli su me kod sudije za prekršaje. Sudija me je saslušao, a potom i suočio sa šefom policijske patrole Srbislavom Stojšićem. Posle suočenja sudija je obustavio postupak protiv mene, pa me je policija pustila na slobodu”.⁴⁹ Tokom iste akcije u Novom Sadu uhapšeno je šest novinara.⁵⁰ Novinarima Radija In i Radija 021 policajci su na licu mesta oduzeli kasetofone, dok su snimatelju TV Crna Gora u stanici pokušali da oduzmu kameru.⁵¹ Svi novinari su posle nekoliko sati ispitivanja pušteni iz stanice.⁵²

2.3.2. Dan mladosti

U Valjevu, 25. maja, aktivisti *Otpora* organizovali su akciju “Dan mladosti” sa nošenjem štafete mladosti kao u vreme kada se štafeta predavala predsedniku SFRJ Josipu Brozu Titu. Policija je između ostalih privela i **Darka Matića** (24), navodno zato što je gađao policajca. U policiji je zadržan oko jedan sat i nije mu izdato rešenje o zadržavanju. Matić je FHP-u o incidentu rekao: “Oko 19,00 sati nalazio sam se na glavnom trgu kada je priveden aktivista koji je držao štafetu. Njega su policajci bukvalno vukli po zemlji do policijskih kola. Ja sam se nalazio u masi ljudi na glavnom trgu. Vladao je veliki metež. Pre nego što sam mogao da primetim šta se desilo, nalazio sam se na zemlji gde su me četvorica uniformisanih policajaca šutirala nogama. Potom se na glavnom trgu pojavio policijski kombi, u koji su me ubacili sa još dvojicom aktivista. Na razgovoru u policiji sa komandrom policijske stanice, koji je trajao oko 10 minuta, on je tvrdio da sam gađao jednog policajca upaljačem. Kada sam njemu i ostalim policajcima rekao da to nije moguće i da ja nemam nikakav upaljač jer ne pušim, oni su rekli da sam ga onda gađao kamenjem.”

2.3.3. Narode, otpor se isplati

U Beogradu je 2. juna policija privela četvoricu studenata i dve srednjoškolke koji su ispred zgrade Filozofskog fakulteta izvodili akciju “Narode, otpor se isplati”. Dok su ih policajci uvodili u zgradu policijske stanice, jedan od studenata se okrenuo i otišao, a da policajci to nisu приметили. U znak protesta oko pedeset aktivista i simpatizera *Otpora* su se okupili ispred zgrade policijske stanice u Ulici majke Jevrosime. Policajci su tom prilikom priveli i

⁴⁹ FHP, izjava Zorana Petakova.

⁵⁰ Privedeni su Marina Fratucan, dopisnik Radija *Slobodna Evropa*, snimatelj TV Crna Gora Bojan Erdeljanović, dvojica novinara novosadskog Radija 021 Žarko Bogosavljević i Dragan Gmizić, novinar Radija In Jovan Đerić i Nenad Šeguljev, novinar časopisa *Nezavisni*.

⁵¹ FHP, izjava Bojana Erdeljanovića.

⁵² FHP, izjave Marine Fratucan i Bojana Erdeljanovića. Prema njenim rečima, novinare su ispitivali policajci “specialisti za ispitivanje novinara”. Policajci su ih ispitivali za koga rade, “koliko ih plaćaju Milo Đukanović i Amerika” i postavljali su im pitanja lična prirode, o bračnom statusu i deci.

Vukašina Petrovića (25), koji je pokušavao da dobije obaveštenje zašto su njegove kolege i dve maloletnice privedeni na informativni razgovor. Sve privedene ispitivali su o *Otporu*. Posle su im uzeli otiske prstiju i fotografisali ih.⁵³

2.3.4. Lep dan za terorizam

Povodom najave da će biti izglasan zakon o borbi protiv terorizma, aktivisti *Otpora* su u većem broju gradova u Srbiji izveli akcije zbog čega su privedeni u policiju. U Kragujevcu 23. juna, tokom akcije "Lep dan za terorizam", u okviru koje su aktivisti igrali fudbal u majicama *Otpora* u gradskom parku, policija je privela 23 aktivista, među kojima četvero maloletnika kao i neke od njihovih roditelja. **Gorica Gligorijević** (40) rekla je FHP-u o incidentu: "Najpre su nas odveli u SUP Kragujevac, a potom su nas odvozili u policijske stanice u gradu. Maloletnike, moju decu i još dvoje najpre su odveli u saobraćajnu policiju u naselju Erdoglija, a zatim su ih vratili u SUP. Osim moje dece, ostale su fotografisali i uzeli im otiske. Svi su pisali izjave na već postojećem obrascu sa pitanjima. Upisivali su samo odgovore. Maloletnici su ispitivani u prisustvu roditelja. Kada se u gradu saznalo da smo privedeni, građani su se okupili ispred SUP-a."

Predsednik gradske vlade Borivoje Radić išao je kod načelnika SUP-a koji mu je odgovorio da se nije desilo ništa ozbiljno i da je reč o rutinskom poslu policije.⁵⁴ Među privedenima bili su i **Zoran Matović**, **Predrag Madžarević** i **Velibor Stefanović**.⁵⁵

2.3.5. Slobodan Milošević – Navodni heroj

Devetoro aktivista *Otpora*, među kojima i dva maloletnika, policija je privela 28. juna u Nišu kada su pokušali da izvedu akciju "Slobodan Milošević - Navodni heroj". Na njoj su simbolično želeli da uruče predsedniku SRJ "orden navodnog heroja", parodirajući inicijativu SPS-a da se predsedniku dodeli visoko državno odlikovanje. Policajci su obrazložili da su aktiviste priveli da bi sprečili neodobreni skup. Uzeli su otiske prstiju i fotografisali aktiviste koje do tada nisu privodili. U stanici su ih zadržali oko dva sata.⁵⁶ Tom prilikom maloletnog **M.M.** (17) maltretirao je jedan policajac.⁵⁷

2.3.6. Čišćenje smeća

U Gornjem Milanovcu policija je 1. jula sprečila akciju aktivista *Otpora* i udruženja G17 plus "Čišćenja smeća" iz jednog prolaza u centru grada. Tom prilikom privedeno je sedmoro građana, među kojima dvoje maloletnika, sa obrazloženjem da su organizovali neprijavljen skup. U stanici su svi zadržani oko 45 minuta. **M.L.** (17) i **D.N.** (17) su odvojeno ispitivani. Sve privedene inspektori su pitali zašto su organizovali akciju. Većina je odgovorila da su akciju organizovali zato što im smeta smeće u gradu. Inspektor im je na to uzvratio "nećemo da se igramo". Svim privedenima uzeti su otisci prstiju i fotografisani su.⁵⁸

2.3.7. Preuzimanje odgovornosti

⁵³ FHP, izjava Vukašina Petrovića

⁵⁴ FHP, izjave Jelene Urošević, aktiviste *Otpora* iz Kragujevca i Gorice Gligorijević, majke dvoje privedenih maloletnika.

⁵⁵ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

⁵⁶ FHP, izjave aktivista *Otpora* iz Niša.

⁵⁷ Vidi deo: Nečovečno ponašanje policije

⁵⁸ FHP, izjava Irene Koričanac.

U Kraljevu je 14. jula policija privela aktivistu **Vladana Slavkovića** (23), dan nakon što su aktivisti *Otpora* iz tog grada izveli akciju pod nazivom "Preuzimanje odgovornosti". Aktivisti sa maskama na glavi, glumeći teroriste, prešli su jednu od glavnih ulica u centru grada van pešačkog prelaza, a potom su "preuzeli odgovornost za taj prestup". Slavković je zajedno sa sedmoro drugih aktivista, među kojima su bila dva maloletnika, priveden i 29. juna, tokom akcije "Masovno pokajanje – učlanjenje u SPS". Četrdesetak aktivista se tom prilikom okupilo ispred zgrade gradskog odbora SPS-a, a Slavković je bio u delegaciji koja je pokušala da razgovara sa partijskim funkcionerima. "Potpredsednik SPS-a Radojica Kočović rekao nam je da neće sa nama da razgovara zato što nosimo crne majice i zato što smo pripadnici terorističke organizacije. Mi smo mu rekli da se s time ne slažemo i da su to teške i neosnovane optužbe i uvrede. Nakon toga su nas policajci u civilu, koji su bili u zgradi SPS-a, na silu izbacili iz prostorija. Na ulici nas je odmah opkolilo petnaestak policajaca koji su nas 'maricom' odvezli do policijske stanice. Tu su nas terali da skinemo majice".⁵⁹

2.3.8. U zdravom telu zdrav duh

Aktivisti *Otpora* iz Pirota organizovali su 16. jula utakmicu malog fudbala između ekipe *Otpora* i odbornika Skupštine grada pod nazivom "U zdravom telu zdrav duh". "Još pre početka utakmice došli su policajci. Priveli su nas desetak. Uzeli su nam čak i stative od golova. Nismo dobili potvrdu o oduzetim predmetim. U policijskoj stanici su nas potom ispitivali o *Otporu*, nekima su uzeli otiske prstiju i fotografisali ih. Mene su odveli kod načelnika SUP-a koji me je kratko ispitivao, a zatim mi je rekao da bi bilo dobro da izvrše kriminalističku obradu mojih podataka. Odgovorio sam mu da to mogu da rade kriminalcima, a meni će uzeti otiske prstiju samo na silu. U policiji smo bili četiri sata i niko od nas nije dobio rešenje o zadržavanju. Protiv četvoro aktivista koji nisu imali lične karte policajci su napisali prekršajne prijave", rekao je FHP-u **Momčilo Đurđić** (39), glavni i odgovorni urednik RTV Pirot i član DS-a."

2.3.9. Od srca

Policija je 19. jula prekinula humanitarnu akciju "Od srca" u organizaciji Omladinskog kulturnog kluba iz Indije i tokom večeri privela 27 aktivista *Otpora*, kao i 11 majki koje su tražile da im deca budu oslobođena. Privedeni su zadržani u policijskoj stanici oko šest sati. Svima su uzeti otisci prstiju, fotografisani su i ispitivani u vezi sa organizacijom i aktivnostima *Otpora*. Među privedenima bilo je i troje maloletnika.

Celodnevna humanitarna manifestacija "Od srca" bila je namenjena prikupljanju novčane pomoći za dečaka Damira Jovanovića, obolelog od leukemije, i trebalo je da se završi večernjim rok koncertom. Nekoliko desetina policajaca u maskirnim uniformama rasteralo je, međutim, građane pred već nameštenom binom na sportskom terenu u Indiji. Tom prilikom i u toku cele večeri, oko pedeset policajaca privodilo je svakog ko je nosio majicu *Otpora*.

Atmosfera koja je te noći vladala u Indiji aktivista *Otpora* **Vladimir Ješić** je FHP-u opisao kao "neku vrstu vanrednog stanja". "Policija je izbacivala mlade iz kafića, ispraznile su se prodavnice, čak i one koje imaju dozvolu za rad noću. Od 23 sata do jutra sve je bilo zatvoreno kao da je u gradu bio proglašen policijski čas", kazao je Ješić, koga je policija te večeri, takođe, privela. Privedena učenica **Z.M** (19) sela je, oko ponoći, na sto u policijskoj stanici i naslonjena na zid zadremala zajedno sa drugaricom. "Onda je došao jedan stariji

⁵⁹ FHP, izjava Vladana Slavkovića.

policajac u civilu i počeo da se dere na nas. Pitao nas je da li tako spavamo i kod kuće. Nazvao nas je marvom i stokom. Bio je veoma ljut, čini mi se da bi nas udario da smo mu prigovorile“, rekla je FHP-u Ž.M.

U međuvremenu oko stanice MUP-a okupilo se nekoliko stotina ljudi koji su negodovali zbog akcija policije. Majke aktivista *Otpora* iz Novog Sada krenule su autobusom za Indiju čim su saznale da su im deca privedena. Na ulazu u Indiju sačekali su ih policajci. U stanicu OUP-a priveli su sve žene u majicama *Otpora*. Majkama su, kao i njihovoj deci, otvoreni policijski dosijei i morale su da odgovaraju na pitanja o aktivnostima *Otpora*. Jedna od privedenih, **Ljiljana Popović**, izjavila je da su se policajci prema njima ponašali kao da su obični kriminalci.

“Nisu mi dozvolili da se telefonom javim sinu, da mu kažem gde se nalazim i zašto ne dolazim kući. Nisu imali razumevanja ni kada sam im rekla da je on invalid vezan za invalidska kolica“, rekla je Ljiljana Popović na konferenciji za novinare 20. jula u Novom Sadu.

Humanitarna akcija “Od srca“ bila je zamišljena kao celodnevno druženje, uz kuvanje paprikaša i sportske i muzičke manifestacije. Vladimir Ješić je rekao da je akcija bila uredno prijavljena i da se nesmetano odvijala do 19 časova kada je policija intervenisala. Dan pre humanitarne manifestacije, aktivisti *Otpora* pokušali su da nagovore predsednika Opštine Indija Nika Bodrožića, člana Socijalističke partije Srbije, da im omogući da postave binu i održe koncert u Domu omladine. “Izbacio nas je iz kancelarije uz reči da mu ne pada na pamet da pomaže otporašku bandu plaćenika i ubica, čak i ako organizuju humanitarnu akciju“, rekao je Ješić.

Nedelju dana kasnije, 26. jula, u Indiji je policija privela aktivistu *Otpora* **Dalibora Radovanovića** (22), jer je na ulici delio časopis “Naša Indija”, bilten Omladinskog kulturnog kluba, organizatora humanitarne akcije “Od srca” 19. jula. Tekstovi u biltenu u celosti su bili posvećeni manifestaciji koju je prekinula policija. Radovanović je rekao FHP-u: “Delio sam bilten u centru grada, bilo je oko 10,00 sati. Prišla su mi dvojica muškaraca u civilu i rekla da pođem sa njima. Pitao sam ih, s obzirom da su bila u civilu, kuda treba da pođem, a oni su rekli u policijsku stanicu. Pitao sam ih zašto me privode, rekli su da je to zbog časopisa. Pitao sam ih: ‘Zar me samo zato privodite?’ Oni su mi odgovorili da je baš to razlog. Do stanice su me ispitivali ko me plaća da delim časopis, zašto to radim, gde se štampa, itd. Rekli su mi da sačekam u hodniku da mi uzmu otiske prstiju. Čekao sam četiri sata. Povremeno sam pitao inspektore koji su prolazili dokle ću da čekam, a oni bi rekli ‘čekaj, imaš ti vremena’. Informativni razgovor je trajao oko sat vremena. Inspektor me je ispitivao o *Otporu*, pitao me je zašto se time bavim, šta mi smeta u državi, što ne učim školu ili ne nađem neki posao umesto što se bavim politikom. Onda mi je rekao da ponovo dođem sutradan, 27. jula. Došao sam i opet su me sve isto pitali.”

Policija u Indiji privela je 26. jula i šest *otpornih mama* koje su delile bilten “Naša Indija”. Među privedenima bila je i **Slavka Macura**.⁶⁰ Ona je rekla FHP-u da ju je jedan policajac gurnuo i udario po ramenu psujući je što zbog nje dve nedelje nije video svoju decu.

2.3.10. *Otpor* u komšiluku

⁶⁰ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

U cilju razbijanja straha, aktivisti *Otpora* u Nišu, 27. jula, organizovali su akciju “*Otpor u komšiluku*”, na kojoj je učestvovalo oko 40 *otporaša*. Policija je privela 11 aktivista. Ostali su pobjegli. Nakon dvosatnog zadržavanja policija je pustila devetoro kojima je ranije već uzela otiske prstiju. Dvoje aktivista koji nisu imali otvoren dosije ispitivao je inspektor Timotijević, nadležan za maloletničku delinkvenciju. Aktivista **Ivan Jocić** (22) rekao je FHP-u: “Šetali smo se od 20,00 do 22,00 sati centrom grada u majicama *Otpora*. Na kraju akcije skupili smo se oko 22,30 sata u Parku svetog Save. Tu su bila dvojica policajaca koja su nas samo posmatrala. Nas 11 aktivista krenuli smo potom nazad u prostorije *Otpora*. Odjednom se ispred nas pojavilo policijsko vozilo iz koga su izašla trojica policajaca. Preko radio-stanice pozvali su ’maricu’. Bilo je veoma tesno. Pitao sam jednog policajca zašto nas privode, a on je odgovorio: ’Umukni, znaš ti zašto.’ Tamo smo najpre čekali u sobi gde se uzimaju podaci. Samo su jednoj devojci koja je bila sa nama dozvolili da sedne dok smo mi morali da stojimo. Potom se pojavio inspektor Timotijević i pustio sve nas koji smo ranije bili privođeni i kojima su otvoreni policijski dosije. Samo su ostali jedna devojkica i jedan mladić. Za to vreme ispred SUP-a okupilo se dosta ljudi. Kada sam izašao, podigao sam pesnicu. Prišao mi je poručnik sa brojem 400124, znam ga od ranije jer je bio uvek grub prema nama. Rekao mi je: “Ne podiži mi pesnicu ispred SUP-a, glavu ću ti otkinuti”. Malo se smirio kada je video da sam uzeo tefterski list da mu zapišem broj”.

2.3.11. Čišćenje korova jula

Istog dana je u Nišu organizovana akcija “Čišćenje korova jula”. Tom prilikom policija je privela sedam članova partije Nove Srbije i dva člana pokreta *Otpor*. Informativni razgovor kod inspektora Ace trajao je oko 50 minuta. Ispitivanima je rečeno da je razlog za privođenje i informativni razgovor nošenje majica pokreta *Otpor* što je zabranjeno.

2.3.12. Privođenje otpornih mama

Policija u Novom Sadu privela je 30. jula 14 aktivista *Otpora*, među kojima i šest majki mladih aktivista dok su izvodili akciju na gradskoj plaži Štrand. Privođenje aktivista *Otpora* i njihovih majki praćeno je velikim negodovanjem nekoliko stotina prisutnih građana. Akcija *Otpora* počela je oko 15,00 sati kada je grupa žena iz Kriznog štaba *Otpornih* mama povelu svoju decu, aktiviste *Otpora*, na novosadsku plažu. Tamo su aktivisti i njihove majke u pesku počeli da vajaju veliku pesnicu. Sat kasnije trojica uniformisanih policajaca prekinuli su ovu akciju i priveli aktiviste *Otpora* i njihove majke. Policajac sa identifikacionim brojem 441004 je bez bilo kakvog razloga tom prilikom udario aktivistu *Otpora* **Slobodana Novakovića**. Policija je privela i novinara dnevnog lista **Blic Aleksandra Savanovića**, koji se tu zatekao, i pokušao da zabeleži incident. Profesor na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu **Marija Kleut**,⁶¹ koja je bila među privedenim majkama, izjavila je FHP-u da su policajci bili ti koji su uznemiravali građane, a ne aktivisti *Otpora*: “Mi smo se zabavljali i pritom nikoga nismo uznemiravali. Zato što smo vajali u pesku pohapsili su nas kao kriminalce. Jednog dečka je policajac udario šakom pred kupačima. Zar to nije uznemiravanje građana? Mene su priveli u kupaćem kostimu. Nisu mi dozvolili da uzmem odeću i ličnu kartu.” Svi privedeni strpani su u jednu ’maricu’. Napolju bilo veoma toplo, a među privedenim osobama je bilo i starijih žena, od 50 i 60 godina koje su se gotovo bukvalno gušile. Ta grupa je odvedena u zgradu pokrajinskog SUP-a gde su svi bili podvrgnuti informativnom razgovoru. Svima je zaprećeno prekršajnim prijavama. Nekima zato što su na sebi imali majice *Otpora*, drugima zato što su bili učesnici neprijavljenog skupa, trećima kao pripadnicima neregistrovane organizacije, a

⁶¹ Vidi deo Civilno-pravna zaštita.

nekima zato što su “ometali decu koja su se igrala u pesku”. Svi privedeni su pušteni nakon skoro tri sata zadržavanja. Posle privođenja tih aktivista *Otpora*, ostali kupaći, uglavnom srednjoškolci i studenti, nastavili su da vajaju pesnicu u pesku. Policija je ponovo intervenisala i tom prilikom privela jednu devojkicu. Ostali su skočili u vodu i pobjegli.

2.3.13. Kraj jula

Aktivisti *Otpora* u Somboru su 31. jula u okviru programa "Kraj jula" organizovali svečanost u dvorištu Gradske kuće kojoj je prisustvovalo oko 300 aktivista i simpatizera pokreta *Otpor*. Za vreme tonske probe pet ili šest uniformisanih i isto toliko policajaca u civilu upali su sa namerom da spreče njeno izvođenje. **Anitu Beretić**,⁶² odbornika opštinskog odbora DS i direktora Informativnog centra u Somboru, i maloletnu **S.K.**(17), koje su na sebi imale majice sa simbolom *Otpora*, priveli su na informativni razgovor. Obema je otvoren kriminalni dosije. Nakon sat i po obe su puštene, jer su se ispred zgrade SUP-a okupili građani sa gradonačelnikom Goranom Bulajićem i opštinskim odbornicima. Akcija je na kraju ipak nastavljena bez razglasa i plakata.

Aktivisti *Otpora* u Prijepolju su 1. avgusta organizovali žurku “Kraj jula” u privatnom kafiću. Na pozivnicima za žurku pisalo je: “Dođite da zajedno proslavimo kraj jula.” Privedeni **Milan Brašnjević** (25), aktivista *Otpora* u Prijepolju, rekao je FHP-u: “Na žurci je bilo oko 150 ljudi, mnogi su nosili majice *Otpora*. Oko 14,00 sati u kafić je došla policija i privela trojicu aktivista koji su nosili bele majice jer su bili upadljivi. Mene nisu odmah videli, jer sam bio za šankom i nosio sam crnu majicu. Potom se jedan momak pobunio zbog privođenja i pitao je policajce da li ih privode samo zato što nose majice. Kada su mu oni to potvrdili, on je iz protesta obukao preko dukserice majicu *Otpora* kojih je bilo dosta na šanku jer smo ih na žurci delili. Onda su mu policajci rekli da pođe sa njima. U tom trenutku jedan aktivista uzeo je zastavu *Otpora* i pokušao da je postavi na prozor. I njega su priveli. Priveli su desetoro. Kada sam izašao iz kafića da vidim kuda ih vode, policajac mi je rekao: “O, Brašnjeviću, kako tebe nismo ranije приметili, ajde i ti sa nama”. Zadržani smo u policijskoj stanici ukupno 12 sati. Svima su nam uzeli otiske prstiju i fotografisali su nas. Policija je oduzela majice onima koji su ih nosili. Meni je jedan policajac naredio da izvadim sve stvari iz ruksaka. Uzeo mi je sve nalepnice i bedževe *Otpora*. Terali su nas posle da pišemo izjave. Na primer, rekli su: “Napiši ja sam student..., o *Otporu* ne znam ništa, ne znam kako se finansira, ne znam ko su aktivisti, nema glavnog, nije organizacija već je pokret...” Dali su nam potvrde o oduzetim predmetima. Na mojoj piše da su mi oduzeli: deset kutija šibica sa stisnutom pesnicom, znakom pokreta, 15 bedževa i pet nalepnica *Otpora*.”⁶³

2.3.14. Izbacimo đubre

Aktivisti *Otpora* u Leskovcu organizovali su 12. avgusta akciju “Izbacimo đubre” u okviru koje su čistili reku, a pokupljeni otpad odneli na deponiju. Posle akcije oko 20,00 sati policija

⁶² Vidi deo Civilno-pravna zaštita.

⁶³ Milan Brašnjević prvi put je priveden na informativni razgovor 1. jula. Policajci su ga našli u nekom kafiću u gradu i bez objašnjenja naredili mu da pođe sa njima na informativni razgovor. Ispitivan je tri i po sata. O sadržaju ispitivanja Brašnjević je rekao FHP-u: “Pitali su me ko je glavni u *Otporu*, kako se finansira, koliko aktivista ima u Prijepolju, kako nabavljamo materijal, plakate i slično. Policajci su me pitali šta mi smeta u državi i zbog čega se bunim kada mi je omogućeno da studiram besplatno. Rekli su mi: “Studiraš za džabe i još se buniš”. Rekli su mi, takođe, da nisam korektan, jer me oni štite od SPS-ovaca. Kazali su mi da su SPS-ovci hteli da nas biju kada smo jednom izveli akciju plakatiranja, a da su nas oni spasili i da nam čuvaju leđa. Pošto nisu bili zadovoljni mojim odgovorima, rekli su mi da sutra ponovo dođem na razgovor. Sutradan nisam hteo da idem u policiju”.

je privela aktiviste **Jelenu Mikić (26)** i **Pericu Cvetanovića** i **Jelenu Ristić (19)**⁶⁴. “Odveli su nas u stanicu gde smo najpre dva sata čekali u hodniku. Inspektor nas je ispitivao sve zajedno. Uzeo nam je sve moguće podatke, pitao nas je šta smo radili, a pitanje o *Otporu* nije ni postavljao” rekla je Jelena Ristić FHP-u. Aktivistima su uzeli ostiske prstiju, fotografisali ih i pustili posle tročasovnog zadržavanja.

2. 4. Privođenje pred dolazak visokih funkcionera

Policija je praktikovala da privodi aktiviste *Otpora* i članove opozicionih partija na informativni razgovor uoči poseta visokih državnih i partijskih funkcionera.

Prvo masovno privođenje članova LSV i aktivista *Otpora* dogodilo se 1. marta, pred dolazak predsednika Vlade Srbije Mirka Marjanovića u Novi Sad koji je otvorio radove na mostu “Varadinska duga”. Tom prilikom policija je privela 45 aktivista *Otpora* i članova LSV dok su delili letke.⁶⁵

Prilikom dolaska visokih državnih funkcionera Srbije u Novi Sad na otvaranje Sajma poljoprivrede 13. maja, policija je privela sedmoro aktivista DS-a koji su ispred zgrade Sajma delili partijski propagandni materijal.

Na dan sahrane Boška Peroševića u Novom Sadu, 15. maja, kojoj su prisustvovali najviši državni funkcioneri, policija je privela 12 članova LSV i aktivista *Otpora*.⁶⁶

Pred dolazak predsednika SRJ Slobodana Miloševića u Novi Sad 29. maja, kada je trebalo da pusti u saobraćaj železnički most “Boško Perošević”, policija je privela 27 aktivista *Otpora* i članova LSV. **Đuri Ćurčiću (25)**, studentu, članu LSV iz Novog Sada, to je bilo četvrto privođenje. Policajci su ga prethodno privodili i tokom posete premijera Vlade Srbije Marjanovića Novom Sadu 1. marta, povodom obeležavanja Dana pobeđe 9. maja i na dan sahrane Boška Peroševića 15. maja, kada su ga u stanicu policije priveli pripadnici specijalnih jedinica. Ni u jednom slučaju policajci Ćurčiću nisu rekli zašto ga privode i koji su razlozi za informativni razgovor.⁶⁷

Policija je privela desetoricu aktivista *Otpora* u Valjevu zbog koncerta “Jul u julu” na kojem je sa ostalim gostima učestvovala i Zorica Brunclik. **Goran Dašković (30)**, dopisnik Slobodne Evrope i aktivista *Otpora*, izjavio je FHP-u: “Na dan održavanja koncerta na lokalnom, nevladinom Radiju Patak objavio sam informaciju da pokret *Otpor* tom prilikom sprema akciju ‘Zoka nas je podržala, njojzi hvala’. Mi, u stvari, nismo imali nameru da izvodima nikakvu akciju, samo smo želeli da proširimo tu vest. Oko 19,30 sati išao sam kući i primetio da me prate dva civilna vozila. Potom su naišla još dva policijska auta upalivši rotaciona svetla i time mi pokazali da treba da se zaustavim. Pitao sam ih da nisam slučajno prošao kroz crveno svetlo. Oni su odgovorili da se ne pravim lud. Potom su me odveli u policiju bez ikakvog objašnjenja. Tada su mi oduzeli 14 letaka *Otpora*. Potvrdu o privremeno oduzetim predmetima nisam dobio. Kada smo stigli u policiju odveli su me kod jednog inspektora kome je bilo nezgodno zbog cele situacije i koji je bio veoma ljubazan. Informativni razgovor sa njim je trajao oko 30 minuta. On me je obavestio da su me preventivno priveli. Rekao sam mu da je privođenje slično onom iz filma “*Tri karte za*

⁶⁴ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

⁶⁵ FHP, izjava Dragana Apića.

⁶⁶ FHP, izjava Nade Bregun.

⁶⁷ FHP, izjava Đure Ćurčića.

Hollywood". Vidljivo ga je bilo sramota. Rekao mi je da više ne razume smisao svega ovoga i da više ne vidi smisao svog posla. Posle našeg razgovora otišao je kući. Oko 21,00 sat u SUP je privedeno devet aktivista. Osim dežurnog, u SUP-u nije bilo ni jednog jedinog policajca. Čuo sam kako je taj policajac radio-vezom komunicirao sa svojim kolegama. Zaključio sam da se oni nalaze u obližnjim šumama i da traže aktiviste *Otpora*. U jednom trenutku sam čuo pitanje: 'Da li su aktivisti u uniformi?' Dežurni policajac je ustao i sve nas upadljivo pogledao. Zatim je odgovorio da nismo. Mislim da su pod uniformom mislili na naše *Otpor* majice, koje u tom trenutku niko od nas nije imao na sebi. Na moju molbu da se javim kući, jer mi se brine supruga, dežurni policajac je nazvao moju suprugu koju je obavestio da sam u policiji dok se koncert ne završi i da ću potom biti pušten".⁶⁸

U toku prijema u Ambasadi Grčke, 7. septembra u Beogradu, povodom dolaska grčkog ministra spoljnih poslova Jorgosa Papandreua, ljudi koji su se predstavili kao obezbeđenje Ambasade izveli su iz rezidencije četvoricu aktivista *Otpora* i predali ih policiji. **Slobodan Homen, Vukašin Petrović, Jovan Ratković i Predrag Lečić** zadržani su u policijskoj stanici odeljenja Savski venac dva sata. Roditeljima i braniocima koji su ih čekali ispred stanice dežurni policijski oficir rekao je da su aktivisti privedeni jer su bez odgovarajućih pozivnica pokušali da uđu u grčku ambasadu. Prema rečima aktivista *Otpora* Homena i Petrovića, na konferenciji za novinare 8. septembra, ljudi koji su se predstavili kao obezbeđenje rezidencije zatražili su od njih na engleskom jeziku da pođu u kuhinju gde su ih zadržali desetak minuta. Kad su ih izveli na ulicu ti ljudi su počeli da pričaju srpski. Ubrzo zatim došla su dvojica policijska kola kojima su ih odveli u policijsku stanicu.

3. Ulazak u stanove, pretresanje i oduzimanje predmeta

Dan nakon ubistva Boška Peroševića, policajci su 14. maja u Novom Sadu pretresli stanove novinara **Dragana Gmizića** (22) i aktiviste Mladih reformista Vojvodine **Ivane Vasiljević** (24). Za pretres nisu imali nalog, niti su izdali potvrdu o ulasku u stan. Pretresanje stana Ivane Vasiljević trajalo je desetak minuta, a inspektori su kao svedoke pozvali dve njene susedke. Iz njenog stana inspektori nisu izneli nijedan predmet. Prilikom pretresa Gmiziću je oduzeta novinska dokumentacija, o čemu je dobio potvrdu. Posle pretresa Gmizić i Vasiljevićeva odvedeni su u policijsku stanicu gde ih je inspektor Krstić ispitivao o ubistvu Boška Peroševića i aktivnostima *Otpora*.⁶⁹

U Vrbasu dan kasnije, 15. maja, policajci su pretresli stanove aktivista *Otpora* **Miroslava Ujfalušija** (24), **Dejana Minića** (24) i **Branka Erakovića** (24). Policija im nije uručila nalog za pretres stana ili potvrda u ulasku u stan, niti su policajci pokušali da obezbede prisustvo dva svedoka. Policajci su im zaplenili materijal koji se odnosi na *Otpor*. Potom su aktiviste priveli u stanicu u kojoj su ih ispitivali o ubistvu Boška Peroševića, o organizaciji, načinu finansiranja i akcijama *Otpora*. Posle razgovora uzeli su im otiske prstiju. Ujfalušiju je policija zaplenila 600 plakata, nekoliko bedževa i letaka, jednu zastavu *Otpora*, kao i 15 primeraka studentskog biltena "Autsajder". Miniću je oduzela 12 primeraka biltena, a

⁶⁸ **Goran Dašković** je prvi put pozvan na informativni razgovor 19. maja, usmeno, preko svog prijatelja Igora Nedeljkovića. O sadržaju informativnog razgovora Dašković je FHP-u rekao: "Viši inspektor Veca Ivanović pitao me je da li je Milivoje Gutović, ubica Boška Peroševića, u Valjevu držao neke seminare ili predavanja o *Otporu*, da li sam poznavao Gutovića, jer je, prema inspektorovim rečima, kod Gutovića pronađen materijal pokreta *Otpor*. Primetio sam da je inspektoru Ivanoviću bilo nezgodno da mi postavlja ta pitanja, jer je dobro znao celokupnu situaciju u Valjevu. Na kraju mi je priznao da je dobio naređenje da svima postavlja ista pitanja."

⁶⁹ FHP, izjave Dragana Gmizića i Ivane Vasiljević.

Erakoviću 130 plakata *Otpora*, 19 bedževa i 10 letaka. Policija je trojici aktivista izdala potvrdu o privremeno zaplenjenim stvarima. OUP Vrbas podneo je 18. maja zahtev za pokretanje prekršajnog postupka protiv trojice aktivista *Otpora*.⁷⁰

Predrag Savić (53), predsednik opštinskog Odbora GSS-a i koordinator Saveza za promene u Valjevu, priveden je 16. maja u grupi sa još 14 aktivista zbog rasturanja plakata *Otpora*. Zadržan je u policiji tri sata. Posle informativnog razgovora koji je trajao 20 minuta otvoren mu je kriminalistički dosije. Zatim su policajci pretresli njegov stan. Pretres je trajao oko 10 minuta. Dobio je zapisnik o pretresu stana i drugih prostorija, potvrdu o ulaženju u stan i potvrdu o privremeno oduzetim predmetima. Oduzeli su mu: 10 plakata "Otpor jer volim Srbiju", jedan plakat "Otpor milion" i jedan plakat "Otpor". U potvrdama se navodi da su predmeti privremeno oduzeti iz razloga obezbeđenja dokaza, predmeta i elemenata krivičnog dela.⁷¹ Pretresu su prisustvovala dva svedoka.

U Arandelovcu 17. maja policajci su, bez naloga i bez izdavanja potvrde, pretresli stanove trojice studenata, aktivista *Otpora*. Niko od njih nije dobio potvrdu o privremeno oduzetim stvarima, niti je policija pokušala da obezbedi prisustvo dva svedoka. **Vladislav Lazović** (24) rekao je FHP-u: "Oko 11, 00 časova ujutro u stan u kome živim zajedno sa cimerom Dejanom Pavlovićem, koji nema nikakve veze sa *Otporom*, upala je policija. Moj cimer je otvorio vrata i kada sam ustao iz kreveta, već su u stanu bila četvorica u civilu. Jedan je pokazao policijsku legitimaciju. Rekli su da moraju da pretresu stan. Kad sam tražio da mi daju nalog, odgovorili su da ga nemaju kod sebe i da ću ga dobiti u stanici. Nisam želeo da ulazim u konflikt. Pretres je trajao oko 20 minuta, s tim da su nešto pažljivije pretresli moju sobu. Tom prilikom pronašli su nekoliko pristupnica *Otporu*, šibice *Otpora* i par kalendara. Sve su poneli sa sobom i rekli mi da i ja pođem sa njima. Na moje insistiranje da mi daju potvrdu o oduzetim predmetima, rekli su da je nemaju kod sebe i da je bolje da na njoj ne insistiram. U policijskoj stanici sam tražio da se javim roditeljima da znaju gde se nalazim, ali mi nisu dozvolili. Tokom ispitivanja postavljali su mi pitanja ko je glavni u *Otporu* u Arandelovcu, ko je glavni u Beogradu, ko finansira *Otpor*, ko distribuira materijale, ko lepi plakate u Arandelovcu, koliko *Otpor* ima članova u Arandelovcu, koja je svrha *Otpora*, kakav je to manifest *Otpora*, ko je bio na tribini *Otpora*. Posle ispitivanja poslali su me kod tehničara da mi otvori dosije.

Policajci u Zaječaru, 19. maja pretresli su stan advokata **Aleksandra Đorđevića** (31), člana opštinskog Odbora DS. Potom su ga priveli u policijsku stanicu. U izjavi FHP-u Đorđević je naveo: "Došla su četvorica pripadnika SUP-a, predvođeni inspektorom Vojvodićem, koji je rekao da dolaze po krivičnoj prijavi da nelegalno posedujem oružje. Moj otac, inače sudija okružnog suda u Zaječaru, zatražio je od policajaca nalog za pretres, ali ga oni nisu imali. Pronašli su i oduzeli mi dva plakata 'Otpor jer volim Srbiju', osam letaka 'Protiv policijskog nasilja – budimo hrabri', jedan primerak biltena 'Srpski otporaš', jednu veću nalepnicu 'Oslobodi se – pruži Otpor' i osam manjih nalepnica 'Misli – pruži Otpor'." Đorđević je u policijskoj stanici dobio potvrdu o ulasku u stan zbog "pronalaženja predmeta krivičnog dela" na kojoj su navedeni oduzeti predmeti. "Prilikom ispitivanja dao sam izjavu da nikada nisam imao pištolj i da sam pacifista. Uzeli su mi otiske i fotografisali me. Aleksandar Đorđević je ponovo priveden u policiju 9. juna, u grupi od desetak aktivista DS i *Otpora*. Tom prilikom je fizički zlostavljan."⁷²

⁷⁰ Vidi deo: Prekršajni postupci.

⁷¹ FHP, potvrda o privremeno oduzetim predmetima.

⁷² Vidi deo: Nečovečno ponašanje policije

U istom gradu, 23. maja, policajci su bez naloga pretresli stan **Igora Milićevića** (27), aktiviste *Otpora* i člana DS-a. Posle pretresa priveli su ga na informativni razgovor. Na potvrdi o ulasku u stan koju je dobio u policiji nabrojani su predmeti koje su mu prilikom pretresa oduzeli: tri prazne kutije šibica sa znakom *Otpora*, jedan bedž, 17 biltena “Srpski otporaš” i jedan primerak časopisa *Reporter*.⁷³ Potvrda ne sadrži razlog pretresanja. Policajci nisu ni pokušali da odezbede prisustvo dva svedoka.

Studentu **Željku Antoniću** (25) iz Loznice, sa privremenim boravkom u Novom Sadu, policija je sredinom maja dva puta pretresala stanove, jednom u Loznici i jednom stan u Novom Sadu gde studira. Ni u jednom slučaju policajci nisu imali nalog za pretres niti su Antoniću uručili potvrdu o ulasku u stan. Antonić je FHP-u rekao: “Prvi put su mi pretresli stan u Loznici sredinom maja. Ja nisam bio kod kuće, bila je moja majka. Došla su trojica policajaca, dvojica u uniformi i jedan u civilu. Mojoj majci nisu pokazali ni uručili nikakvu potvrdu o ulaženju u stan ili nalog za pretres. Obrazložili su joj da stan pretresaju jer sam sredinom maja delio letke Građanskog parlamenta. Našli su i oduzeli malo letaka i možda jedan plakat *Otpora*. Za oduzete predmete nisu dali nikakvu potvrdu. Ubrzo posle toga pretresli su moj stan u Novom Sadu. Došla su trojica policajaca u civilu, predstavili su se, ali im nisam zapamtio imena. Imali su izveštaj iz lozničkog SUP-a o informativnim razgovorima i pretresima drugih aktivista *Otpora* iz Loznice. Hteli su da vide koliko se priče poklapaju. Ispitivali su me u stanu oko sat i po. Stan su pretresli, ali ništa nisu našli. Ni tada mi nisu dali nikakvu potvrdu o ulasku u stan niti nalog za pretres. Potom su mi naložili da krenem sa njima u stanicu da mi uzmu otiske prstiju. Nisam znao da na to nemaju pravo. U stanici sam se zadržao kratko, onoliko koliko im je trebalo da me fotografišu i da mi uzmu otiske prstiju.”

Policija je pretresala stanove i maloletnih aktivista *Otpora*. U Šapcu, 15. maja, policajci su bez naloga pretresli stan maloletnog aktiviste **M.M.** sa obrazloženjem da su dobili anonimnu prijavu da poseduje vatreno oružje. U Ljigu, 1. juna, policajci su bez naloga pretresli stanove maloletnih učenika **M.M. (14)** i **D.G. (11)**, sa obrazloženjem da ih je prijavila direktor osnovne škole Dana Radivojević da su po zgradi škole crtali pesnice, zaštitni znak *Otpora*.

Policija u Kruševcu pretresla je 17. maja prostorije *Otpora* i tom prilikom oduzela propagandni materijal pokreta i spiskove aktivista. Nakon pretresa prostorija *Otpora* policajci su sproveli aktivistu **Srdana Milivojevića** (35) do njegove kuće koju su pretresli. Tom prilikom su mu oduzeli revolver, lovački karabin, metke i dozvolu za posedovanje oružja. Milivojević je dobio potvrdu o ulasku u stan i druge prostorije na kojoj se kao razlog ulaska u stan navodi “traganje za predmetima krivičnog dela”.⁷⁴ Milivojević je svedočio FHP-u: “Trebalo je da krenem u Beograd. Imao sam kod sebe spiskove aktivista i privođenih aktivista. Hteo sam negde da ih sklonim u slučaju da me policija pretrese na putu do Beograda. Krenuo sam do naših prostorija. Čim sam se približio ulazu, video sam ‘maricu’ i dva policijska automobila. Policajci su rekli da su došli da pretresu prostorije. Oduzeli su nam plakate i sve sveske koje su našli. Zatim su u policiju priveli **Žarka Malinovića**, **Vladimira Žarkovića**, **Ognjena Randelovića** i **Aleksandra Radovanovića**, a mene su sproveli do kuće mojih roditelja. Ispred kuće je bilo puno policajaca, kao da je bila opkoljena. Unutra su već bili policajci. Kada sam ušao, video sam da jedan od njih pokušava na silu da skine mojoj majci majicu sa znakom *Otpora*. Tada su zaplenili revolver, lovački karabin, metke i oružani list.” Posle pretresa stana policajci su Milivojevića odveli u policijsku stanicu, gde su ga ispitivali o *Otporu* i uzeli mu otiske prstiju.

⁷³ FHP, potvrda o oduzetim predmetima.

⁷⁴ FHP, potvrda o oduzetim predmetima.

Daliboru Loznici (30)⁷⁵ iz Loznice, 26. maja u 6,00 sati u stan su došla dvojica uniformisanih policajaca i pretresla ga. Kao razlog za pretres policajci su naveli ”posedovanje naloga za pretres”. Na kraju pretresa uručili su mu potvrdu o ulasku u stan i druge prostorije na kojoj je kao razlog ulaska u stan naznačeno “pronalaženje predmeta krivičnog dela”. Oduzeli su mu: 12 plakata građanske inicijative, 98 razglednica Građanskog otpora Valjevo, 500 NVO nalepnica, oko 2000 biltena Građanskog parlamenta, sedam protestnih letaka sa pozivom za okupljanje, 80 letaka Socijaldemokratije, 150 letaka *Otpora*, 13 pristupnica Srpskoj liberalnoj stranci, jedan plakat *Otpora*. Policajci su mu oduzeli i 20 časopisa *Reporter* i 300 do 400 letaka NVO-a koje nisu naveli u potvrdi.⁷⁶ Pretresu nisu prisustvovala dva svedoka. Kada su mu naredili da pođe sa njima na informativni razgovor, Loznica je pitao za razloge. Odgovorili su mu “radi informativnog razgovora”. Iako je informativni razgovor, koji su vodili inspektori za krvne delikte Dragan Cvetinović i zamenik načelnika Državne bezbednosti Loznice Dušan Janković, trajao četiri sata, Loznica je iz policije pušten tek posle 16 sati. Sadržaj informativnog razgovora Loznica je prepričao FHP-u: “Islednici su mi postavljali pitanja u vezi sa ciljevima *Otpora*, ko je glavni, kao i pitanja u vezi sa Bogoljubom Arsenijevićem Makijem. Inspektori nisu bili nasilni samo je inspektor Cvetinović ponekad dizao glas na šta sam mu ja rekao da ’oladi’. Potom je on ’oladio’. Na pitanje zašto mi otvaraju kriminalni dosije, inspektori su mi odgovorili da se dosije otvaraju svim aktivistima *Otpora* radi njihove evidencije u slučaju da bude izglasan zakon o terorizmu.”

Prema istraživanju FHP-a, prvi pretresi stanova aktivista pokreta *Otpor* u Beogradu počeli su početkom jula. U svim slučajevima koje je FHP istražio, policajci su aktiviste posle ili pre pretresa privodili u policijsku stanicu radi informativnog razgovora i uzimanja otisaka prstiju.

U stan **Viktora Šekularca** (20), studenta primenjenih umetnosti i aktiviste *Otpora* u Beogradu, ušla su 4. jula dvojica pripadnika policije u civilu koja se nisu predstavila. Pretresli su stan, a zatim Šekularca odveli na informativni razgovor. U stanici su ga ispitivala petorica inspektora. Posle su mu uzeli otiske prstiju. Šekularac je dobio potvrdu o ulasku u stan, u kojoj je kao razlog navedeno “pronalaženje propagandnog materijala” i potvrda o oduzetim predmetima. To su bili plakati, nalepnice, kalendari i bedževi sa znakom *Otpora*, kao i više fotografija i negativa.⁷⁷

Policija u Beogradu pretresla je 9. jula stanove šestorice maloletnih aktivista *Otpora* nakon njihovog priznanja na informativnom razgovoru da u stanu imaju bedževe i plakate *Otpora*. Nijednom od njih nije uručen nalog za pretres, ni potvrda o ulaženju u stan, a nije im bilo dozvoljeno ni da pozovu dva svedoka. Neke od aktivista policajci su nakon pretresa stana ponovo odveli u stanicu.⁷⁸ Na informativni razgovor četvorica aktivista privedena su tokom fudbalske igre na izletištu Adi Ciganliji, kada su nosili crne i bele majice sa znakom *Otpora*. Učenica **T.Ž.** (16) je sa ostalim učesnicima akcije privedena oko 14,00 sati u policijsku stanicu na Čukarici. Puštena je u 20,30 sati. Više inspektora su je ispitivali da li je član *Otpora*, o finansiranju i o organizaciji pokreta. Kada je priznala da u stanu ima neki materijal *Otpora* dvojica uniformisanih policajaca odvezla su je do njenog stana. Pretresli su stan bez naloga i svedoka i nisu izdali potvrdu o ulasku u stan. Iz stana nisu uzeli nijedan predmet. T.Ž. su bez pratnje roditelja vratili u policijsku stanicu da bi joj uzeli otiske prstiju i fotografisali je.

⁷⁵ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

⁷⁶ FHP, izjava Dalibora Loznice.

⁷⁷ FHP, potvrda o ulasku u stan i potvrda o privremeno oduzetim predmetima.

⁷⁸ FHP, izjava T.Ž.

Policajci Veselin Stojanović i Miodrag Lukić 26. jula oko 11,00 sati pretresli su stan **Milića Vujovića** (28) iz Kule koji za vreme pretresa nije bio kod kuće. Njegovom ocu i bratu policajci su pokazali, ali nisu uručili nalog za pretres. Vujoviću su oduzeli: četiri letka “Oslobodi se, pruži otpor”, dva letka “Brani se, pruži otpor”, dva primerka banjalučkog lista *Reporter* sa znakom *Otpora* na poslednjoj strani i jedan primerak nedeljnika *Nezavisni*. Policija je Vujovićevom ocu dala potvrda o privremeno oduzetim predmetima.⁷⁹ Istog dana, nakon što je saznao da je policija pretresla njegovu kući, Vujović je otišao u stanicu da se raspita zašto je to učinjeno. Tamo je sat vremena proveo na informativnom razgovoru. Inspektor koji ga je ispitivao nije mu se predstavio. Pita ga je od kada je aktivista i da li je dobrovoljno pristupio *Otporu*. Tom prilikom policija mu je otvorila dosije.

Policija je upala u stan **Ivana Radovanovića** 18. avgusta i privela ga zbog sumnje da je glavni organizator *Otpora* u Grockoj. Radovanović je u policiji proveo više od sedam sati, a sledećeg dana morao je da dođe na informativni razgovor koji je trajao od 8,00 do 13,30 časova. Radovanović je FHP-u ispričao tok događaja: “Policajska patrola uletela je u moju kuću oko 10,00 sati. Pošto nisam bio prisutan, priveli su moju sestru Kristinu i oduzeli plakate, bedževe i publikacije o ljudskim pravima. Kad sam saznao šta se dogodilo, otišao sam u SUP i tražio da mi puste sestru jer ona nema nikakve veze s *Otporom*. To su i učinili pod uslovom da Kristina sledećeg dana dođe na informativni razgovor. Policajci su imali dojavljena imena aktivista *Otpora* u Grockoj, te su priveli još trojicu članova pokreta: **Bobana Barca**, **Nenada Spajića** i **Aleksandra Sevrlića**. Ubrzo su ih pustili jer su bili ubeđeni da sam ja glavni.” Policijci su Radovanoviću postavljali pitanja ko finansira *Otpor*, ko je vođa, koliko novca dobija i slično. Pitali su ga, između ostalog, “zašto je Vuk ŠDrašković, predsednik SPO-a – prim.FHPĆ ljubio ruku Medlin Olbrajt”. Radovanović je sledećeg dana došao na informativni razgovor koji je prema njegovim rečima, bio veoma mučan. “S obzirom da su u Grockoj u toku noći neki aktivisti *Otpora* crtali grafite i lepili plakate, informativni razgovor pretvorio se u dugotrajno policijsko ispitivanje. Znajući da imam lokal preko puta policijske stanice, neki policajci su mi dobacivali fraze tipa: ‘Naš hleb jedeš, treba još i kafu da ti donesemo.’”

Policija u Somboru pretresla je 22. avgusta stanove 14 građana i aktivista *Otpora* pošto ih je privela jer su učestvovali u akciji animiranja građana da izađu na izbore. Tada su ispred Gradske kuće kredom ispisali 33, broj dana do održavanja izbora. Policija je privela i pretresla stanove: **Anite Beretić**, **Silvije Kranjc**, **Danila Sekulića**, **Danijela Korili**, **Marka Bugarskog**, **Božidara Dragičevića**, **Aleksandra Kronića**, **Branka Ćurčića**, **Milana Turnšeka**, **Vladimira Kolarića**, **Igora Bešića**, maloletne **S.K.**, **Slobodanke Juhov** i **Stipana Benića**, novinara Radio Sombora. Stipan Benić svedočio je FHP-u: “Upozorio sam policajce da sam novinar i da sam na zadatku, ali im to, očigledno, ništa nije značilo. Uzeli su mi otiske prstiju, fotografisali me i otvorili policijski dosije. Stavili su me u kola i odvezli do moje kuće u Bačkom Monoštoru koju su pretresli. Dali su mi potvrdu ‘o ulaženju u stan i druge prostorije po članu 210 ZKP u cilju traganja za predmetima’. To što su tražili nisu našli. Posle pretresa ponovo su me odveli u somborski SUP. Video sam kako su dvojica policajaca na silu odvukli Anitu Beretić u drugu prostoriju zato što nije htela da skine majicu *Otpora*. Posle nam je pričala da su je tukli i da su iskidali majicu na njenom telu. Kasnije sam čuo da su udarili nekoliko šamara aktivistkinji G17 plus Siviji Kranjc.” Aktivista *Otpora* **Branko Ćurčić** rekao je FHP-u: “Pošto su nam otvorili dosijee, policajci su nas odvozili do naših stanova i pretresali ih, iako za to nisu imali nalog. U mom stanu ništa nisu pronašli i ništa nisu oduzeli.

⁷⁹ FHP, izjava Milića Vujovića.

Na kraju su mi dali potvrdu da su ulazili i pretresli stan. Potpisi na toj potvrdi su potpuno nečitki, tako da ne znam imena tih policajaca.”

Policija u Bečeju privela je 10. septembra aktiviste *Otpora* **Borisa Negelija** (19) i **Kristinu Filipčev-Demeter**⁸⁰ zato što su na rok koncertu u okviru kampanje “Vreme je“ bili u majicama sa stisnutom pesnicom. Posle su otišli do njihovih kuća koje su pretresli. Boris Negeli svedočio je FHP-u: “U kolima sam policajcima rekao da nemaju pravo da uđu u moju kuću jer nemaju sudski nalog. Kada smo stigli, rekli su mi da predam sav propagandni materijal *Otpora* da mi ne bi pretraživali kuću. Pošto su bili ljubazni, ponudio sam ih kolačima. Našli su samo dva postera *Otpora* na vratima.”

3.1. Upadi u prostorije, oduzimanje imovine *Otpora* i nevladinih organizacija i privođenje njihovih aktivista

Pripadnici odeljenja za privredni kriminal i finansijska policija u prvoj polovinu juna često su kontrolisali rad i poslovanje nevladinih organizacija (NVO) Helsinškog odbora za ljudska prava, Žena u crnom, Forum za etničke odnose i Centra za antiratnu akciju. U zajedničkom saopštenju za javnost 240 predstavnika nevladinih organizacija Jugoslavije 13. juna, navodi se da se te organizacije ne protive redovnoj finansijskoj kontoli, ali i da se naglo interesovanje države za rad NVO “poklapa sa agresivnom kampanjom koja se sprovodi protiv svih koji su za promene u Srbiji”.

3.1.1. Žene u crnom

Za rad Žena u crnom, pored finansijske policije, posebno je bila zainteresovana Državna bezbednost Srbije. Aktivistkinja Žena u crnom, koja je želela da ostane anonimna strahujući za svoju bezbednost, rekla je FHP-u da je policija dolazila u njen stan raspitujući se o pozivima strancima da borave u Jugoslaviji. Drugoj aktivistkinji policajci su upali u stan i oduzeli joj kompjuterski hard disk. Policija je, takođe, pretresla kancelariju Žena u crnom u Beogradu i odnela njihovu dokumentaciju. Nekoliko aktivista pobjeglo je iz Beograda i zemlje u strahu od maltretiranja i hapšenja.

Bojana Aleksova, koji dve godine živi u Budimpesti, policija je uhapsila 7. jula zbog njegove povezanosti sa Ženama u crnom. On, inače, radi na projektu “Safe House” za građane SRJ koji su pobjegli u Mađarsku, jer su zbog prigovora savesti odbili da budu vojni obveznici. Bojana Aleksova su na silu izvukli iz njegovih kola oko 20,00 časova i odveli u Gradski SUP gde su ga držali 23 sata. Aleksova su tukli i više puta mu pretili smrću. Ispitivali su ga o radu na projektu “Safe House”, o aktivnostima Žena u crnom i njihovim kontaktima u SRJ i inostranstvu. Tokom ispitivanja, Bojanu Aleksovu je postalo jasno da je Državna bezbednost pomno nadgledala Žene u crnom i da je bar dve godine snimala njihove razgovore, uključujući i telefonske, u kancelarijama i privatnim stanovima..

Pripadnici Državne bezbednosti tukli su i vređali Aleksova i zbog njegovog homoseksualnog opredeljenja. Udarali su ga pendrekom po telu i naterali da pet sati stoji na nogama. U tom periodu nisu mu dali da pije vodu, iako je temperatura bila iznad 30 stepeni. Držali su ga budnim cele noći, a sutradan, 8. jula u 11,00 sati, trojica policajca su ga tukla palicama i pendrecima po tabanima, dlanovima i drugim delovima tela.

⁸⁰ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

Posle su Aleksova primorali da piše izjavu na 12 strana koju mu je diktirao islednik. U prijavi je detaljno opisao aktivnosti Žena u crnom i svoje aktivnosti u vezi sa ljudima koji su zbog prigovora savesti odbili da budu vojni obveznici. Morao je da napiše i detalje o svojim kontaktima u Jugoslaviji i inostranstvu i posetama stranim zemljama. Bio je, takođe, prisiljen da da kraću izjavu u kojoj priznaje svoju krivicu za prethodne “zločine”. Pod pretnjom smrću Aleksov je pristao da ubuduće radi za Službu državne bezbednosti.

Zatim je pred video kamerom morao da ponovi neke delove izjave koju je dao na 12 strana. Morao je da prizna da je radio za strane obaveštajne službe, prikupljajući informacije preko Stanislavke (Staše) Zajović, koju je policija opisala kao lidera Žena u crnom, kao i preko lokalne mreže koju je ona stvorila. Morao je da izjavi da je potom slao te informacije stranim obaveštajnim službama i da je svesno radio protiv bezbednosti, integriteta i odbrambene sposobnosti SRj. Pred kamerama je Aleksov ponovio i svoju drugu pismenu izjavu da će prihvatiti “krivičnu i moralnu odgovornost” za svoje prethodne postupke i da će raditi za “službu (Državne bezbednosti), čak i ako time rizikuje svoj život”. Tri puta je ponovljeno snimanje da bi se dobio snimak koji su smatrali dovoljno uverljivim. Bojan Aleksov je nakon puštanja na slobodu pobjegao iz zemlje uplašen za svoj život.⁸¹

3.1.2. CESID

Policija je u septembru počela kampanju protiv CESID-a, jedine domaće nevladine organizacije registrovane za posmatranje izbora. Privođenja, pretresanja stanova i kancelarija aktivista i oduzimanje imovine Centra učestala su približavanjem predsedničkih i saveznih izbora. U tim akcijama zajedno su učestvovali pripadnici kriminalističke i finansijske policije.

Policija u Babušnici privela je 4. septembra petoro aktivista CESID-a, jer su u podne u centru grada delili propagandni materijal te nevladine organizacije. Među njima je bio i **Milan Čolić**.⁸² On je FHP-u rekao da su ih u stanici držali deset i po sati bez bilo kakvog obrazloženja. Policajci su svima uzeli otiske prstiju i fotografisali ih.

U sedište CESID-a u Beogradu policija je upala 8. septembra i oduzela šest kompjutera. Član upravnog odbora CESID-a **Marko Blagojević** rekao je FHP-u da su u podne dosla šestorica policajaca, dvojica pripadnika kriminalističke policije, dvojica iz finansijske policije i dvojica inspektora za devizno poslovanje. “Najpre su pretresli sve prostorije, a potom izvršili uvid u knjige o finansijskom poslovanju”, rekao je Blagojević. On je dodao da su policajci, dajući mu potvrdu o oduzimanju kompjutera, rekli da će ih vratiti za dva do tri dana.

Prostorije CESID-a u Leskovcu pripadnici kriminalističke, privredne i finansijske policije zapečatili su 15. septembra. Koordinator CESID-a za jablanički okrug **Igor Stajić** rekao je FHP-u da su šestorica policajaca, iz kriminalističkog, finansijskog i privrednog odseka, stavili crveni vosak na vrata i poručili mu da sutra donese odluku o otvaranju kancelarije u Leskovcu.

“To sam i uradio, svi papiri bili su u redu, ali su mi oni odgovorili da je CESID totalno nelegalna organizacija”, kazao je Stajić. On je dodao da su na njegov zahtev da pozove pravnika i razjasne stvari policajci rekli: “Svi ste vi đubrad.”

Stajiću je naređeno da se 18. septembra u deset sati javi na informativni razgovor što je on i učinio. Informativni razgovor trajao je jedan sat, ali ga je, prema njegovim rečima policija u

⁸¹Amnesty International.

⁸²Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

stanici zadržala “bez bilo kakvog razloga i objašnjenja 24 sata”. Za to vreme ispred stanice policije protestovalo je oko hiljadu građana tražeći njegovo oslobađanje.

Stajić je na konferenciji za novinare 19. septembra rekao da je policija privela i vlasnika prostorije u kojima se CESID nalazi i da ga je zajedno sa malim detetom zadržala četiri sata.

Aktivistu *Otpora* i saradnika CESID-a **Radoslava Mojsilovića**⁸³ iz Vranja priveli su 13. septembra dvojica policajaca u civilu i zatražili da ih odvede do prostorija CESID-a u tom gradu. “Pregledali su prostorije i uzeli po jedan primerak svakog letka i plakata koji su našli. Onda su me doveli u stanicu i pitali ko finansira CESID, ko je glavni i slično”, rekao je Mojsilović FHP-u.

Regionalnog kordinatora CESID-a za južnu Srbiju **Milana Stefanovića** i njegovog kolegu **Miodraga Petrovića** privela je 14. septembra policija jer im je na kontrolnom punktu kod Niša u kolima našla materijal te organizacije. U policiji su ih pitali ko finansira CESID, ko je glavni, s kim saraduju. U stanici su ih zadržali nekoliko sati. Stefanoviću su oduzeli njegov novac, 1.740 maraka, ali ne i materijal CESID-a. Sledećeg dana, 15. septembra, policija je pretresla Stefanovićev i Petrovićev stan u Nišu. “Dvojica su bila pripadnici policije za privredni kriminal, a jedan je bio iz finansijske policije. Naloge za pretres pisali su na licu mesta. Oduzeli su mi privatni kompjuter i izdali potvrdu. Potom smo otišli u prostorije CESID-a gde su policajci iskopirali račune i spiskove saradnika”, rekao je Milan Stefanovića FHP-u. Kordinatora CESID-a za južnu Srbiju policija je ponovo privela posle četiri dana. Stefanovića su u leskovačku policijsku stanicu inspektori doveli u 1,00 sat noću 19. septembra sa granice Jugoslavije i Bugarske. U leskovačkom SUP-u držali su ga devet sati bez hrane i vode. Policajci mu nisu dozvoljavali ni da ode u WC. Stefanović je priveden nakon što su ga nekoliko sati na granici ispitivali pripadnici Službe državne bezbednosti. On je FHP-u rekao da mu je policija oduzela 18 mobilnih telefona za koje je imao uredan ugovor o pozajmici sa nevladinom organizacijom iz Bugarske “Politička akademija za centalnu i jugoistočnu Evropu”. Stefanoviću je policija oduzela i privatni telefon. Posle četiri sata držanja, na granicu po Stefanovića došla su četvorica policajaca za privredni kriminal. “Odbijao sam da bez potvrde o oduzetim stvarima uđem u auto, ali oni su me na silu ugurali zavrtnjem ruke, uz reči: ‘Da te ne bismo prebili ovde.’ U stanici sam odbio da odgovaram na pitanja leskovačkih i niških inspektora o finansiranju i načinu rada CESID-a. Branio sam se ćutanjem i nisam hteo da dam ni pismenu ni usmenu izjavu”, rekao je Stefanović.

Policija je privela 14. septembra u 22 časa koordinatora CESID-a za Užice **Igora Mladenovića** i pretresla prostorije te organizacije. Policajci su držali Mladenovića u stanici dva sata ispitujući ga o aktivnostima užičke kancelarije. Zahtevali su da preda spisak kontrolora CESID-a za predstojeće izbore. Dok je Mladenović bio u policiji, tridesetak građana Užica okupilo se ispred stanice tražeći njegovo oslobađanje.

Policija u Kniću odvela je 16. septembra 15 saradnika CESID-a iz kuće **Bogoljuba Bogičevića** u kojoj su držali sastanak. Pre nego što su ih priveli, policajci su Bogičeviću pretresli kuću, a saradnicima automobile. “U policijsku stanicu odvezli su nas sa nekoliko patrolnih kola. Prilikom razgovara pitali su me ko finansira CESID, s kim imamo ugovore i slično. Odgovorio sam im da je naš rad potpuno javan. Oduzeli su nam sve brošure, spiskove, literaturu, pristupnice i drugi materijal CESID-a, a da nam nisu dali nikakvu potvrdu”, rekao je jedan od privedenih **Milan Popović** FHP-u.

⁸³ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

Policajci u civilu u Beogradu odveli su 19. septembra ujutro iz njihovih stanova člana Upravnog odbora CESID-a **Aleksandra Bratkovića** i knjigovođu te nevladine organizacije **Gordanu Mijatović**. Aktiviste CESID-a **Mirjanu Gavrić** i **Danka Ćosića** policija je tog dana pozvala na informativni razgovor. Aleksandar Bratković rekao je FHP-u: “Na moja vrata u 8,30 časova došla su dvojica policajaca i civilu. Nisu mi pokazali nalog za pretres. Ušli su u stan tražeći oružje i materijal CESID-a. Odveli su me u policijsku stanicu u Ulici 29. novembra. Na informativnom razgovoru inspektor me je pitao o poslovanju CESID-a, posebno naglašavajući da to nema političku pozadinu. Pitali su ko finasira CESID, ko plaća račune i slična pitanja koja su se uglavnom ticala novca. U stanici sam proveo šest sati i sve vreme niko mi nije saopštio razlog privođenja.”

Direktora CESID-a **Slobodanku Nedović** policija je 23. septembra pozvala telefonom na informativni razgovor povodom njene prijave da je u poštanskom sandučetu te nevladine organizacije našla glasački listić sa zaokruženim imenom Slobodana Miloševića, jednog od kandidata na izborima za predsednika SRJ. U stanici u Ulici 29. novembra policajci su je držali četiri sata pokušavajući da je nateraju da se podvrgne detektoru laži. Nedovićeva je to odbila sa obrazloženjem da je “bolno i uvredljivo” da je tretiraju kao okrivljenog.

3.1.3. “Vreme je”

Policajci u civilu upali su bez naloga, razvalivši vrata, 15. septembra u prostorije kampanje nevladinih organizacija “Vreme je”. Priveli su petnaest aktivista koje su tamo zatekli, zaplenili kompjutere, telefone, propagandni materijal i druge stvari. Aktiviste su pustili iz zgrade SUP-a u Ulici 29. novembra u 22,30, posle deset i po sati držanja. Jedna od privedenih, **Vesna Dozet** (44), opisala je FHP-u upad policije i saslušanje u stanici. “Utrčali su, počeli bahato da se ponašaju i da viču na nas. Jedan mi se uneo u lice. Od straha sam se onesvestila. Došla sam sebi posle dva minuta. Videla sam da su bila sedmorica. Skoro da su trčali po prostoriji. Naredili su svima da predaju mobilne telefone koje su strpali u neku kesu. Počeli su pretres i bukvalno sve što su našli stavili na jednu gomilu. Pokupili su računare, telefone, lampe, ventilatore... Ostavili su samo tepih, stolove, stolice i ormare. Uzeli su i sav materijal sa logotipom ‘Vreme je’, kutije sa olovkama, majice, bedževe, brošure. Jedan od policajca pozvao je pet momaka koji su sve odneli u vozilo. Zapisnik o oduzetim stvarima potpisala sam kad su ga na moj zahtev dopunili. Za to vreme odvodili su ljude u ‘maricu’. Mene su poslednju odveli u SUP u 29. novembra gde su mi oduzeli ključeve prostorija. Dvojica inspektora su se raspitivali o mojoj aktivnosti u okviru kampanje ‘Vreme je’, ali i mom privatnom i intimnom životu. Hteli su da znaju zašto me je ‘muž ostavio u tako teškom trenutku kao što je NATO bombardovanje’.”

Član Građanskog saveza Srbije (GSS) **Žarko Mihailović** došao je sa advokatom Gašom Kneževićem u kancelariju “Vreme je”, koja je registrovana kao prostor GSS. Mihailović je rekao FHP-u: “Kad smo ušli, dočekao nas je vođa odeljenja za javni red i mir koji nas je smestio sa ostalima. Gaša mu je pokazao advokatsku legitimaciju i punomoćje, ali mu je inspektor veoma grubo odgovorio da to važi samo na sudu, a ne i za proceduru koju on sprovodi. Uvodili su svakog ko bi pozvonio na interfon. Policajac je stajao sa nama i nije nam dozvoljavao da pričamo. Posle nekog vremena njihov šef je naredio: ‘Trpaj ih u ‘maricu’. Pitao sam za razlog mog privođenja na šta me je inspektor odgurnuo uz reči: ‘Polazi, nemoj da te ja...’ Kad smo stigli u SUP u 29. novembra ispitivali su nas da li smo politički aktivni, da li ćemo se kandidovati na izborima, imamo li veze sa *Otporom*. Pre nego što su nam uzeli otiske prstiju i fotografisali ubacili su nas u jednu ćeliju u kojoj je grozno smrdelo. Advokatima koji su u međuvremenu došli u stanicu policajci su rekli da nismo tu. Kada su nas

naši advokati videli u hodniku policajci su rekli: 'Oni zvanično nisu tu.' Nekoliko pripadnika Državne bezbednosti odveli su **Dejana Randića, Ivana Andrića, Tamaru Popić i Sanju Ignjatović** u kancelariju i salušavali ih narednih šest do sedam sati. Kasnije mi je Ivan rekao da su bili izloženi užasnom psihičkom maltretiranju kao što je 'guranje zidova' i 'premeštanje parketa'. Video sam ga sa lisicama na rukama. Svo četvoro izašlo je izbezumljeno sa saslušanja."

Na poziv GSS-a oko 200 ljudi okupilo se u 19,30 ispred zgrade beogradskog Sekretarijata unutrašnjih poslova u Ulici 29. novembra zahtevajući oslobađanje aktivista kampanje "Vreme je". Jedan policajac u civilu naredio je da se građani rasteraju upotrebom palica. Policajci su tada priveli četvoro građana, među njima i predsednika GSS **Gorana Svilanovića**. Policija je ubrzo pustila Svilanovića, a **Ivanu Mihajlović, Smiljanu Senić i Pericu Mileškog** izvela je u tri sata ujutro pred sudiju za prekršaje. Perica Mileški kažnjen je sa 1.200 dinara zbog kršenja zakona o javnom redu i miru, a protiv Ivane Mihajlović i Smiljane Senić postupak je obustavljen.

3.1.4. UGS "Nezavisnost"

Policija u Čačku oduzela je 14. septembra kompjuter Ujedinjenih granskih sindikata "Nezavisnost". "Trojica inspektora došla su u prostorije UGS 'Nezavisnost'. Pitali su me o poslovanju sindikata i raspitivali se o računaru koji je bio u mojoj kući", rekao je sindikalni aktivista **Jaćim Milunović** FHP-u. "Otišli smo u moj stan, uzeli su kompjuter i ostavili mi potvrdu na kojoj je pisalo da je kompjuter oduzet zbog obezbeđenja dokaza po Zakonu o krivičnom postupku". Kompjuter je UGS-u "Nezavisnost" poklono nemački sindikat NGG.

3.1.5. Otpor

Novosadska policija prekinula je 2. septembra humanitarnu akciju *Otpora*, privela aktiviste i upala u prostorije pokreta. Pripadnici policije priveli su 18. aktivista *Otpora*, a **Nenada Šeguljeva i Davora Arsića** fizički je maltretirao policajac sa identifikacionim brojem 444071. On je u policijskoj stanici išamarao Šeguljeva, a Arsića je nekoliko puta udario šakom po leđima.

U centru grada u Zmaj Jovinoj ulici policija je u 11 časova prekinula akciju *Otpora* sa nazivom "Otporne igračke". To je bila aukcija igračkaka radi prikupljanja novca za lečenje dvanaestogodišnjeg dečaka Damira Jovanovića iz Indije, obolelog od leukemije. Za tu aukciju građani Novog Sada poklonili su *Otporu* oko 400 raznih igračkaka.

Policajci su počeli da legitimišu aktiviste *Otpora* i građane koji su se tu zatekli. Zatim su priveli: profesora na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu **Mariju Kleut**, njenu kćerku **Jelenu Kleut, Nadu Margetu, Alisu Hornjak, Tamaru Kucurac, Vesnu Tomić, Milicu Kanazir, Mirjanu Stefanović, Nenada Šeguljeva, Davora Arsića, Vladimira Pavlova, Dejana Vrsajkova, Vladimira Vrsajkova, Žarka Bogosavljevića, Vladimira Ješića, Aleksandra Marića i Boru Lazukića**.⁸⁴ Priveli su i fotoreportera lista *Danas* **Aleksandru Miletić**. Policajci su odneli i sve kutije sa igračkama.

Posle prekida humanitarne akcije *Otpora* policajci su bez naloga ušli u prostorije pokreta u Zmaj Jovinoj ulici i zaplenili sav propagandni materijal. Na "potvrdi o ulaženju u stan i druge prostorije", koju su dali Vladimiru Ješiću, navodi se da su to učinili na osnovu člana 210. ZKP zbog "osnovane sumnje da se u zgradi nalaze plakati i propagandni materijal tzv. pokreta Otpor". Na jednoj potvrdi o privremenom oduzimanju stvari piše da je oduzeto 25 kutija sa

⁸⁴ Vidi deo: Civilno-pravno zaštita.

igračkama, 9 zastava, 38 radiokaseta, 7 videokaseta, 200 bedževa, 50 kutija šibica sa znakom *Otpor*, 2.000 letaka. Na drugoj potvrdi navodi se da je oduzeto 1.400 komada šibica sa znakom *Otpor*, 1350 hemijskih olovaka s natpisom "Vreme je", 350 upaljača, 92 VHS kasete "Propast i spas agrara", 22.000 letaka, 700 šibica sa znakom pesnice, megafon, 12.000 plakata, 6.000 nalepnica, 1.600 brošura, 150 časopisa Dnevni telegraf.

Policija je upala 7. septembra u prostorije *Otpora* u Jagodini i zaplenila sav propagandni materijal pokreta koji je našla: šablone pesnica, dve zastave, 50 plakata i druge stvari. U prostorijama pokreta bilo je četvoro aktivista *Otpora*. "Pojavila su se dvojica uniformisanih policajca i trojica u civilu. Pitali su nas da li imamo oružje i naredili nam da izađemo ispred prostorija. Kad smo im rekli da je to što rade protivzakonito, ništa nam nisu odgovorili. Poskidali su i sav materijal sa zidova i odneli ga", rekao je aktivista **Života Bogdanović** FHP-u.

Desetak policajaca u civilu upalo je bez naloga 11. septembra u sedište *Otpora* u Knez Mihailovoj ulici u Beogradu. Izneli su dva kompjutera, deset kutija sa majicama, nekoliko hiljada plakata, bedževa i drugi progandni materijal koji su našli i utovarili ga u kamion. Prilikom upada u prostoriji *Otpora* bilo je desetak aktivista koje su policajci legitimisali. "Nisu nam dozvoljavali da se javljamo na telefon, da stojimo pored prozora, da međusobno razgovaramo. Kada su sve izneli, dali su mi da potpišem potvrdu, ali mi nisu dali primerak", rekao je aktivista pokreta **Igor Đajić** FHP-u. Ispred prostorija *Otpora* uniformisani policajci naredili su okupljenim građanima da se razidu, a novinarima da sklone beležnice i isključe kamere i diktafone. Sekretarijat unutrašnjih poslova u Beogradu potvrdio je saopštenjem, u toku večeri, da su njihovi "radnici" oduzeli "veću količinu propagandnog materijala" pokreta *Otpor*. "Radnici SUP Beograd, OUP Stari grad, danas su, vršeći redovne aktivnosti u Ulici kneza Mihaila u broju 49, pronašli i oduzeli veću količinu propagandnog materijala od aktivista ilegalne plaćeničke pronatovske organizacije *Otpor*", kaže se u saopštenju beogradskog SUP-a i dodaje da će "u daljem postupku biti preduzete sve mere u skladu sa zakonom".

Desetak policajaca u civilu ušlo je bez naloga 22. septembra u prostorije *Otpora* u Nišu i oduzelo svu tehničku opremu, kompjutere, telefone i propagandni materijal pokreta. Policajci su sve stvari, za koje nisu dali potvrdu, odneli u dva kombija. U prostoriji je u vreme policijske akcije bilo 18 aktivista kojima su naredili da se oslone rukama na sto. Aktivisti su tražili od policajaca da se legitimišu i jedino je zamenik načelnika bezbednosti Dejan Branković pokazao legitimaciju sa brojem 401002. Zatim su im oduzeli lične karte i mobilne telefone koje su im kasnije vratili. Aktivisti su izjavili FHP-u da su policajci naredili da se fiksni telefoni izvuku iz struje, a potom su pretresli sve torbe i kese prisutnih. Iz magacina su izneli sav propagandni materijal (300 majica, 20 hiljada nalepnica, nekoliko zastava, trista regrutnica i druge stvari) i zajedno sa svim što su skinuli sa zidova i našli u fiokama, stavili na jednu gomilu i fotografisali. Prema rečima aktivista, policajci su sa zidova odlepili i sve nalepnice "Gotov je".

Kragujevačka policija privela je 22. septembra oko 19 časova 23 aktivista *Otpora* koji su sa propagandnim materijalom izlazili iz prostorija pokreta u tom gradu. Sat vremena kasnije policajci u civilu ušli su bez naloga u kancelariju *Otpora*, legitimisali sve prisutne i oduzeli propagandni materijal za kampanju "Vreme je". Aktivista **Zoran Matić** rekao je FHP-u da je policija privela i četvoro maloletnika. Prema njegovim rečima policija je otvorila kriminalističke dosjee onima koji ih nisu imali.

4. Nečovečno ponašanje policije

4.1. Batinanje učesnika protesta 17. i 18. maja u Beogradu

Vlada Srbije donela je 17. maja uredbu o preuzimanju opozicione RTV Studio B, što je izazvalo masovne proteste građana u Beogradu 17. i 18. maja. Tokom tih protesta, pripadnici MUP-a pretukli su na desetine učesnika protesta i slučajnih prolaznika. U sukobu navijača fudbalskog kluba "Crvena zvezda" i policije prvog dana protesta, povređeno je više od 10 navijača i nekoliko pripadnika MUP-a. Oko 200 građana zatražilo je lekarsku pomoć u Urgentnom centru zbog fizičkih povreda koje su im naneli policajci tokom demonstracija 17. i 18. maja.

Policajska intervencija bila je brutalnija prilikom protesta 18. maja nego dan ranije. Mnogi demonstranti pokušali su da pobegnu od policijskih batina u zgradu Gradske skupštine, sa čije su se terase govornici obraćali demonstrantima i čitali vesti. Pod naletom demonstranata koji su bežali razbijena su stakla na vratima zgrade.

Policija je pretukla nekoliko desetina građana, među njima i **M.M.** (17), učenicu iz Beograda. U izjavi FHP-u M.M. navodi: "Policajac je promasio čoveka pored mene, tako da sam ja zadobila udarac u glavu. Od tog udarca sam pala na stepenice ispred Gradske skupštine i tu sam ostala da ležim. Neki mladići su pokušali da me podignu, ali su policajci sve njihove pokušaje osujećivali batinama. Ne mogu da se setim koliko dugo sam bila na zemlji, ali znam da me je tuklo pet do šest policajaca pendrecima i nogama. Prestali su da me tuku kada sam u očaju uzvihnula: 'Sta hoćete više, ostavite me na miru.' Jedan policajac me je u tom trenutku zaštitio, nije dao drugim policajcima da me dalje tuku i rekao mi je da bežim u zgradu Skupštine. Nisam mogla da ustanem, ali su mi prišli Milan Ljubisavljević i jedan momak iz *Otpora* koga znam iz viđenja. Pomogli su mi da ustanem i uđem u zgradu Skupštine. Nisam gubila svest dok sam bila na zemlji i dok su me tukli". M.M. je od udaraca zadobila povrede na glavi i telu, ima hematome na ramenima, leđima, desnoj nozi i nagnječeno rebro.⁸⁵

Policajci su tukli i građane koji im se nisu ni suprotstavljali niti ih na bilo koji način provocirali. **Jelena Stevančević** (24) svedočila je FHP-u o jednom takvom slučaju: "Stigla sam 18. maja u 20,15 sati u Ulicu srpskih vladara, prošetala se od Terazija do Skupštine grada i krenula ka General Ždanovljevoj ulici.⁸⁶ Bez ikakvog vidljivog razloga, policajci su oko 22,00 sata bacili suzavac prema velikoj grupi ljudi koja se nalazila oko Skupštine grada. Pobegla sam prema Ulici Narodnog fronta koja se nalazi paralelno sa Ulicom srpskih vladara u kojoj je Skupština grada. Tu sam videla ljude kako plaču od suzavca, a bilo je i nekoliko prebijenih. Potom je u Ulici Narodnog fronta policija, takođe, bacila suzavac. Posle nekog vremena ponovo sam se vratila u Ulicu srpskih vladara, gde sam videla puno policajaca sa gas-maskama, vladao je potpuni haos. U 21,30 sati pojavio se policijski kordon koji je iz Ulice kneza Miloša krenuo ka Ulici srpskih vladara. Pored njih je prošao jedan čovek. Nisam primetila da je bilo šta dobacio, ali su policajci potrčali ka njemu i počeli divljački da ga udaraju. Prvo ga je udario policajac sa kačketom, a potom se batinanju pridružilo više policajaca. Videla sam kako jedan policajac tog čoveka udara cokulom u glavu i stomak. Građani su ih molili da prestanu, ali policajci se nisu obazirali. Najednom je odnekud sevnuo blic fotoaparata, posle čega je policajac sa kačketom prišao čoveku i pružio mu ruku da ustane. Čovek na zemlji nije reagovao jer je bio u nesvesnom stanju. On je ostao ležeći na

⁸⁵ FHP, izjava M.M. Postoji lekarska dokumentacija o povredama.

⁸⁶ Glavne demonstracije bile su organizovane oko gradske skupštine, koja se nalazi u Ulici srpskih vladara, i dosezale su do Slavije i Terazija.

zemlji dok su se policajci povukli prema zgradi Predsedništva Srbije. Povređenom čoveku je prišlo nekoliko ljudi koji su ga odneli na travnjak između gradske skupštine i zgrade Predsedništva Srbije, gde su ga ostavili da leži. Nekoliko kola hitne pomoći je prošlo, ali nijedno vozilo nije stalo da povređenom čoveku pruži pomoć i prebaci ga u bolnicu. Ne znam šta je bilo sa tim čovekom. Dok se policijski kordon polako odmicao prema Ulici kneza Miloša, jedno policijsko vozilo je stalo, iz njega su istrčala dva policajca i uz psovke pošli ka meni. Sa nekoliko starijih ljudi sam pobjegla u obližnji pasaž. Kada je policajac krenuo da udari stariju ženu, sakrila sam je iza sebe, tako da je policajac mene udario po leđima”.

Ivan Janeš opisao je FHP-u batinjanje njegovog brata **Predraga Janeša** (22) 18. maja u blizini hotela “Moskva” dok je trajala policijska akcija razbijanja demonstracija. Prema Ivanovim rečima, Predrag nije učestvovao u demonstracijama, nego se zatekao u gradu da bi se sastao sa devojkom. Dok je policijska akcija bila u toku, grupa policajaca je oborila Predraga na zemlju i počela su da ga udaraju. Predrag se Ivanu žalio da od batina slabije čuje na levo uvo i da mu trne leva noga.⁸⁷

4.2. Fizičko zlostavljanje tokom ispitivanja

FHP je istražio slučajeve u kojima su pripadnici policije prilikom ispitivanja privedenih aktivista *Otpora* i drugih građana vređali i fizički zlostavljali građane. FHP je takođe registrovao desetak slučajeva takvog postupanja prema maloletnicima. FHP je registrovao drastičan slučaj fizičkog maltretiranja aktiviste *Otpora* koji je upozorio islednike da boluje od astme i slučaj trudnice u poodmakloj trudnoći koju je maltretirao policajac sa Kosova.

4.2.1. Vezivanje za orman u policijskoj stanici u Odžacima

Dan posle ubistva Boška Peroševića, 14. maja, policija je pretresla kuću predsednika Opštinskog odbora DS u Odžacima **Radiše Milića** (49) koji se u to vreme nalazio van grada. Kada je došao kući, istog dana popodne telefonom su ga pozvali da dođe u policijsku stanicu. Pošto se odazvao pozivu iz policijske stanice u Odžacima, odmah su ga prebacili u SUP Novi Sad. Zadržan je na informativnom razgovoru 16 sati. Prema njegovim rečima, informativni razgovor je bio u vezi sa ubistvom Boška Peroševića i mogućim ubicom Milivojem Gutovićem. Milić je iz Ratkova, istog sela odakle su pokojni Perošević i osumnjičeni Gutović. Pušten je 15. maja ujutro. Istog dana oko podne Milić je ponovo pozvan u stanicu u Odžacima na dodatno ispitivanje. Odatle je opet prebačen u Novi Sad, gde mu je zbog “osnovane sumnje da je počinio krivično delo pozivanje na nasilnu promenu ustavnog uređenja” određen pritvor **u trajanju od tri dana**. Oko podne 17. maja preuzeli su ga lično načelnik SUP-a Sombor i načelnik Odeljenja za privredni kriminal. Uveli su ga u policijsko vozilo i pri spoljnoj temperaturi od 30 stepeni, ostavili pored zatvorenih prozora vezanih ruku 20 minuta. Pozlilo mu je i kada su se dvojica načelnika vratila Milić im je zatražio da mu dozvole da uzme lek iz kese. Policajci su odbili da mu ga daju. Nakon dovođenja u SUP Sombor, Milića su i fizički zlostavljali. O tome je govorio FHP-u: “Prvo su me fotografisali i uzeli mi otiske prstiju. Ostavili su me da sedim sam u jednoj sobi oko sat vremena. Potom je došao viši inspektor koji me je naizmenično tukao, vređao i pretio mi.”⁸⁸ Ispitivao me je o mom poznanstvu sa Boškom Peroševićem, o *Otporu* i mom angažmanu u tom pokretu. Sve vreme ispitivanja ruke su mi bile vezane liscama. Onda su došla dva inspektora čija imena ne znam, koja su me psovala i pretila mi. Zatim su me prebacili u drugu prostoriju gde su me postavili pored nekog

⁸⁷ FHP nije direktno razgovarao sa Predragom Janešom, već se informacije baziraju na razgovoru Predraga i Ivana Janeša, koje je potom Predrag preneo FHP-u.

⁸⁸ Ime inspektora poznato Radiši Miliću.

metalnog ormara. Jednu ruku su mi podigli visoko i vezali je za taj metalni orman. U tom položaju sam proveo tri sata, a viši inspektor me je ispitivao, uz pretnje, oko sat vremena. Pretio mi je da će me baciti kroz prozor, a da će slučaj prikazati kao da sam hteo da pobežnem, da će me istući tako da ću živeti posle toga samo dva dana, da će naterati nekog zatvorenika da me seksualno iskoristi.” Milić je pušten iz pritvora 18. maja oko 14,30 sati.⁸⁹

4.2.2. Šutiranje na ulici u Novom Sadu

Vladimira Ješića (21), aktivistu *Otpora* u Novom Sadu, udario je 17. maja policajac sa identifikacionim brojem 441190 dok se u majici sa znakom *Otpora* šetao sa majkom u Novom Sadu. Taj policajac mu je ranije zapretio da će ga maltretirati kad god ga sretne na ulici. Kada su se sreli, policajac ga je jako šutnuo u cevanicu nazivajući Ješića i njegovu majku Radmilu kriminalcima. Policajac je prestao da maltretira Ješića tek kada je aktivista pozvao mobilnim telefonom inspektora policije koga poznaje sa ranijih informativnih razgovora.

4.2.3. Batinanje vezanog mladića u Leskovcu

U Leskovcu je 22. juna policajac Tomislav Vasić, broj značke 381091, fizički maltretirao i vređao **Bratislava Stamenkovića**, aktivistu nevladine organizacije Narodni parlament. Stamenkovića su u stanicu policije privela dvojica inspektora u civilu dok je vozio bicikl. Stamenković je o incidentu svedočio FHP-u: “Jedan od njih je bio inspektor Dedić, njega poznajem. Posle kraćeg razgovora na ulici, Dedić me je ljubazno pozvao da pođem sa njima u stanicu na razgovor, uz uveravanje da razgovor neće trajati duže od desetak minuta. Tamo su mi rekli da sednem na klupu ispred dežurane. Primetio sam da klupa ima alkice za vezivanje. Tu je bio samo jedan od mlađih policajaca koji me je pozvao da sa njim gledam odbojkašku utakmicu na TV. Rekao sam mu da me sport ne zanima, ali da bih voleo da zapalim cigaretu, što mi je dozvolio. Onda je došao jedan stariji policajac u uniformi, koji je najpre zatvorio vrata, a onda počeo da viče na mene zbog toga što pušim. Zatim mi je liscama vezao ruke za one alke na klupi i počeo jako da me šamara otvorenim šakama po licu i da me šutira. Vikao je: ‘Pun mi je kurac vas što hoćete demokratiju.’ Pokušao je da me šutne u stomak, ali sam podmetnuo nogu. Na kraju me je šutnuo i u stomak. Kada je hteo da ode, video je da sam zagledao njegovu značku. To ga je još više iznerviralo, počeo je da viče na mene. Pitao me je šta će mi njegov broj značke i opet je počeo da me šutira. Kada je krenuo da ode, setio se, iznenada, zašto sam pokušavao da zapamtim broj značke, pa mi je rekao da mu ne mogu ništa, jer ide u penziju za tri do četiri meseca. Otvorio je vrata i video sam dosta policajaca u uniformi i još neke u civilu koje znam iz viđenja. Pozvao sam Dedića, koji se jako iznenadio kad sam mu ispričao šta mi se događalo. U početku sam mislio da me je doveo u stanicu da bi me onaj policajac maltretirao, ali sam video da je zaista iskreno iznenađen. Napisao sam protiv policajca krivičnu prijavu. Pozvao sam Vladimira Stojkovića iz DB-a da bude svedok.

⁸⁹Radiša Milić je poslednji put priveden na informativni razgovor 21. jula, zbog rasturanja letaka. U policijskoj stanici je čuo kada je načelnik Odeljenja za privredni kriminal Vujović naredio policajcima da mu pretresu kuću. Milić je držan u hodniku stanice dok su dvojica policajaca pretresala njegovu kuću. Proveo je u policijskoj stanici oko tri sata. Milić je rekao FHP-u: “Kada su se vratili sa pretresa, pozvan sam na informativni razgovor koji je trajao oko 30 minuta. Na moje pitanje zašto sam priveden, inspektor koji me ispitivao i koji mi se nije predstavio, odgovorio je da sam protivzakonito rasturao letke i time kršio javni red i mir. Postavljao mi je pitanja u vezi sa mojim ličnim podacima i raspitivao se za letke. Oduzeto mi je oko 1400 letaka DS-a”.

On me je kasnije otpratio do kuće, jer sam bio veoma uznemiren.”⁹⁰ Ukupno sam proveo u stanici tri i po sata, a tri sata bio sam vezan lisicama za klupu. Tragove tog vezivanja osećao sam desetak dana. Koža na zglobovima bila je mi je izranavljena i modra.

4.2.4. Pripadnici OUP Srbobran naneli teške telesne povrede slikaru

Policajac Saša Mladenović, pripadnik OUP Srbobran, naneo je teške telesne povrede slikaru **Draganu Šijačkom** iz Novog Sada. Povrede su lekarskim pregledom utvrđene kao dvostruki prelom donje vilice. Nakon incidenta Šijački je počeo da pati i od psihičkih tegoba. Incident se dogodio 14. jula oko 19,30 časova kod mesta Nadalj. U policijskoj patroli nalazili su se i policajci Željko Bukinac i Danijel Gajić, kome je Šijački predavao likovno u srednjoj školi. Zaustavili su Šijačkog koji je taksijem došao u Nadalj u likovnu koloniju. O incidentu je Šijački svedočio FHP-u: “Mladenović me je upitao kuda idem. Kada sam mu rekao da idem u likovnu koloniju, on me optužio da lažem i da sam krenuo da zapalim žito. Kada sam mu ponovo rekao da idem u likovnu koloniju i da je žito požnjeveno, on je počeo da me udara pesnicama po glavi. Taksisti je potom naredio da se udalji, uz pretnju da će i njega prebiti. Nisu mi pomogla ni druga dva policajca iako sam od njih tražio zaštitu. Rekli su mi da im je kolega jako nervozan i da ništa ne mogu da učine. Čak me je i moj bivši đak Danijel Gagić udario iako sam ga zamolio da urazumi svog kolegu. U jednom trenutku mi je Mladenović zatražio ličnu kartu i ja sam mu je dao. Učinio je gest kao da želi da mi je vrati i kada sam pružio ruku, snažno me je nekoliko puta udario po licu. Potom su otišli, a mene su ostavili onako prebijenog, povređenog i onesvećenog. Ležao sam pored puta bez svesti bar jedan sat. Kada su me odveli do mog brata koji živi u Nadalju, on je pozvao stanicu u Srbobranu i zatražio da razgovara sa komandrom Mirkom Džinićem, ali mu to nije omogućeno. Kasnije je vođa patrole Danijel Gajić pozvao mog brata i predložio mu da me nagovori da se nagodimo i da ga ne prijavim. Moj brat ga je pitao zašto su me tukli, a Gajić je odgovorio da sam im se učinio sumnjivim. Taksista Kilibarda mi je rekao da su ga zvali telefonom, kao i njegovog brata koji radi u stanici policije, i da su od njega tražili da se nagode i da Kilibarda ne svedoči.”⁹¹

4.2.5. SAJ tukao u Loznici

U Loznici su pripadnici Specijalnih antiterorističkih jedinica Srbije (SAJ) u tri odvojene prilike tukli i maltretirali građane u kafićima i na putu. **Dragan Zeljić**, vlasnik kafića “Maestral”, svedočio je FHP-u o incidentu koji su pripadnici SAJ-a izazvali u noći između 22. i 23. jula. “Oko 01,30 sati u moj kafić upala je grupa maskiranih naoružanih muškaraca u crnim uniformama. Imali su na glavi skijaške maske tako da su im se videle samo oči i usta. Samo jedan od njih je imao uniformu braon boje. Viknuli su pri ulasku u kafić: ‘Ovo je racija, gasi muziku, pali svetlo i bez naglih pokreta.’ U tom trenutku je u kafiću bilo oko 70 ljudi. Nisam odmah shvatio šta se dešava, dok dvojica nisu počela da tuku jednog momka koji ih nije isprva primetio, pa je nazdravio devojci čašom pića. Svima su naredili da stave ruke na sto i da gledaju ispred sebe. Niko nije smeo da ih pogleda. Posle sam čuo da su udarili jednog momka samo zato što ih je pogledao. Jedan od njih je sve vreme stajao u sredini lokala i motrio na goste, držeći ih na nišanu. Onda su izveli sve mladiće napolje, nas tridesetak i postrojili uza zid. Morali smo da držimo ruke na zidu, a oni su nas pretresli. Čuo sam da je jedan rekao da je sve čisto. Onda su pitali ko je gazda i ja sam se javio. Rekli su mi da pođem

⁹⁰ FHP, izjava Bratislava Stamenkovića.

⁹¹ FHP, izjave Draga Šijačkog i Dragana Kilibarde. Šijački poseduje lekarske nalaze o povredama sa Odeljenja za urgentnu hirurgiju u Novom Sadu i Instituta za neurologiju, psihijatriju i mentalno zdravlje Kliničkog centra u Novom Sadu.

sa njima unutra. Po navici sam stavio ruke u džepove, zbog čega me je jedan od njih udario i opomenuo. U kafiću me je najpre jedan udario otpozadi na prevoju kolena. Poklekao sam i onda su njih trojica ili četvorica počeli da me tuku šakama. Zatim su me povelu u WC da se umijem. Za mnom su u hodnik od toaleta ušla dvojica i počela da me tuku u trenutku kada sam se sagnuo nad lavaboom. Udarali su me nogama i rukama, razbili su lavabo. Pokidali su mi lančice oko vrata koje sam posle našao u toaletu. Sve je trajalo možda 20 minuta. Na izlazu je jedan dobacio: 'Devojke, opustite se, možete sada da zapalite cigarete.' Nikoga nisu legitimisali. Mom prijatelju je jedan od maskiranih rekao da on i ja treba da idemo iz Loznice i opsovao nam je majke. Ispred kafića je bilo još maskiranih napadača, došli su audijem bez tablica i džipom marke "Puh". Iste večeri su tukli goste kafane 'Pajin konak' čiji je vlasnik brat suvlasnika našeg kafića, inspektor Zoran Cvijanović. Čuo sam da su mu maskirani napadači rekli da se svete zbog toga što je Jenki⁹² iz Bosne prebačen u Srbiju preko Loznice."⁹³ Prema navodima svedoka, SAJ-ovci su još jednom ranije tukli mladiće u kafićima. Prema informacijama FHP, to se dogodilo 26. maja, kada su, osim mladića u Loznici, pretučeni i neki seljaci koji su noću krenuli na pijacu da prodaju stoku. Prema navodima svedoka seljaci su u SUP-u Loznice za batinaše rekli da su bili "neki teroristi sa maskama na licu". Ti događaji izazvali su veliko uznemirenje i strah meštana Loznice. Među maskiranim policajcima prepoznali su jednog lokalnog policajca za koga sumnjaju da je SAJ-ovcima pokazivao gde se nalaze kafići.

4.2.6. Maltretiranje maloletnika u Nisu

Kada je policija privela devetoro aktivista *Otpora* u Nišu 28. juna, u stanici je jedan policajac maltretirao maloletnog aktivistu **M.M.** (17). O tome je M. M. govorio FHP-u: "Najpre me je ispitivao inspektor Branislav Timotijević, koji je bio korektan. Pre nego što sam ušao kod njega u kancelariju, plakate sam ostavio u hodniku. Kada sam izašao, odjednom se pojavio jedan policajac u civilu koji je počeo da viče na mene i da me psuje. Rekao je da će da mi odseče ruku, psovao mi je majku, rekao je da će da me ubije od batina ako me još jednom bude video u majici *Otpora*. Čupao me je za šiške. Vikao je kako jedemo tuđi hleb. Pretresao me je i oduzeo mi sve što sam imao kod sebe sa znakom *Otpora*, par kutija šibica, nekoliko nalepnica i plakate. Majicu mi nije oduzeo. Onda su me odveli na slikanje i uzeli mi otiske prstiju. U stanici sam proveo oko sat i po".

4.2.7. Maltretiranje i pretnje povodom dolaska državnog funkcionera u Suboticu

Policija u Subotici privela je 18. maja dvanaest aktivista *Otpora* i članova opozicionih partija LSV i DS, dok je trajala vanredna sednica gradske Skupštine. Aktivisti su privedeni oko 18,00 sati i u policiji su proveli gotovo dvadeset sati. **Robertina Knjura** (28),⁹⁴ aktivistu *Otpora* i člana DS-a, prilikom ispitivanja policajci su vređali i fizički maltretirali. Knjur je FHP-u rekao: "Više od 10 policajaca u civilu je ušlo u zgradu Skupštine i privodili su nas jednog po jednog. Prethodno je njih desetak u uniformama i desetak u civilu upalo u prostorije *Otpora* odakle su priveli dvojicu naših aktivista. Najpre su nas sve zajedno držali u jednoj ćeliji, a posle su nas pojedinačno saslušavali. Mene si ispitivali od 19,30 do 22,30 sati. Inspektori koji su me saslušavali nisu mi se predstavili. Posebno su se zanimali da li sam poznao Boška

⁹² Dragana Nikolića Jenkija, bosanskog Srbina, Haški tribunal optužio je za ratne zločine počinjene u Bosni. Okružni sud u Smederevu osudio je 24. novembra nekoliko Lozničana na zatvorske kazne jer su 20. aprila kidnapovali Jenkija iz njegovog stana u Smederevu i preko Loznice ga odveli u Republiku Srpsku, odakle su ga pripadnici SFOR-a prebacili u Hag.

⁹³ FHP, izjava Dragana Zeljića.

⁹⁴ Vidi deo: Civilno-pravno zaštita.

Peroševića i da li poznajem čoveka koji ga je ubio. Pitali su me da li je Perošević ubica aktivista *Otpora* i da li je učestvovao u akcijama pokreta. Terali su me da priznam kakvu smo operaciju pripremali protiv predsednika vlade Mirka Marjanovića koji je tog dana bio u Subotici. Tražili su da im kažem ko finansira *Otpor* i na šta aktivisti troše dobijene pare. Inspektor koji me je ispitivao vikao je na mene tvrdeći da sam strani plaćenik i da radim za CIA. Tražio je da priznam da sam glavni u organizaciji *Otpora* u Subotici. On i još jedan drugi inspektor dizali su me rukama sa stolice i bacali po sobi. Kada bih ustao, oni bi me ponovo dograbili i bacali. Pretili su mi da će me 'razbiti' službeno ili privatno ako *Otpor* nešto uradi u Subotici. Posle ispitivanja su me ostavili na miru, ali su me zadržali u policiji preko noći i pustili tek sutradan posle 14,00 sati".⁹⁵

4.2.8. Šamaranje bolesnog mladića u Subotici

U policijskoj stanici u Subotici policajci su maltretirali aktivistu *Otpora* **Marinka Varnjaša**⁹⁶ (23), ne obazirući se na lekarsko uverenje da boluje od astme, koje im je pokazao. Zbog fizičkog maltretiranja, Varnjaš je dobio napad astme i bio prinuđen da zatraži lekarsku pomoć. On je svedočio FHP-u: "Policija je dolazila često u moju kuću i ostavljala poruke mojim ukućanima da se javim na informativni razgovor. Odazvao sam se 6. jula i oko 9,00 sati stigao u zgradu SUP-a. Jedan od dvojice inspektora mi je udario šamar čim sam ušao u kancelariju. Rekao mi je da sam šamar dobio zato što sam došao sa zakašnjenjem. Ja sam ga upozorio da me ne tuče jer sam teški astmatičar. Odgovorio je da ga to ne zanima. Pokazao sam mu i lekarsko uverenje i rekao mu da sam zbog te bolesti oslobođen služenja vojske. Ni to nije pomoglo. Izdrao se na mene i zapretio mi rečima 'odavde ćeš da izađeš ili na dve noge, ili će te odvesti hitna pomoć'. Posle toga dvojica inspektora su nastavila da me ispituju. Tražili su da im kažem kako sam postao aktivista *Otpora*, kakva je to organizacija, ko je finansira, ko je vođa i koga sve poznajem iz *Otpora*. Posle svakog mog odgovora inspektori su vikali na mene i udarili mi šamare. Pustili su me posle pet sati maltretiranja. Dok sam se vraćao svojoj kući, dobio sam astmatični napad. Jedva sam stigao do kuće. Majka me je odmah odvela u ambulantu. Tamo su mi pružili hitnu pomoć, ali pošto sam se i dalje gušio, zadržali su me do uveče. Policija mi je ponovo uputila usmeni poziv za informativni razgovor. Odazvao sam se 10. jula u 10,00 sati, ali ovog puta u pratnji majke. Inspektori koji su me prošli put tukli, sada su se izvinjavali i rekli da nisu znali da sam tako ozbiljno bolestan. Posle su mi otvorili dosije i nastavili da me ispituju o *Otporu*. Tražili su da kažem ko su ostali aktivisti u Subotici. Kada sam to odbio, jedan od policajaca mi je rekao da razmislim malo, jer mi roditelji rade u državnoj službi, da nećemo imati od čega da živimo, niti će moći da mi kupuju lekove ako dobiju otkaz. Na kraju su mi zapretili da o ovom razgovoru nikome ništa ne kažem inače ću se loše provesti."

4.2.9. Šamaranje, pesničenje i pretnje u Zrenjaninu

Aktivistu *Otpora* u Zrenjaninu **Petra Lacmanovića** (26), koji je zajedno sa deset aktivista priveden 16. juna dok su lepili plakate, u stanici je tukao uniformisani policajac koga su ostali zvali nadimkom Tegetlija. Lacmanović je FHP-u o incidentu ispričao: "Mene su zadržali tri sata u stanici policije i tamo me je ispitivao inspektor kriminalističke službe koji mi se predstavio kao Miroslav. Bio je korektan. Tokom razgovora sam shvatio da on već zna sve o mojim aktivnostima u *Otporu*. Znao je broj mog mobilnog telefona, pa čak i koliko je koštalo štampanje majica sa znakom *Otpora* za aktiviste u Zrenjaninu. Posle razgovora sa inspektorom Miroslavom, obratio sam se dežurnim policajcima u stanici policije i pitao sam

⁹⁵ FHP, izjava Robertina Knjura.

⁹⁶ Vidi deo: Civilno-pravno zaštita.

ih da li će nam vratiti plakate, kante sa lepkom i četke, ili će nam dati potvrdu za oduzete stvari. Tada je jedan od uniformisanih policajaca koga su zvali Tegetlija počeo da me šamara i udara pesnicom u lice. Dok me je udarao, pretio mi je da će me kada ne bude na dužnosti 'srediti' mnogo gore. Pre nego što sam konačno pušten iz stanice, policajci su mi pripretili da će me 'srediti' tako da neću znati ni ko sam, ni šta sam ako im još jednom padnem u šake. Do sada sam pet puta bio privođen i ispitivan, ali bez primene sile.”

4.2.10. U Velikoj Plani policajci tukli mladića drškom pištolja

Dan pre prekršajnog suđenja aktivistima *Otpora* u Velikoj Plani policajci su 5. jula, pre privođenja, fizički maltretirali dvojicu aktivista **Marka Nikolića** i **Nenada Radisavljevića**.⁹⁷ Aktivisti su tog dana delili građanima letke kojima su ih pozivali da se okupe ispred suda 6. jula. Policijska patrola je presrela Radisavljevića i Nikolića. Iz automobila su izašla dvojica policajca. Nikolić je u tom trenutku pokušao da pobjegne zato što je prilikom ranijeg privođenja u stanici obećao da više neće biti aktivan u *Otporu*. Kada je video Nikolića da beži, jedan policajac je repetirao pištolj i upozorio ga da stane, uz pretnje da će pucati. Nikolić se uplašio i stao je. Policajac mu je prišao i drškom pištolja ga nekoliko puta udario po bubrezima. Drugi policajac došao je do Nenada Radisavljevića koji je nosio majicu *Otpora*, ali okrenutu naopako. Policajac ga je pitao kakva mu je to majica i kada je video da majica ima znak *Otpora* pesnicu, udario je Nenada u grudi. Zatim su policajci priveli obojicu aktivista u stanicu gde su ih ispitivali o *Otporu*.⁹⁸

4.2.11. Zamenik komandira maltretirao trudnicu i tukao advokata

Zamenik komandira SUP-a Zaječar Zoran Đurđevac, koji je došao s Kosova, fizički je maltretirao 9. juna članove DS **Aleksandra Đorđevića**, **Vladu Stankovića** i **Oliveru Stevanović** u sedmom mesecu trudnoće. Oni su, zajedno sa još desetak članova DS, privedeni u stanicu 9. juna jer su lepili plakate u centru Zaječara.⁹⁹ Đorđević, inače advokat, govorio je o incidentu FHP-u: “U početku nije bilo nekih problema, uzimali su nam podatke. U jednom trenutku je u sobu uleteo Zoran Đurđevac, zamenik komandira stanice, i počeo da viče i da nas vređa. Rekao je kako će nas on naučiti pameti i izvadio je pendrek. Na mene se naročito ljutio jer me je viđao ranije da posećujem aktiviste *Otpora* i članove stranaka koje policija privodi. Od mene je tražio da napišem imena predstavnika Komesarijata UN za zaštitu ljudskih prava. Rekao sam mu da neke poznajem, a neke ne poznajem. On je odgovorio da će me razbiti od batina i da će me naterati da se setim. Kada sam ga ja upozorio da bi takvim postupanjem kršio zakon, počeo je da me udara pesnicama po licu. Tukao me je između 15 i 20 minuta i sve vreme me vređao. Govorio mi je da sam strani plaćenik, da sam izdajnik, da ćemo svi te noći priznati ko nas plaća. Meni je u jednom trenutku od udaraca postalo loše. Počelo je da mi se vrti u glavi i da mi zuji u ušima. Iako sam se požalio da mi je loše, nastavio je da me bije. Tek kasnije mi je rekao da mogu da sednem, a policajcima dozvolio da mi daju čašu vode.”

Olivera Stevanović je ispričala sledeće: “Bila sam prisutna kada su članovi DS oko 22,00 sati lepili plakate. Odnekud je došla policijska patrola i sve nas privela. Najpre su nas uveli u jednu sobu gde su nam uzimali podatke iz ličnih karata. Onda je upao Zoran Đurđevac i kao zver počeo da viče na nas i da nas vređa. Najpre nam je svima naredio da stojimo licem okrenuti prema zidu. Na to je drugi policajac rekao meni da ostanem da sedim jer je video da

⁹⁷ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

⁹⁸ Vidi deo: Prekršajni postupci.

⁹⁹ FHP, video snimak izjava Đorđevića, Stankovića i Stevanovića.

sam trudna. Đurđevac je, međutim, počeo da viče da i ja moram da ustanem. Onda me je ironično pitao da li mi treba ginekolog. Nakon toga je počeo da udara Aleksandra Đorđevića pesnicama po licu, vređao ga je, udarao mu je šamare. Od udaraca mu je slomio naočare. Ja sam se strašno uzбудila, nisam više to mogla da gledam. Onda je naredio Vladi Stankoviću da ispred sebe ispruži ruke i počeo je pendrekom da ga bije po rukama. Vlada nije jaukao, samo sam čula kada je Đurđevac u jednom trenutku rekao: 'Šta je, drhte ti ruke.' Nastavio je da ga bije. Strašno sam se uplašila da će mene da bije pesnicama u stomak. Vređao me je, pitao me da li moj muž zna gde sam i dodao da bi me prebio da sam njegova žena. Još mi je rekao: 'Kakve ste vi zaječarske žene, naše žene na Kosovu po četvoro dece imaju, a vi jedva jedno da rodite.' Nazvao je mog muža telefonom koji je potom došao u stanicu. Muž je pitao Đurđevca zašto su me priveli, a on mu je odgovorio kako je zakon ovakav i onakav, pun rupa. Sa mojim mužem je bio ljubazniji, pitao ga je šta ću ja sa 'demokratama'. Posle me je muž odveo u Dom zdravlja, jer sam zaista bila veoma uznemirena. Pregledala me je doktorka ginekolog. Bila je zabrinuta kada je čula šta sam doživela. Odredila mi je terapiju i rekla da ostanem u bonici. Ja sam na svoju odgovornost ipak odlučila da odem kući, jer mi se se nije ostajalo u bolnici posle maltretiranja u policiji."

4.2.12. Šamar maloletniku zbog lične karte

Policajac je udario sedamnaestogodišnjeg aktivistu *Otpora I. S.* ispred diskoteke "Sky" u Umčarima 10. juna zato što nije imao ličnu kartu. "Policajci su došli u diskoteku i legitimisali goste. Nisam imao ličnu kartu i policajac mi je naredio da izađem napolje. Tada mi je bez obrazloženja i bez ikakve moje provokacije udario šamar", rekao je I.S. FHP-u.

4.2.13. Policajci tukli postrojene mladiće pendrecima po leđima, glavi i nogama

Toplica Antić, aktivista *Otpora* u Jagodini, priveden je u policijsku stanicu sa još šestoricom aktivista 28. jula u 2,00 časa, nakon što ih je policijska patrola zatekla da lepe plakate. Prema izjavi Toplice Antića FHP-u, aktiviste je opkolilio desetak policajaca: "Policajci su nas sedmorice postrojili i naredili nam da ruke stavimo na pijačne tezge. Dok smo tako stajali, policajci su svakog od nas udarili nekoliko puta pendrekom po leđima, glavi ili nogama. U tom položaju smo zadržani desetak minuta. Zatim su nam policajci oduzeli plakate, lepak i četke i sve nas priveli u policijsku stanicu. Nisu nam rekli zašto smo privedeni. U stanici smo zadržani četiri sata. Za to vreme su sa svakim od nas obavili informativni razgovor. Uzeli su otiske prstiju onima kojima to ranije nisu učinili, ali ih nisu fotografisali."

4.2.14. Batine zbog cepanja plakata

Mladena Kneževića (29), aktivistu *Otpora* u Valjevu, tukli su 2. avgusta policajci koji su ga priveli u policijsku stanicu nakon što su ga zatekli da u majici *Otpora* cepa plakate Srpske radikalne stranke. O incidentu Knežević je govorio FHP-u: "Na parkingu SUP-a su mi u lice uperili jaku baterijsku lampu i pitali me da li sam pijan ili drogiran. Ja sam porekao, a onda je jedan od njih, koji je bio u civilu, počeo je da me udara po glavi drškom lampe. Uniformisani policajac mu je rekao: 'Nemoj lampom, evo ti pendrek.' Uzeo je pendrek i udario me je više puta po vratu, leđima i nogama. Sve vreme me je psovao. Zatim me je gurnuo ka ogradi i dva puta me pendrekom udario u stomak. Psovao mi je majku što cepam plakate. Rekao mi je da radim protiv države. Dok su me uvodili u zgradu, udario me je još nekoliko puta. U stanici je bilo sedam dežurnih policajaca, jedan sa kosovskim naglaskom mi je naredio da skinem majicu i da je bacim. Kada sam to uradio, on je nogom besno šutnuo majicu. Dok sam sedeo u hodniku, prolazili su razni policajci koji su me psovali i vređali. Zatim su pozvali tehničara da

mi uzme otiske prstiju i da me fotografiše za dosije. Jedan inspektor u civilu obavio je sa mnom informativni razgovor. Pitao me je o mojoj porodici, prijateljima, o drugim aktivistima *Otpora* i da li kod kuće imam materijal *Otpora*. Kada sam mu rekao da imam, krenuli smo do moje kuće. Inspektor me je čekao u kolima. Doneo sam mu tri majice, šest bedževa i tri kutije šibica. Kada su ostali policajci čuli da hoće da mi da potvrdu o oduzimanju tih predmeta, pitali su ga da li je ozbiljan. Tada me je pustio da idem kući, bez potvrde. Drugovi su me čekali ispred stanice i odveli u Urgentni centar gde mi je ukazana pomoć. Lekari su pozvali policiju, jer su moji prijatelji rekli da sam batine dobio u tuči sa drugovima. Kada su došli policajci i tražili da me ispituju, moji prijatelji su im rekli da sam ja taj koga su tukli i oni su otišli.”

4.2.15. Tri sata u čošku zbog lepljenja plakata

Policajci u Bačkoj Palanci vređali su, maltretirali i tukli 9. avgusta trojicu aktivista *Otpora* koje su priveli zato što su lepili plakate pokreta i Saveza za promena (SZP). **Goran Lazarević** (19)¹⁰⁰, koji je priveden zajedno sa **Draženom Bačkom** (19) i **Draganom Radonjićem** (19), svedočio je FHP-u: “Kad smo stigli u stanicu ispitivao nas je policajac koji je bio veoma bezobrazan. Drao se na nas, vredjao nas. Pitao je koliko nas plaća CIA. Potom su nas odveli u jednu kancelariju. Seli smo, ali se ubrzo pojavio neki policajac koji je počeo da viče. Naredio je da stanemo u čošak i da se ne pomeramo. Rekao je: ‘Ako čujem šum, prebiću vas’. Morali smo tako da stojimo skoro tri sata, do 6,00 ujutro. Tada je došao inspektor da nas ispituje. Kada je završio, ponovo su nam naredili da stanemo u čošak. Čuo sam jednog policajca da kaže drugom da nas bije. Uleteo je jedan koji je smrdeo na alkohol. Rekao je: ‘Sad ću da vas slomim.’ Mene je dva puta pesnicom udario u glavu otpozadi i lupio mi šamar. Dragana je udario nekoliko puta po bubrezima.”

4.2.16. Šamaranje maloletnika u Beogradu zbog crtanja pesnice

Maloletnog aktivistu *Otpora* **J. M.** (17) sačekali su ispred kuće u noći između 16. i 17. avgusta četvorica policajaca u civilu, jer im je neko javio da je crtao grafitu sa stisnutom pesnicom na Novom Beogradu. J.M. je o događaju pričao FHP-u. “Potrčao sam, ali su oni (policajci) izvadili pištolje. Shvatio sam da ne mogu da pobegnem i stao sam. Na pitanje zašto me traže, odgovorili su ‘zbog obijanje nekog auta’. Kada su mi u torbi pronašli sprej i šablone, odveli su me u susednu ulicu, udarili desetak šamara i pretili da će me ubiti kada dođemo u stanicu”. Policajci su pozvali “maricu” kojom su mladića priveli u SUP Novi Beograd. Posle ispitivanja o *Otporu* i noći u pritvoru policajci su ujutro otišli sa J.M. u njegov stan da im preda sav materijal pokreta. Za bedževe, nalepnice, slike i spiskove aktivista koje su mu oduzeli, policajci nisu dali potvrdu.

4.2.17. Pod pretnjama, aktivista *Otpora* morao da skine odeću

Policija je privela aktivistu *Otpora* **Branka Ilića** zato što je u depou Gradskog saobraćajnog preduzeća (GSP) na Karaburmi, u noći između 21. i 22. avgusta, crtao grafitu sa znakom pesnice. Ilića je uhvatilo obezbeđenje GSP-a koje je pozvalo policiju. Policajci su, prema Ilićevim rečima, bili pijani i jedan od njih mu je udario šamar. Priveli su ga u stanicu i držali do 18,00 časova kada je izveden pred sudiju za prekršaje koja ga je novčano kaznila. Prilikom saslušanja policajci su mu, uz pretnje batinama, naredili da skine svu odeću. “Ujutro su me

¹⁰⁰ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

poveli golog, kroz neku poštu koja se nalazi u okviru stanice i u kojoj je bilo puno ljudi, do kancelarije gde su mi uzeli otiske prstiju i fotografisali me”, rekao je Branko Ilić FHP-u.

4.2.18. Policajac udarcima primoravao člana SPO da prizna da je nosio majicu *Otpora*

Policija je 22. avgusta ušla u kuću simpatizera *Otpora* i člana SPO-a **Mikice Žmurića**¹⁰¹ iz Male Ivanče. Policajci su pokazali značke, pretresli kuću i oduzeli mu jedan plakat *Otpora*. Zatim su priveli Žmurića u stanicu OUP u Sopotu. “Dežurni policijski oficir tukao me je dlanom po glavi tražeći da priznam da sam nosio majicu *Otpora* i pisao parolu pokreta na Domu kulture”, rekao je Žmurić FHP-u. U policijskoj stanici držali su ga 12 sati. Žmuriću policajci nisu dozvoljavali da pije vodu osam sati. Ispitivali su ga o njegovim aktivnostima u SPO-u i uz pretnje batinama terali da prizna da je aktivista i organizator *Otpora* u Sopotu.

4.2.19. Udarci po glavi i cepanje majice sa tela

Anita Beretić (38) bila je među 14 aktivista *Otpora* i građana koje je policija privela 22. avgusta ispred Gradske kuće u Somboru, jer su učestvovali u simboličnoj akciji animiranja građana da izađu na predstojeće izbore. Tada su kredom ispisali 33, broj dana do početka izbora. O toku događaja Anita Beretić je svedočila FHP-u. “Posle privođenja, dvojica policajaca su me odveli do mog stana i pretresli ga bez naloga. Tražili su materijal *Otpora*, ali ga nisu našli. U policiji su tražili da skinem majicu. Ja sam to odbila i rekla da je moje građansko pravo da se odevam kako hoću i da majice sa znakom *Otpora* nisu zvanično zabranjene. Jedan policajac mi je zapretio silom: ‘To što će da ti se desi ne verujem da ćeš izdržati. Upadaćemo ti noću u stan, necemo ti davati mira.’ Dvojica snažnih policajaca zgrabili su me i odveli u prostoriju u kojoj su me čekale dve žene: jedna u policijskoj uniformi, a druga u civilu. Kad sam ponovo odbila da skinem majicu, počele su da viču i prete. Ona u uniformi sa identifikacionim brojem 621014 ili 621041, ne mogu tačno da se setim, udarila me je snažno nekoliko puta šakom po glavi. Pošto ja i dalje nisam popuštala, bukvalno mi je iskidala majice u froncele i tako je konačno strgla s mog tela.” Aniti su policajci doneli bluzu iz njene kuće i pustili je iz stanice posle sedmočasovnog držanja.

4.2.20. Pesnicama u grudima zbog majice

Andriju Čivtelića¹⁰² iz Beograda, policajci su 29. avgusta priveli jer je nosio majicu *Otpora*. Policajac sa identifikacionim brojem 104537 udario ga je pesnicama u grudima i nazivao pogrđnim imenima. “Zapretio je da će ‘peglati’ asfalt sa mnom jer sam ga navodno gađao kamenicom”, rekao je Čivtelić FHP-u. U stanici u Ulici Božidara Adžije Čivtelica su držali tri i po sata. Uzeli su mu otiske prstiju i fotografisali ga.

4.2.21. Policajac preko stola udario maloletnika šakom zbog majice

Inspektor u stanici SUP-a u Nišu udario je 31. avgusta **V.V.** (15), nakon što ga je policija privela jer je nosio majicu *Otpora*. V.V. je svedočio FHP: “Inspektor me je pitao da li imam ličnu kartu i kada sam rekao da nemam, udario me je jako, preko stola, šakom po licu. Rekao mi je: ‘Sada ćeš da se opametiš.’ Za njega sam od drugih policajaca čuo da je sa Kosova. Ima oko 40 godina. Kada sam se uhvatio za lice jer me je bolelo, jedan stariji inspektor mi je rekao: ‘Šta se hvataš, sad ću ja da te bijem, stoko.’”

¹⁰¹ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

¹⁰² Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

4.2.22. Maltretiranje zbog banjalučkog “Reportera”

Policajci u Beogradu maltretirali su 31. avgusta četvoricu aktivista *Otpora*. **Rade Milić** (22), **Dušan Jovanović** (20), **Ivan Marović** i **Nebojša Bogdanović**¹⁰³ privedeni su dok su iz kola preuzimali banjalučki nedeljnik *Reporter*. Rade Milić svedočio je FHP-u: Mene i Ivana odveli su u ćelije u stanici u Ulici Majke Jevrosime. Bila je veoma skućena, pod prekriven urinom, zidovi ispisani krvlju, a jedino svetlo dolazilo je kroz izbušenu limenu ploču. Došli su čuvari i otvorili vrata. S njima je bio inspektor koji me je provocirao: ‘Šta je, ti bi da vladaš, ti ćeš da smeniš Miloševića, vidi kakav si’. Odveli su me na fotografisanje i uzimanje otisaka. Tamo je bio policajac Joca koji se sve vreme grubo i prosto ponašao. Psovao me je: ‘Vi ćete da menjate, pizda vam materina.’ Nazivao je moju porodicu izdajničkom i uglavnom koristio psovku u svakoj rečenici. Naljutio se što su u lavabou posle mog umivanja ostale mrlje od mastila. Zgrabio me je za kosu i gurnuo glavu prema lavabou uz reči: ‘Briši to, pizda ti materina!’ Taj Joca udario je šamar Ivanu, jer nije gledao tačku prilikom fotografisanja.” Nebojša Bogdanović rekao je FHP-u: Dušana i mene vezali su lisicama na dva suprotna kraja jedne sobe. Mene za neku cev, a Dušana za radijator. Pošto sam nosio majicu sa natpisom “Gotov je”, policajci koji su prolazili podrugljivo su dobacivali: ‘Ko je gotov?’ i tapšali me po ramenu.

4.2.23. Batine zbog plakata “Vreme je”

Aktivistu *Otpora* **Mileta Milića** (26), iz Lajkovca, policija je privela 2. septembra u policijsku stanicu u kojoj ga je izudarao policajac Ilija Kruškonja jer je lepio plakate “Vreme je”. Kruškonja je, inače, Miliću predavao marksizam u srednjoj školi. “Čim sam ušao u stanicu dotrčao je Ilija Kruškonja. Počeo je da me tuče pesnicama i psuje: ‘Šta ti meni ‘gotov je’, kog ćeš ti da menjaš, balavanderu jedan.’ Onda me je odveo u prijavnu službu i nastavio da tuče pred policajcima koji nisu reagovali. Poslednji udarac Kruškonja mi je zadao obema rukama po glavi, a kasnije mi je potvrđeno da sam usled toga zadobio oštećenje sluha”, rekao je Milić FHP-u.

4.2.24. Vezivanje za radijator zbog propagandnog materijala *Otpora*

Studenta **Šefka Obućinu** policajci su priveli 4. septembra u Prijepolju oko 22,00 časa i fizički maltretirali u stanici jer je delio propagandni materijal *Otpora*. O onome šta je doživeo, Obućina je ispričao FHP-u: “U jednom trenutku, sa leđa su mi prišla dva uniformisana policajca. ‘To deliš, majmune jedan, pička li ti materina!’, rekli su mi policajci i priveli me u stanicu. Odveli su me u neku prostoriju u kojoj policajci ostavljaju stvari. Lisicama su me privezali za radijator. Nisam mogao da idem u WC ni da pijem vodu. Stalno su prolazili neki policajci, mnogi su me vređali, psovali mi majku i slično. Govorili su da mi je bolje da se odselim jer će me sada stalno legitimisati, pretresati i maltretirati na druge načine. Jedan policajac me je u prolazu šutnuo po nogama. Oko 3,30 časova, izveli su me odatle i odveli u kancelariju inspektora na informativni razgovor. On mi je postavljao neka opšta pitanja o Otporu. Nije me vređao, pustio me da odem u WC i za vreme trajanja jednočasovnog razgovora nisam bio vezan. Onda su me odveli da mi uzmu otiske i fotografišu me. Posle su me ponovo vezali za radijator. Počeo sam da bivam veoma nervozan i da molim prisutne policajce da me vode bilo gde samo da me odvežu. Oni su odgovarali: ‘Sedi tu, magarče!’. Pustili su me tek oko 11 časova. Narednih dana nekoliko puta sam legitimisan u gradu.”

¹⁰³ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

4.2.25. U Žablju komandir šamara i psuje

Inspektor SUP-a u Žablju i dvojica uniformisanih policajaca upali su bez naloga 8. septembra u kuću **Saše Džigurskog** (22) i zahtevali da im preda sav materijal *Otpora*. "Izvadio sam nešto materijala koji mi je ostao. Onda su me odveli u stanicu milicije", rekao je Džigurski FHP-u. "Priveli su i mog brata predsednika Odbora Lige socijalidemokrata Vojvodina u Žablju. Njemu su oduzeli veliku količinu propagandnog materijala DOS-a. Sedeli smo jedan prekoputa drugog. Izvesni inspektor rukovao se sa mojim bratom, jer ga zna od ranije pošto je već privođen. Meni je to bilo smešno. Tada je pored mene prošao komandir. Pitao je: 'Šta je smešno?', udario mi šamar i opsovao me."

4.2.26. Tri sata mučenja u SUP-u Vladičin Han

Načelnik SUP-a Vladičin Han Radivoje Stoimenović i inspektori Goran Marković i Goran Trajković izivljavali su se nad sedmoricom mladića tako što su im vezivali noge da bi ih batinali po tabanima, udarali su ih po genitalijama, davili rukama i kanapom, tukli ih pendrecima po šakama i telu, jednom mladiću su lupali glavu o zid, drugom su pričinjavali strahovit bol vukući ga za mindušu, terali su ih da zauzmi polučučeci stav sa ispruženim rukama; kad bi neko spustio ruke ili pokušao da se uspravi, dobijao bi udarac pesnicom ili pendrekom po glavi ili telu. Pretili su im da će ih odvesti na granicu sa Kosovom i ubiti. Mučenje mladića trajalo je tri sata. Pustili su ih oko ponoći kada se ispred policijske stanice okupilo nekoliko stotina ljudi.

Aktiviste *Otpora* **Marka Pejковиća** (20), **Davorina Popovića** (21), **Vladicu Mirčića** (21), **Jugoslava Nikolića** (21), **Ivicu Nastića** (21), **Aleksandra Radića** (23) i **Miloša Kapetanovića** (23)¹⁰⁴ policajci su prethodno legitimisali 7. septembra jer su lepili plakate DOS-a i *Otpora*. Pozvali su ih da dođu sledećeg dana u stanicu policije u Vladičinom Hanu na informativni razgovor. Aktivisti su se odazvali, a Vladica Mirčić ispričao je FHP-u šta je usledilo: "Uzeli su mi otiske prstiju, fotografisali me i poslali kući. Na izlazu iz zgrade policije presreli su me načelnik SUP-a Stoimenović i inspektori Marković i Trajković. Bili su pijani i počeli su da me vređaju: 'Majmune, koga ćeš da menjaš.' Skinuli su mi majicu sa natpisom 'promene'. Tada me je Stoimenović dvaput udario šakama svom snagom po glavi. Vratili su me u stanicu i ubacili u kancelariju u kojoj su nastavili da me tuku udarajući me šakama po glavi i licu. Trajković je doneo konopac, vezao mi noge, podigao ih uvis i pendrekom počeo da udara po bosim tabanima. Pendrekom sam više puta udaren po glavi i nogama. Od batinjanja sam pao u nesvest. Inspektor Trajković me je podigao i udario pesnicom u lice uz reči, 'nemoj da glumiš'. Udario mi je nekoliko puta glavu o zid, a zatim me je odvuкао do WC-a. Usput me je neprestano udarao pendrekom po leđima. Dok sam se umivao nad lavaboom, dva puta me je udario po glavi, takođe pendrekom. Potom sam odveden u kancelariju zamenika komandira policijske stanice Momčila, ne sećam se kako se preziva. Ispitivao me je i tražio da priznam da sam ja glavni organizator *Otpora*. Tokom ispitivanja u kancelariju je ušao načelnik Stoimenović koji me je nekoliko puta udario svom snagom šakama po glavi i licu. Inspektor Marković naredio je da u polučučnju stojim sa ispruženim rukama uz pretnje da ću dobiti pendrekom samo ako se ispravim. Inspektor Goran Trajković je tom prilikom rekao: 'Momci, ne znate s kim imate posla, mi imamo ovlašćenja da vas odvedemo na granični prelaz Končulj, tamo ubijemo i saopštenjem objavimo da vas je vojska ubila pri pokušaja ilegalnog prelaska granice.' Posle sam sa otporašima odveden u dežurnu službu gde nam je rečeno da ćemo tu ostati do jutra, a onda će videti šta će s nama.

¹⁰⁴ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

Pustili su nas oko 23,00 časa jer se ispred policije okupilo 200 do 300 ljudi, među njima su bili i naši roditelji. Pustili su nas sa napomenom da se sutra javimo u 8 casova. Nismo se javili zbog zdravstvenih razloga. Nisam mogao da hodam, otekle su mi noge i glava. Mog prijatelja su lupali po testisima.”

Davorin Popović svedočio je FHP-u: “Pozvan sam na informativni razgovor, pošto me je u noći između 7. i 8. septembra, kada sam lepio plakate DOS-a i *Otpora*, legitimisao policajac. U stanicu milicije javio sam se 8. septembra oko 16,00 časova. Tamo me je, kao i sve koji su bili sa mnom, ispitivao jedan inspektor o tome šta je *Otpor*, ko ga finansira, ko me plaća, zašto to radim i slično. Nakon toga poslao me u prostoriju u kojoj su me fotografisali i uzeli otiske prstiju. Potom mi je rečeno da pođem kući. Na izlaznim vratima presreli su mene i Vladicu, načelnik policije Stoimenović u pratnji dvojice inspektora, Trajkovića i Markovića. Odmah s vrata počeli su da nas guraju prema kancelariji vičući: ‘Majmuni, kud ste pošli, koga ćete vi da menjate?!’ Meni su rekli da se pridružim ostalima koji su čekali u hodniku i da se okrenem licem prema zidu. Ubrzo mi je načelnik Stoimenović naredio da uđem u kancelariju gde su me ispitivali o maloj brošuri sa izvodima iz zakona o pravima i obavezama policajaca i njihovim ovlašćenjima. Zanimalo ih ko to deli i da li ja znam nešto o tome. Nakon toga načelnik Stoimenović me je pozvao u drugu kancelariju u kojoj su već bili Radić i Mirčić. Počeo je da me udara dlanovima, šakama i pesnicama svom snagom po licu i glavi vičući: ‘Kako te nije sramota, barabo jedna, tvoj brat radi u policiji.’ Izgurao me je iz kancelarije i rekao da ponovo stanem licem prema zidu. Prišao mi je i, u prisustvu Mirčića, Nikolića i Radića, pitao šta je *Otpor*. Na moj odgovor da je *Otpor* narodni pokret, ne dozvolivši mi da završim rečenicu, šutnuo me je u levu butinu. Počeo je da me udara šakama i pesnicama po licu i glavi. Udarajući me, ugurao me je u susednu kancelariju, vičući: ‘Fašisto jedan!’ Na moj odgovor da nisam fašista i da nikada neću biti, uhvatio me rukama za vrat i rekao: ‘Sada ću da te zadavim, pizda ti materina fašistička!dani’ Počeo je svom snagom da me davi obema rukama. Posle toga me odgurnuo prema stolu i naredio da pišem izjavu: kada sam se učlanio u *Otpor*, gde, ko me plaća, s kim saradujem... Stoimenović me je uhvatio za kosu i naredio da u izjavi navedem da mi brat radi u policiji. Dok sam pisao izjavu, inspektor Trajković je meni, Pejkoviću i Kitanoviću, rekao: ‘Vi ne znate šta ste uradili, mi imamo pravo da vas ubijemo, a to opravdamo saopštenjem da je to učinila vojska na graničnom prelazu Končulj pri ilegalnom prelasku granice.’”

Miloš Kitanović ispričao je FHP kroz šta je prošao. “Čekajući na informativni razgovor sa Markom i Jugoslavom, video sam da su sa ulaza vratili Mirčića i Popovića u ubacili ih u kancelariju. Nama su naredili da se okrenemo prema zidu i podignemo ruke uvis. Potom su me uveli u prostoriju gde je na podu poluonesvešćen ležao Vladica Mirčić. Inspektor Marković mi je naredio da izujem cipele, napravio je omču od konopca koju je vezao oko članaka nogu. Naredio mi je da sednem. Podigao mi je jednom rukom vezane noge, a drugom me je pendrekom udario po tabanima uz reči: ‘Hoćeš promene, evo ti promene!’ U međuvremenu je ušao načelnik policije Stoimenović koji je počeo da me udara svom snagom šakama po licu. Inspektor Trajković me je podigao. Rekao je: ‘Ustani kada razgovaraš sa načelnikom’, pri čemu me je nekoliko puta udario pesnicom u potiljak. Onda je rekao: ‘Sada više neću da te bijem, sada ću da te mučim.’ Zatim mi je naredio da zauzmem polučućeći stav sa ispruženim rukama u kojem sam morao da budem skoro čitav sat. Dugo nisam mogao da izdržim. Kad god bih se uspravio, dobijao sam udarce pesnicama po glavi, neizmenično od inspektora Trajkovića i Markovića. Marković se u jednom trenutku uhvatio za kaiš pantalona i počeo da ih skida govoreći: ‘Posle ovoga ćete da mi ga pušite.’ Nakon maltretiranja došao je inspektor Srđan Nikolić koji mi je otvorio dosije.”

Među privedenima i zlostavljanima bio je i Marko Pejković. On je svedočio FHP: “Na ulaznim vratima su me zaustavili pijani inspektori i vratili me u sobu. Najpre me je inspektor Marković udario svom sangom rukama po glavi, a zatim pendrekom po nogama, leđima i kukovima. Uz psovku 'pizda ti materina' oborio me je na pod. Naredio mi je da skinem cipele. Vezao mi je bosa noge konopcem, podigao ih uvis i počeo da me udara po tabanima. Dobio sam najmanje pedeset udaraca. Nekako sam se istrkao i spustio noge. Inspektor Marković nastavio je da me udara pendrekom po leđima, dok sam glavu zaštitio rukama. Zatim je Marković uključio radio i rekao da najviše voli da se izživljava nad nekim uz muziku. Tada je ušao načelnik Stoimenović koji je počeo da me vuče za mindušu. Na svu sreću brzo je otpala s uva. Stoimenović mi je rekao da samo Muslimani nose mindušu. Šamarao me je iz sve snage vređajući da ne mogu da tražim nikakve promene jer sam Musliman, ubica Srba.”

Aktivista *Otpora* Jugoslav Nikolić svedočio je FHP-u. “Inspektor Marković uvukao me je sa Milošem i Markom u prostoriju u kojoj se nalazio pretučeni Vladica i naredio nam da se izujemo. Dok nas je tukao, psovao nas je: 'Jebem vam mater, koju ćete vlast da menjate, fašisti, decu vam jebem, znate li vi šta je otpor!' Potom je počeo da me tuče pendrekom svuda po telu, a pre svega po tabanima, butinama i genitalijama. Pesnicama me je udario po licu, glavi, grudima, stomaku. Zatim su nam, svoj trojici, naredili da zauzmemo 'skijaški stav'. Ko bi se malo pomerio, dobijao bi udarce svuda po telu, pri čemu su se policajci menjali. Marković nam je pretio da mogu da nas odvedu na granični prelaz sa Kosovom Končulj i da nas tamo ubiju sa izgovorom da smo hteli ilegalno da pređemo granicu. Posle sat vremena držanja u skijaškom stavu, dali su nam papire i naredili da napišemo izjave u vezi sa *Otporom*.

Aleksandar Radić svedočio je FHP-u: “Mene i Davorina su odveli u neku kancelariju, gde su odmah počeli da nas tuku svom snagom šakama po licu i glavi. Ja sam udarce dobijao od načelnika Stoimenovića koji me je psovao rečima: 'Jebem li ti mater, za koga radite, ko vas plaća, koga ćete vi da menjate, bagro jedna....' Ispitivanje je nastavio komandir koga znam po imenu Moma, koji je samo postavljao pitanja. U jednom trenutku u prostoriju je uleteo inspektor Marković i dok sam sedeo, počeo da me udara pesnicama po glavi, unoseći mi se u lice i vičući na mene: 'Mamicu ti jebem, još uvek me nisi upoznao... fašisto jedan šta bre ti misliš da si, koga ćeš ti da menjaš... đubre jedno... stoko jedna.' Nakratko je izašao iz prostorije, da bi se vratio sa pendrekom kojim je besomučno počeo da udara po stolu, a onda i po mojim leđima. Vikao je umešajući mi se u lice: 'Znaš li, bre, ti koja ovlašćenja ja imam i šta sve mogu da ti uradim. Namestiću ti radnju pa ćeš debelo da zaglaviš, mamicu li ti jebem!' Ponovo je izašao da bi se vratio sa konopcem u rukama, kojim je počeo da me udara po leđima. U jednom trenutku je omču, koja je već bila napravljena, počeo da spušta preko mog lica na vrat, sa čudnim osmehom govoreći: 'Sada ću da te obesim, narkomanu jedan... ko ti je devojkica... ko joj je otac, kaži pa da vidiš, jebeš li, bre, ti nešto.' Sve jače stezao je omču oko mog vrata, sve dok se nisam skroz zacrveneo i ostao bez daha. Imao sam utisak da će mi oči izleteti iz glave. Posle su nas jednog po jednog doveli u neku prostoriju u kojoj je bila klupa na koju smo mogli da sednemo. Ja sam tamo poslednji doveden. Rekli su nam da ćemo tu ostati do 8,00 ujutro, a onda će videti šta će sa nama. Pošto sam uspeo, međutim, da sačuvam mobilni telefon, pozvao sam neke ljude i rekao im šta se dešava. Ispred SUP-a se skupilo oko 300 građana tražeći da nas oslobode. Među njima su bili i naši roditelji. Oko ponoći smo konačno pušteni.”

4.2.27. Policajac vezao devojkicu lisicama i dirao joj kosu

Policija je privela 11. septembra posle ponoći aktivistu *Otpora* i člana GSS **Irinu Ljubić**¹⁰⁵ jer je lepila nalepnice pokreta. “U stanici SUP Božidara Adžije stavili su mi lisice na desnu ruku i vezali me za kancelarijski sto. Ja sam pitala uniformisanog policajca Dejana da li će sada da me tuku, a on mi je rekao da spavam. Taj Dejan ulazio je s vremena na vreme u kancelariju. Jednom me je pitao da li znam da kuvam, jer bi se on oženio, a onda mi je olovkom mrsio kosu”, rekla je Irina Ljubić FHP-u. U stanici su Irinu pitali da li ima materijal *Otpora*, kod kuće kao i račune za televizor i drugu tehniku koju će joj, ukoliko nema, oduzeti. “Otišli smo u moj stan oko 8,00 sati. Uzeli su mi dve nalepnice i četiri šolje. Kad smo se vratili u stanicu, napisali su mi prijavu o privođenju i oduzetim stvarima. Posle toga su mi uzeli otiske prstiju i pustili me.”

4.2.28. Batinjane u Ivanči zbog nalepnica “Gotov je”

Inspektor Milojica Gojković tukao je u stanici SUP-a Ivanjice, u noći između 13. i 14. septembra četvoricu aktivista *Otpora* koje je policija privela zbog nalepnica pokreta. **Boban Savić** (20), **Vlada Miloševski** (19), **Slobodan Kušić** (19) i **Marijan Petrović** (17) lepili su plakate Demokratske opozicije Srbije, a policija ih je privela jer im je prilikom pretresa našla i nalepnice s natpisom “Gotov je”. Boban Savić rekao je FHP-u šta se dogodilo u stanici. “Dok smo čekali u hodniku, iznenada je iz jedne kancelarije izleteo inspektor Gojković, prišao Kušiću i udario mu dva šamara. Okrenuo se ka Miloševskom i njemu opalio dva šamara, a zatim ga udario pesnicom u stomak. Udario je i meni par šamara i tako u krug. Sve to vreme psovao nas je i vređao rečima: ‘Majku vam jebem, barabe, svi ste vi izdajnici, jebem li vam sunce, NATO plaćenici, ko vas jebe, fašisti jedni!’ Na kraju me je udario pesnicom u stomak, tako da sam izgubio vazduh i pao. Posle toga me je odveo da se umijem i pričao kako mi sve to nije trebalo.”

4.2.29. Premlaćivanje u Kruševcu zbog majice

Aktivistu *Otpora* **Miroljuba Milenkovića** policija je pretukla 18. septembra u stanici SUP u Kruševcu. Miroljub Milenković svedočio je FHP-u. “U centru grada, posle tribine Odbora za ljudska prava na kojoj sam učestvovao, prišla su mi dvojica policajca u civilu, grubo me ščepala za rame i naredili da pođem s njima. Kada sam ih pitao zašto me vode, jedan od policajaca mi je odgovorio: ‘Hoćeš da ti stavimo lisice, pa da vidiš zašto.’ Policajci su ga u stanici ispitivali o *Otporu* i knjižici FHP-a “Ljudska prava za svakog”. Kada ih je Miroljub pitao zašto im smeta majica *Otpora* koju je nosio ispod trenerke policajci su počeli da ga tuku pesnicama i nogama. Naredili su mu zatim da skine majicu i trenerku i nastavili još žešće da ga biju. Kada je pao na pod policajci su ga šutirali. Prestali su tek kad im je to naredio komandir. Na izlazu iz policijske stanice jedan od policajaca koji ga je tukao rekao mu je da o tome ne sme da obavesti medije.

4.2.30. Šamaranje u Titelu zbog nalepnica

U Titelu, dvojica policajaca Zoran Čorto i izvesni Obradović uhvatili su **D.P.**(17) i **Igora Milosavljevića** (18) 14. septembra u 23,00 sata da lepe nalepnice *Otpora*. Igor Milosavljević ispričao je FHP-u tok događaja. “Došli su do mene i tražili da im pokažem materijal *Otpora*. Pokazao sam im četiri nalepnice. Obradović me je onda povukao za uvo i udario mi šamar. Uzeo je nalepnice, otišao do Dragana, opsovao ga i udario po glavi tim nalepticama”. Policajci su mladićima naredili da ujutro dođu u policijsku stanicu. “Otišao sam kod

¹⁰⁵ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

komandira stanice Ljubomira Filipovića koji mi je pričao da je *Otpor* u vezi sa NATO-om. Onda je u kancelariju došao policajac Miroslav Zdravski koji se interesovao ko mi je dao materijal i ko je pored nas dvojice još lepio nalepnice. Rekao mi je: '*Otpor* je fašistička organizacija. Koliko hoćeš dana u zatvor?'

Maloletnog D. P. saslušavali su takođe Filipović i Zdravski. "Uzeli su mi otiske prstiju i naredili mi da odem do mosta u Titelu i poskidam sve nalepnice i plakate sa oznakom *Otpora*. To sam radio jedan i po sat. Morao sam da im podnesem na uvid kesu punu odlepljenih plakata i nalepnica", rekao je D.P. FHP-u. "Komandir Filipović mi je govorio da je *Otpor* teroristička organizacija koja je ubila Boška Peroševića i pretio mi zatvorom od 15 dana. Onda su mi naredili da čekam u hodniku." Policija je odvezla Pešića i Milosavljevića kod sudije za prekršaje posle petočasnog držanja u stanici. Sudija je rekla da će naknadno odlučiti da li će ih kazniti.

4.2.31. Policajci terali maloletnike da jedu nalepnice

Dvojica policajaca u Smederevu primoravali su 22. septembra maloletne **M.J.(14)** i **Đ. Đ. (14)**¹⁰⁶ da jedu nalepnice *Otpora*. Đ.Đ. je svedočio FHP-u: "Dvojica policajaca u uniformi pozvali su nas kod Doma kulture. Udarili su mene i M. šakom u potiljak, naredili su nam da skinemo sve nalepnice koje smo lepili i da ih pojedemo. Kad su nas gurnuli sa stepenica, M. je uspeo da pobegne, a onda mi je policajac rekao da ne moram više da jedem nalepnice i da ih ispljunem. Odveli su me u stanicu policije. Dok su me ispitivali jedan policajac je rekao da će mi pendrekom razbiti glavu jer nisam mogao da se setim datuma rođenja moje majke. Bio sam jako uplašen. Odveli su me u sobu za slikanje i terali da se pri fotografisanju smejem."

5. Napadi privatnih lica

FHP je registrovao više slučajeva napada privatnih lica na aktiviste *Otpora*, studente i članove opozicionih partija.

5.1. Batinaši na Arhitektonskom fakultetu u Beogradu

Na Arhitektonskom fakultetu 23. maja organizovan je protestni skup zbog preuzimanja opozicione RTV Studio B. Tokom protesta studenti su, takođe, zahtevali da se obustavi nastava dok se ne ukloni obezbeđenje na fakultetu, za koje su sumnjali, s obzirom na to da ga je postavio dekan Elektrotehničkog fakulteta Vladan Teodosić, da je neprijateljski raspoloženo prema studentima. Zbor je počeo u 20,00 sati i završio se oko 22,00 sata, jer su studenti poslušali savete dekana Arhitektonskog fakulteta Aleksandra Kekovića i profesora Gavriila Mihaljevića da se razidu. Dogovorili su se da zbor nastave sutradan. U 22,15 sati, kada je grupa od oko 400 studenata napustila zgradu, između trideset i četrdeset nepoznatih napadača obučenih u sportsku odeću sa hirurškim maskama i kapama napali su preostalih pedesetak studenata koji su išli ka izlazu fakulteta. Nekoliko napadača imalo je policijske palice. Dvadesetak studenata je zadobilo lakše i teže fizičke povrede. Oko 1,00 sat policija je iz zgrade fakulteta izvela poslednju grupu studenata koji su se skrivali u kabinetima. Obezbeđenje fakulteta sutradan nije dozvolilo studentima koji su učestvovali na zboru da uđu u zgradu.

O događaju na Arhitektonskom fakultetu svedočio je FHP-u profesor **Gavrilo Mihaljević**. "Studenti arhitekture su se spontano organizovali i njihov zbor nije bio povezan sa *Otporom*."

¹⁰⁶ Vidi deo: Civilno-pravna zaštita.

Okupljanje je počelo popodne u amfiteatru, pa sam ih zamolio da zbor održe negde drugde kako bih ja mogao da održim redovno predavanje. Oni su me zamolili da ostanem sa njima, rekli su mi da normalna nastava ne može da se održava u ovakvoj političkoj situaciji. Zahtevali su da se ukinu Zakon o univerzitetu i Zakon o javnom informisanju, tražili su da se raspusti obezbeđenje fakulteta, protestvovali su i protiv najave donošenja zakona protiv terorizma. Zahtevali su ekonomske i demokratske promene u Srbiji i najavili su da će ostati na fakultetu i započeti štrajk. Tražili su da na fakultet dođu javne ličnosti i intelektualci. Sve vreme sam ih upozoravao da je situacija opasna i napeta i da po svaku cenu treba izbeći eventualne sukobe sa policijom. I dekan Keković ih je molio da ne budu tvrdoglavi i da napuste zgradu. Nešto pre 22,00 sata došao je domar i rekao da se sprema pritisak, molio je studente da budu razumni i da se razidu. U amfiteatru se u to vreme nalazilo nešto više od 100 studenata. Kada se domar opet pojavio, studenti su rešili da se razidu i da nastave protest sutradan. Najveća grupa preostalih studenata izašla je bez problema. Kada je u auli bilo nas četrdesetak, začuo se stravičan poklič. Video sam grupu jakih momaka u patikama i trenerkama, imali su zelene hirurške kape i maske preko lica. Počeli su da biju studente. Nasrnuli su i na dekana. Upozorio sam ih da je dekan slabog zdravlja i nakon toga osetio jak udarac u potiljak koji me je ošamutio. Onaj koji me je udario mogao je da me ubije koliko je bio jak. Mogli su da nas na smrt premlate da su hteli, ali su očigledno imali nameru da nas zastraše i oteraju iz zgrade. Sve vreme su vikali, 'van, napolje'. Izašao sam iz zgrade oko 22,30 sati. Nekoliko puta sam hteo da se vratim, jer sam se bojao da su neki studenti ostali sami sa batinašima. Obezbeđenje na ulazu mi nije dozvolilo. Posednji put kada sam pokušao, pored mene je bio jedan visok, prosed čovek, elegantno obučen, sa desetoricom momaka obučenih u crno. Njih je obezbeđenje pustilo da uđu.”

Student **Boško Popović** je od batina zadobio veliki podliv iznad levog kuka i modrice po levoj ruci. On je svedočio FHP-u: “Nakon odluke da se zbor nastavi sutradan, studenti su počeli mirno da napuštaju zgradu. Bila su prošla 22,00 sata, u auli je ostalo nas pedesetak koji smo krenuli prema izlazu. Odjednom sam pored sebe video neke tipove u majicama, trenerkama i patikama, sa zelenim maskama preko lica. Neki su imali zelene hirurške kape i policijske pendreke. Mislim da ih je bilo četrdesetak. Moj drug je potrčao. Oni su pojurili za njim, ali je on uspeo da pobegne. Kada sam ja pokušao da pobegnem osetio sam jak udarac u potiljak i pao sam na zemlju. Tukla su me četvorica. Ležao sam na desnom boku pokušavajući da rukama zaklonim glavu. Psovali su me, čuo sam kako drugi batinaši viču studentima da beže. Čuo sam vrisku devojaka. Prestali su da me tuku kada je jedan od njih rekao: 'Dosta smo njega'.”

Student **Stevan Vranešević** rekao je FHP-u: “Nekoliko prijatelja, moja majka i ja smo među poslednjima izašli iz amfiteatra. Odjednom smo začuli neki krik, kao borbeni poklič. Moj drug Nikola se primakao ogradi i video nepoznate, kratko ošišane momke u sportskoj odeći, sa hirurškim maskama i kapama na glavama. Potrčali smo stepenicama na sprat i tamo pokušali da uđemo na prva otključana vrata. Na kraju smo se sakrili u predsoblju kabineta i zatvorili vrata. Sve vreme smo čuli trčanje po zgradi. Sa nama je bila jedna devojka koja je od uzbuđenja dobila napad astme, pokušavali smo da je smirimo. Njena drugarica bila je na ivici histeričnog napada, jedva smo je umirili da ne počne da vrišti. Tu smo ostali oko 40 minuta, a onda su dvojica rešila da krenu u izvidnicu. Kada su se vratili, rešili smo da se popnemo na najviši sprat. Imao sam uza se ključeve prostorija Kluba mladih arhitekata. Kada smo stigli u prostorije, pozvao sam sestru Jelenu koja se sve vreme nalazila ispred zgrade fakulteta. Bilo je pola sata posle ponoći. Rekla mi je da je deo Bulevara Revolucije oko zgrade fakulteta bio u potpunom mraku, da je isključena ulična rasveta. Rekla mi je i da je videla kran Elektro distribucije u fakultetskom dvorištu. Dodala je da je oko ponoći videla kako su iz

zgrade izašla dva policajca u uniformi i tri čoveka u civilu. Dok smo se krili u prostorijama kluba, u nekoliko navrata smo čuli jako lupanje na vratima. Poslednji put kada su došli, prepoznao sam glas jednog studenta, pa smo otvorili vrata. Sa njim su bila dvojica iz obezbeđenja zgrade, jedan od njih je šef obezbeđenja Zoran, nekoliko batinaša i jedan policajac. Batinaši su počeli da viču na nas čim su nas videli, pitali su nas odakle nam ključevi kluba, a Zoran ih je smirivao rečima: 'Dogovorili smo se, nećemo više, mi ćemo ovu grupu izvesti.' Pitali smo policajca ko nas je tukao, a on je odgovorio: 'Tukli su vas neprijatelji.' Moja majka ga je pitala ko nas je spasao, a Zoran je odgovorio: 'Narodna milicija.' Obezbeđenje nas je potom po mraku sprovelo do izlaza. Zoran mi je dobio da se ne zadržavamo u okolini zgrade. Dva dana kasnije obezbeđenje mi je zabranilo da uđem na fakultet”.

Ministar za više i visoko obrazovanje u Vladi Srbije Jevrem Janjić je zbog najave studenata da će nastaviti sa protestima naredio 26. maja hitnu i prevremenu obustavu nastave na svim univerzitetima u Srbiji i zabranio “sva okupljanja i manifestacije u prostorijama fakulteta”.

5.2. Nasilje u Požarevcu

Prvi slučaj fizičkog napada privatnih lica na aktiviste *Otpora* FHP je registrovao u Požarevcu. Incident se dogodio 7. marta kada se aktivista *Otpora* **Zoran Milovanović** (20) u Požarevac vratio iz Beograda gde je učestvovao na Kongresu *Otpora*. Pretukli su ga prijatelji Marka Miloševića među kojima su neki članovi JUL-a. Milanovića je najpre nazvao Zoran Ivanović Roleks i zatražio da se sretne. Sumnjajući u dobre namere Ivanovića, Milovanović je zamolio aktivistu DS-a Dragana Stanisavljević da obavesti policiju, njegove roditelje kao i SUP ako se ne vrati sa sastanka u određeno vreme.

Ivanović je na ugovoreno mesto došao u pratnji Aleksandra Ašanina i Milana Lazića, člana JUL-a i radnika u diskoteci “Madona”. Ubrzo su stigli i Vladan Ašanin, Bojan Tadić i Milan Bajić. Šestorica su napali Milovanovića i počeli su da ga šutiraju. Tadić i Ašanin su izvadili pištolje. Potom su Milovanovića autom prebacili do diskoteke “Madona” i na putu do diskoteke nastavili su da ga tuku. Optuživali su ga da je strani plaćenik i da prima novac od Evropske unije, od Vuka Draškovića i *Otpora*. Pretili su mu da više nikada neće videti svoju porodicu. Milovanovića su zatim odveli u jednu prostoriju u okviru diskoteke “Madona”. Tu su nastavili da ga tuku policijskom palicom, šutiraju ga i vređaju. Govorili su mu da tako prolaze NATO i strani plaćenici. U prostoriju je potom ušao Marko Milošević sa motornom testerom u rukama i zapretio mu da će ga iskasapiti. “Rekao mi je da neću biti ni prvi ni poslednji koji će u delovima plivati po Velikoj Moravi. Ispitivao me je koliko para dobijam od *Otpora*, Vuka Draškovića i EU. Rekao mi je da nije pametno što sam aktivista *Otpora* i da bi za mene bilo najbolje da pristupim jednoj od partija vladajuće koalicije. Marko Milošević im je na kraju naredio da me vrata u Ulicu Vuka Karadžića odakle su me i pokupili”, rekao je Milovanović FHP-u. Na povratku su ga, takođe, fizički zlostavljali i tukli drškom pištolja po glavi. Milanovića su u besvesnom stanju izbacili iz kola. Kada se osvestio, otišao je u prostorije DS-a. Sa dvojicom poslanika SPO-a Nenadom Lekićem i Živadinom Jotićem, Milovanović je otišao u policijsku stanicu i dežurnom policajcu Nenadu Vijatoviću prijavio incident. Potom mu je inspektor Dragoslav Milenković rekao da dođe sutradan da podnese krivičnu prijavu.

Milovanović je došao u policijsku stanicu sa majkom i poslanicima, ali su mu policajci rekli da je praznik 8. mart i da zbog toga ne može da prijavi incident. Posle toga Milovanović je otišao u bolnicu gde mu je ukazana lekarska pomoć i gde je dobio uverenje o telesnim

povredama. Iste večeri je u Milovanovićevu kuću došla Milica Gajić, supruga Marka Miloševića, otac braće Ašanin i načelnik SUP-a Dragan Milanović. Oni su tvrdili da je Milovanović za vreme incidenta bio pod uticajem droga i da su ga pretukli članovi SPO-a. Milica Gajić je zapretila Milovanovićevoj majci da će dobiti otkaz u bolnici u kojoj radi kao medicinska sestra.

Policija u Požarevcu privela je 1. septembra aktivistu *Otpora* **Zorana Milovanovića** jer je navodno na akvarističkoj izložbi kamerom snimao lokalne opštinske funkcionere, članove SPS-a Bojana Kekića i Dušana Antića. “Na izložbi sam imao i svoj eksponat. Prišao mi je šef obezbeđenja SO Požarevac Boris Crnogorac, udario me je pesnicom u bradu i oduzeo mi kameru. Potom je izašao i pozvao policiju”, rekao je Zoran Milovanović FHP-u. U policijskoj stanici Milovanovića su ispitivali o aktivnostima *Otpora*, fotografisali su ga i uzeli mu otiske prstiju.

5.3. Maltretiranje maloletnika zbog majice *Otpora*

U piceriji “Hut” na Novom Beogradu dok je u njoj sedeo sa drugaricom, 5. jula je napadnut maloletni aktivista *Otpora* **N.A.** zato što je na sebi imao majicu pokreta. On je svedočio FHP-u o incidentu: “Ustao sam od stola jer mi je zazvonio telefon. Video sam da iza drugog ćoška sedi neki deblji čovek koji me je sve vreme ljutito posmatrao dok sam razgovarao telefonom. Vratio sam se za sto i nakon desetak minuta mi je prišao kratko ošišani mladić. Rekao mi je da pođem sa njim. Nisam se pomerio, pa mi je podviknuo da ustanem. Čim sam ustao, udario me je dva, tri puta pesnicom u glavu. Onda je pokušao da mi zavrne ruku, ali sam ja uspeo da se izvučem. U tom trenutku je onaj debeli rekao: ‘nemoj ovde.’ Mladić je pokušao da me odvuče negde dalje da bi nastavio da me bije. Na to je moja drugarica povikala na njih da prestanu da me maltretiraju, a debeli joj je odgovorio da se ne meša. Debeli me pitao za koga radim, koja mi je dužnost u *Otporu* i od koga sam dobio majicu. Zatim je naredio onom momku da mi skine majicu, što je on jednim potezom i uradio. Počeo je da je cepa, ali ga je debeli zaustavio u tome i spakovao majicu. Debeli me je šutnuo nekoliko puta kad sam krenuo da uzmem svoje stvari. Podviknuo mi je da se kupim odatle. Kelner je celu scenu mirno posmatrao.”

5.4. Nepoznati napadači pretukli u Šapcu dvojicu invalida

U Šapcu, 16. jula, nepoznati napadači pretukli su invalide **Marka Vukovića** (45) i **Marina Barjaktarevića** (50), članove DS-a i aktiviste *Otpora*. Marko Vuković je od batina zadobio potres mozga i nagnječena su mu tri rebra. O incidentu je svedočio FHP-u: “Marin i ja smo prolazili Cerskom ulicom, pored kuća lokalnih funkcionera SPS-a Dragana Tomića i Jele Veselić. Nosili smo bedževe *Otpora* i DS-a. Tamo je u toku bila proslava povodom deset godina SPS-a i otvaranja lokalne radio stanice. Iz haustora pored njihove kuće izletela su četvorica muškaraca i viknula: ‘Stoj, policija.’ Mi smo stali, pomislili smo da su policajci jer su imali neke tamnoplave uniforme. Bili su iz obezbeđenja Tomića i Veselićeve. Dvojica su nas oborila na zemlju i počela da nas tuku. Dvojica su scenu posmatrala na ulici, a još dvojica, jednako obučena, sve su gledala iz kola. Obojica smo invalidi 50 odsto. Rekli smo im da smo invalidi, pitali smo ih zašto nas tuku, a oni su odgovorili da žele da nas prevaspitaju. Sve vreme su nas psovali zato što smo opozicija. Slomili su mi štap, a Marinov su uzeli kao ‘ratni trofej’. Ubrzo se pojavila policija i napadači su se razbežali. Pitao sam ih zašto ne pođu da ih uhvate, a jedan policajac mi je odgovorio da ne može da trči za njima. Policajci su zatim pozvali hitnu pomoć.”

5.5. Napad deseterice civila na člana Demokratske stranke

Člana DS-a iz Kragujevca **Predraga Radosavljevića** 18. jula pretukla su nepoznata lica dok je sa zida skidao plakat SPS-a. Radosavljević je svedočio o incidentu FHP-u: “SPS je izlepio dosta plakata po gradu povodom desetogodišnjice te stranke. Partijski aktivisti su cele večeri obilazili mesta gde su plakati izlepljeni da kontrolišu da li ih građani skidaju. Ja sam oko 3,30 sati prolazio pored mesta sa izlepljenim plakatima i skinuo jedan. U tom momentu pojavio se beli kombi lada-iveko iz koga je izašlo deset muškaraca. U kombiju sam video dosta plakata SPS. Muškarci su potrčali prema meni i počeli da me tuku. Uspeo sam da se se otrgnem i pobegnem. Jedno vreme su trčali za mnom pa su odustali. Odmah sam otišao u bolnicu gde su mi lekari ušili ranu na ruci. Neko iz bolnice je pozvao policiju i ja sam im dao izjavu o incidentu. Pitao sam ih da li je moja izjava dovoljna da se protiv napadača automatski pokrene istraga, a oni su mi odgovorili da to nije važno i da će kasnije odlučiti šta će da preduzmu”.

5.6. Maskirani civili napali aktivistu *Otpora* u Pančevu

Nenada Miletića napala su dvojica nepoznatih maskiranih mladića u Pančevu, 28. jula oko ponoći, dok se šetao sa devojkom Majom. Na sebi je imao majicu *Otpora*. Miletiću su napadači rasekli glavu, a od batinanja mu je cela leva ruka bila u modricama. Miletić je svedočio FHP-u o incidentu. “Napadače nisam uspeo da vidim, jer su imali crvene marame preko lica, tako da su im se videle samo oči. Bili su mladi, sportski obučeni. Video sam kako trče prema meni i Maji. Jedan me je udario i pao sam na zemlju. Tukli su me gumenim kablovima po glavi, pokušao sam rukama da se zaštitim od udaraca. Nije dugo trajalo, jer je Maja glasno vikala, nakon čega se pojavio nepoznati čovek koji je krenuo ka napadačima. Malo su ustuknuli i opet nastavili da me biju. Srećom, Maju su čuli i drugi, pa su pritrčala četvorica drugih mladića, nakon čega su napadači pobjegli”.

5.7. Napad na maloletnike u Nišu

U Nišu, maloletnog **Nj. P.** (15) izvukli su 19. avgusta iz autobusa dva nepoznata mladića i zatim pretukli jer je nosio majicu *Otpora*. O tom događaju Nj.P. je svedočio FHP-u. “Bacili su me na zemlju i počeli da šutiraju psujući mi majku terorističku. Ciljali su mi glavu i šutirali me po levoj strani rebara.” Mислеći da su napadači otišli dečak je, posle nekog vremena, sklonio ruke sa glave koju je štitió. “Jedan od njih se vratio, zaletio se prema meni i udario me u levu stranu vilice. Ležao sam oko deset minuta poluonesvešćen. Zatim sam ustao, ali nisam mogao da stojim. Pao sam na kolena. Tada je došla policijska patrola. Kada je stigla hitna pomoć, jedan od policajaca nije hteo da dozvoli da me vode u bolnicu, već je hteo da me privede. Tek na insistiranje medicinske sestre policajac je popustio. U hitnoj pomoći je ustanovljeno da imam lakši potres mozga.

Članovi SUBNOR-a maltretirali su 8. septembra u svojim prostorijama u Nišu maloletnog aktivistu *Otpora* **M. R.** (15), jer je lepio nalepnice pokreta. On je o incidentu svedočio FHP-u: “Preko puta prostorije *Otpora* nalazi se SUBNOR. Matori komunisti su me videli, uhvatili za vrat i uvukli u svoje prostorije. Stavili su me na jednu stolicu i pozvali policiju. Dok policija nije stigla neki među njima su počeli da me psuju i vređaju uz odobravanje svih prisutnih. Govorili su mi da sam đubre, da sam strani plaćenik, da služim NATO. Vređali su me rečima: ‘Pizda ti materina izdajnička, treba te ubiti na mestu!’ Jedan od njih je rekao da bi trebalo da me odvedu u sobu i polome.” Posle dvadeset minuta došla su trojica policajaca i odveli M.R. u stanicu. “Pitali su šta se dešavalo u prostorijama SUBNOR-a. Nisu me ništa pitali o *Otporu*

jer su to učinili prethodni put kad sam priveden. Nakon što su uzeli moju izjavu, najavili su da će podneti prijavu protiv SUBNOR-a.”

Sekretar Opštinskog odbora Socijalističke partije Srbije u Indiji Jovica Radosavljević udario je pesnicama u potiljak 3. septembra maloletnog aktivistu *Otpora* **G. O.** (16), jer je lepio nalepnice “Presing”. G.O. je opisao događaj FHP-u. “Lepio sam nalepnice, a onda me je zgrabio Jovica. Odvukao me je do trećeg sprata zgrade ‘Agrounije’. Dok me je gurao uz stepenice udario me je pesnicom u vrat. Uveo me je u neku prostoriju za koju sam kasnije saznao da je sedište SPS-a u Indiji. U njoj su bili Zoran Janković, čovek koji se preziva Lečić i još jedan meni nepoznat čovek. Kad su ga prisutni pitali ‘šta je bilo, šefe’, on je rekao: ‘Doveo sam ovog koji lepi nalepnice’ i ponovo me udario pesnicom u potiljak.”

Radosavljević je naredio G.O. da sve izvadi iz džepova, uz pretnju da će ga prebiti ako nešto nađe. “Izvadio sam između ostalog i pet nalepnica na kojima je pisalo ‘Presing’. Radosavljević me je onda pitao za lične podatke i u koju školu idem. Kad sam mu odgovorio da idem u srednju školu ‘Đorđe Natošević’, Radosavljević je rekao da će pozvati direktora Žiku Mrvića. Zvao ga je telefonom, ali nije dobio vezu.”

Jovica Radosavljević pustio je G.O. kada mu je kolega rekao da su se ispred zgrade okupili Obradovićeви “pajtaši”. “Pustio me je uz reči da će sutra zvati Žiku, a da je kažem onim svojim da se razidu”, rekao je Obradović. On je odmah otišao u Službu hitne pomoći, u kojoj je lekar konstatovao da ima masnice na vratu.

U sedište *Otpora* u Knez Mihailovoj ulici i Beogradu upalo je 9. septembra sedam nepoznatih osoba. Ljudi od oko četrdeset godina pretresli su prostorije i fizički maltretirali **Igora Đajića** i dve devojke, aktiviste pokreta. “Vrlo grubo su od mene i devojaka prvo tražili da se okrenemo licem ka prozoru. Lupili su nam nekoliko šamara. Krenuli su da preturaju po prostorijama, ispreturali su stolove. Posle toga su od nas tražili da legnemo licem ka podu. Budući da nismo u trenutku shvatili šta se od nas traži, opet smo dobili poneki šamar. Mene su čak i šutirali nekoliko puta, a devojke su grubo oborili na pod. Kad su odlazili zapretili su nam da ne gledamo za njima, inače ćemo se loše provesti”, rekao je Igor Đajić FHP-u.

Policija u Beškoj privela je 12. septembra aktivistu *Otpora* **Đorđa Jovanovića** jer su članovi Socijalističke partije Srbije prijavili da im je on oštetiо automobil. Privođenju je pretehdila tuča u Krčedinu, u noći između 10. i 11. septembra između aktivista *Otpora* i nepoznatih napadača sa bejzbol palicama. Jovanović je svedočio o incidentu FHP-u. “Davor Pele, Goran Dimić i ja lepili smo plakate *Otpora* kada su se dva automobila zaustavila pored nas. Na jednom od njih sa registracijom RU-612-52 pisalo je da pripada Javnom komunalnom preduzeću Indije. Izašli su momci sa bejzbol palicama i krenuli na nas. Srećom, Davor i Goran su građeni kao ja (Đorđe Jovanović je visok dva metra i težak 130 kilograma), pa ne samo da smo se odbranili nego smo ih dobro isprašili da su se razbežali. Tačno je da smo na jednim kolima oštetili vrata u jeku borbe”. Ponašanje policajaca Jovanović je okarakterisao kao korektno. Sve ih je poznaо, jer je to bio peti put da ga privode zbog aktivnosti u *Otporu*.

Predsednik mladih socijalista Kraljeva Nebojša Milanović tukao je pesnicama 14. septembra aktivistu *Otpora* **Duška Zdravkovića**, jer je sa dvoje kolega prelepljivao plakate SPS-a nalepnicama “Gotov je”. “Pored nas se zaustavio automobil iz koga je istrčao Nebojša Milanović urlajući strašno vulgarne reči. Zapretio je aktivistkinji koja je bila s nama da će ga zapamtiti”, rekao je Duško Zdravković FHP-u. Prema njegovim rečima, Milanović se još više razdražio kad ga je zamolio da se smiri. “Udario me je tri puta pesnicom po glavi. Nisam mu

vratio, pa je prestao da me udara. Pola sata kasnije otišao sam na lekarski pregled u polikliniku gde su mi ustanovljene lakše telesne povrede”, rekao je Zdravković.

Članovi Socijalističke partije Srbije u Subotici vređali su i pretili u prisustvu policije 17. septembra aktivisti *Otpora* **Marinku Varnjašu** (23) i njegovim prijateljima jer su lepili plakate Saveza vojvođasnkih Mađara. “Dvojica policajaca došli su do nas i zatražili dozvole za lepljenje. Kada smo ih pokazali, pozvali su nekog ’motorolom’ i posle kratkog vremena stiglo je dvadesetak mladih socijalista. Među njima sam prepoznao jednog inspektora koji je bio u civilu. Prepoznao sam i članove SPS-a Dušana Petrića i Pericu Šalju”, rekao je Varnjaš FHP-u. “Policajci su se udaljili nekoliko metara, a socijalisti su počeli da viču na nas: ’Ovo je velika Srbija, ako vam se ne sviđa, idite u Mađarsku. Sad vas puštamo, a ako vas ponovo uhvatimo da lepите plakate biće klanja.’ Kad su socijalisti otišli, ponovo su nam prišli policajci i oduzeli plakate bez bilo kakve potvrde.”

Varnjaš je otišao kući, a u šest sati ujutro po njega su došla trojica policajaca.

“Odveli su me u stanicu policije. Ispitivao me je inspektor Zoran Iličković. Pitao me je da li se svađam sa komšijama jer sam lepio nalepnice “Gotov je” u ulazu svoje zgrade u kojoj živi i jedan kandidat JUL-a. Onda je počeo da mi preti: ’Znaš da ti tata radi u pošti, nemoj da dobije otkaz. Može i mama da ti dobije otkaz, pa da nemate šta da jedete.’ Savetovao me je da se iščlanim iz *Otpora* i pređem u neku drugu stranku ako hoću da se bavim politikom.”

6. Prekršajni postupci

Podaci pokazuju da je policija u periodu od maja do izbora 24. septembra podnela oko 50 zahteva za pokretanje prekršajnog postupka za ista dela zbog kojih je privela oko 2.500 aktivista i simpatizera *Otpora*, članova opozicionih partija, ili aktivista nevladinih organizacija. Upadljiva nesrazmera između broja privedenih i broja prekršajno okrivljenih navodi na zaključak da je policija imala pre svega zadatak da intenzivnim privođenjem, uzimanjem otisaka i ispitivanjem zastraši aktiviste *Otpora*, spreči omasovljenje pokreta i upozori građane da opoziciono političko angažovanje može biti tretirano kao delovanje protiv države. Očito je da se policija nije rukovodila određenim kriterijumima prilikom izbora osoba protiv kojih je podnosila zahtev za pokretanje prekršajnog postupka. Povremenim zahtevima opštinskim organima za prekršaj policija je pokušala da svojim masovnim nezakonitim postupcima da privid zakonitosti. Praksa pokazuje da su prekršajni sudovi u relevantnom broju slučajeva obustavili postupak ili odložili suđenje na neodređeno vreme. U svim slučajevima kažnjavanja okrivljenih, opštinske sudije su takvu odluku donele isključivo na osnovu svedočenja službenih lica.

6.1. Primena Zakona o javnom redu i miru¹⁰⁷

U vezi sa protestom opozicije 9. maja u Požarevcu zbog hapšenja trojice aktivista *Otpora*, policija je privela i podnela prekršajnu prijavu protiv dvadesetak građana, aktivista *Otpora* i članova opozicionih političkih partija. Zbog navodnog prekršaja Zakona o javnom redu i miru svi su kažnjeni zatvorom u trajanju od 5 do 10 dana i odmah upućeni na izdržavanje kazne.

¹⁰⁷ Zakon o javnom redu i miru, član 12. stav 1: “Ko prosjačenjem ili skitničenjem, ili nepristojnim, drskim i bezobzirnim ponašanjem ugrožava spokojstvo građana ili remeti javni red i mir – kazniće se novčanom kaznom do 700 dinara ili kaznom zatvora do 30 dana”.

Cvetković Goran (1978) iz Smedereva i **Vukadinović Ivica** (1967) iz Velike Plane kažnjeni su 10. maja, u odvojenim suđenjima, na po pet dana zatvora zato što se “9. maja na kontrolnom punktu na saobraćajnoj petlji u Ljubičevu prilikom zaustavljanja autobusa koji je prevezio putnike na relaciji Velika Plana-Požarevac, kojim je putovao i okrivljeni, ... nepristojno i bezobzirno ponasao, i svađalackim tonom ispoljavao negodovanje zbog policijske kontrole (opštinski sudija za prekršaje u Požarevcu, sudija Olivera Veljkovic).

U toku održavanja mitinga opozicije u Beogradu 17. i 18. maja, policija je privela i podnela prekršajnu prijavu protiv nekoliko desetina učesnika protesta i slučajnih prolaznika. Bez obaveštavanja porodica i advokata, svi oni su odmah izvedeni pred prekršajnog sudiju, kažnjeni zatvorskom kaznom u trajanju od 20 do 35 dana i upućeni na izdržavanje kazne.

Bulatovic Marko (1981), iz Beograda, kažnjen je na 25 dana zatvora zato što je u vreme održavanja mitinga opozicije u Beogradu “bacao kamenje prema grupi građana različitog pola i uzrasta koji su negodovali, pa je tako svojim drskim i beobzirnim ponašanjem ugrožavao spokojstvo građana i remetio javni red i mir” (gradski sudija za prekršaje u Beogradu, sudija Mirela Stanojlović-Nikolić). U toku dokaznog postupka saslušan je policajac Magoslav Dakić koji je izjavio da se okrivljenog odlično seća, da ga je zatekao kako baca kamenje i zbog toga priveo. Veće za prekršaje u Beogradu, sastavljeno od predsednika Veća sudije Radmile Šarkić i članova Veća, Svetlane Jovanović i Tomislava Šošića, je potvrdilo rešenje prvostepenog organa.

Ponjavić Miroslav (1958), iz Beograda, kažnjen je na 25 dana zatvora zato što je “pokazivao svoje genitalije uz pogrdne reči i psovke u prisustvu građana” (gradski sudija za prekršaje u Beogradu, sudija Maja Komadinić). U toku dokaznog postupka saslušan je policajac Vladimir Potpara koji je čoveka koji je navodno počinio prekršaj opisao kao ćelavog čoveka u sivoj majici, iako se okrivljeni Ponjavić na sudu pojavio u istoj zelenoj majici u kojoj je bio na mitingu i odatle odveden u policiju. Rešenje prvostepenog organa potvrdilo je Veće za prekršaje u Beogradu, sastavljeno od sudija Nade Damnjanović, kao predsednika Veća, Dušana Papića i Milana Komlenovića, kao članova Veća.

Mikić Borivoje (1976) iz Beograda, kažnjen je na 30 dana zatvora zato što je 17. maja, “nalazeći se u grupi izgreznika koji su gurali kontejnere za smeće na kolovoz, svojim drskim ponašanjem ugrožavao spokojstvo građana, jer je ispruživši srednji prst desne ruke pokazivao prolaznicima i vikao možete svi da mi pušite k...c” (gradski sudija za prekršaje u Beogradu Nataša Đerković). Zbog neažurnog prijavljivanja promene adrese, kažnjen je na pet dana zatvora. Veće za prekršaje u Beogradu, sastavljeno od sudija Milana Komlenovića, predsednika Veća, Nade Damnjanović i Dušana Papića, članova Veća, potvrdilo je prvostepeno rešenje kao pravilno i na Zakonu osnovano.

Janeš Predrag (1977), iz Beograda, kažnjen je zatvorskom kaznom od 20 dana zato što je 18. maja “sa većom grupom izgreznika izvlačio kontejnere za smeće na kolovoz, prevrtao ih, te bacao kamenje i druge predmete u pravcu prolaznika, vikao i psovao” (gradski sudija za prekršaje u Beogradu Goran Božić). U dokaznom postupku svedok [policajac Živković Siniša](#) je izjavio da je primetio okrivljenog kako je sa većom grupom izgreznika izvlačio kontejnere i bacao kamenje, te ga je priveo u SUP.

Jović Nemanja (1977) iz Beograda kažnjen je zatvorskom kaznom u trajanju od 20 dana zato što je “18. maja, vraćajući se sa mitinga gađao kamenjem vozila”. Zato što prilikom legitimisanja nije imao kod sebe ličnu kartu, zbog prekršaja Zakona o ličnoj karti kažnjen je

novčanom kaznom u iznosu od 100 dinara, a na pet dana zatvora je kažnjen zbog neprijavlivanja promene adrese boravka u zakonskom roku (gradski sudija za prekršaje u Beogradu Goran Božić). Svedok je bio policajac Mirković Predrag, koji je priveo okrivljenog u SUP. Žalbu advokata odbilo je Veće za prekršaje u Beogradu, u sastavu Nada Damnjanović, predsednica, i Vukica Latinović i Milan Komlenović, članova Veća, kao neosnovanu, i potvrdilo prvostepeno rešenje.

Protiv **Stanković Vladana** (1979) iz Zaječara, policija je podnela zahtev za pokretanje prekršajnog postupka 31. maja zato što je "28. 5. oko 20,30 sati u Zaječaru u Ul. Moše Pijade, na objektu Okružnog odbora SPS-a sprejom crne boje ispisao parolu neprijateljske sadržine 'Otpor' i 'Otpor, bre'. Istog dana u neutvrđeno vreme prijavljeni je istim sprejom ispisao na zidu kuće Stanoja Jovanovića parolu iste neprijateljske sadržine", a ovaj ju je okrekio jer se "osetio uznemirenim sadržinom te parole". Uz to je ispisao na zidovima V mesne zajednice šest "neprijateljskih parola sadržine 'Otpor' i 'Otpor, bre', različite dužine i visine reči, nakon čega je praznu bocu od spreja bacio u korito reke Timok. Kažnjen je novčanom kaznom u iznosu od 700 dinara.

Branković Đorđe (1971), **Maksimović Aleksandar** (1977) i **Radojičić Milan** (1976) su 16. septembra 2000. godine, rešenjem gradskog sudije za prekršaje u Beogradu, kažnjeni na po 10 dana zatvora zato što su: "16. septembra 2000. godine u vremenu između 02,00 i 02,30 časova u naselju Skojevska nova na fasadama zgrada i drugih stambenih objekata, na trotoarima i asfaltu pomoću farbe i spreja i klišea ispisivali grafite neformalne organizacije *Otpor*, sa tekstom 'Gotov je' i likom predsednika SRJ Slobodana Miloševića, čime su narušili javni red i mir, i izazvali nespokojstvo više anonimnih građana, njihovim drskim i bezobzirnim ponašanjem". Visinu kazne sudija je obrazložila "uverenjem da će se ubuduće kloniti vršenja ovakvih i sličnih prekršaja". Okrivljeni su na sudu izjavili da su imali nameru da na ulici i u naselju Rakovica u Beogradu nacrtaju lik Slobodana Miloševića, ali da su ih službena lica, dok su iscrtavali krug prečnika 50 cm, lišila slobode. U strahu da ih policajci ne tuku, pošto su ih nekoliko puta čušnuli, priznali su da su ispisivali parole i po zgradama. Sudija nije dozvolio braniocima okrivljenih da pregledaju spise predmeta i da prisustvuju saslušanju svedoka službenih lica koja su okrivljene lišili slobode (gradski sudija za prekršaje Dragana Pavlović)

Mileški Perica je 16. septembra kažnjen novčanom kaznom rešenjem gradskog sudije za prekršaje u Beogradu zato što se prethodnog dana, oko 20,30 časova, na uglu ulica 29. novembar i Porečke, u grupi građana koji su protestovali zbog privođenja aktivista izborne kampanje "Vreme je" "drsko i bezobrazno ponašao, izlazeći na kolovoz ometao normalno odvijanje saobraćaja, glasno vičući na vozače učesnike u saobraćaju i prolaznike na trotoaru, i na taj način narušavao javni red i mir i izazvao negodovanje građana". Protiv Mihajlović Ivane i Senić Smiljane, privedenih istom prilikom kada i Mileški Perica, prekršajni sudija je obustavila postupak (gradski sudija za prekršaje Nataša Đerković).

6.2. Primena Zakona o okupljanju građana¹⁰⁸

Policija je 6. avgusta u Nišu podnela zahtev za pokretanje prekršajnog postupka protiv aktiviste *Otpora* **Višnjić Aleksandra** zato što je "21. jula 1999. godine bez prethodne prijave skupa, okupio oko 400 studenata. Neprijavljeni skup prvo je organizovao u sali Narodnog pozorišta ispred Saveza studenata do 18,00 sati, da bi u 19,25 sati izveo učesnike skupa na ulicu, gde je došlo da zastoja u saobraćaju do 19,30 sati. Nakon toga je isti organizovao skup u pokretu, i pozvao okupljene da se još masovnije okupe kada budu bili obavešteni putem medija i štampe". Na glavnom pretresu 29. juna prekršajni sudija je saslušao okrivljenog Višnjića koji je izjavio da nije pozivao građane, nego da su se spontano okupili. Svedok Srđan Grozdanović, pripadnik SUP-a Niš, izjavio je da je sa razdaljine od 50 metara video kako Višnjić i drugi studenti izlaze iz zgrade Niškog pozorišta i blokiraju raskršnicu. Na pretresu održanom 11. jula saslušani su svedoci Milan Jovanović i Božidar Novaković, aktivisti *Otpora*, koji su izjavili da su se građani 6. avgusta 1999. godine spontano okupili, a da se Višnjić obratio okupljenim studentima u svojstvu predsednika Studentske organizacije Medicinskog fakulteta u Nišu. Naredni pretres nije zakazan (prekršajni sudija Irena Ristić).

Policija u Vlasotincima podnela je prekršajnu prijavu protiv predsednika opozicionih stranaka **Popović Nikole**, predsednika SPO, **Rakić Dragoslava**, predsednika Demokratske stranke i **Dinkić Dragana**, predsednika Nove Srbije zbog toga što su "22. maja otkazali prijavljeni skup, a zatim iste večeri okupili članove svojih stranaka i krenuli ulicom, organizujući javni skup u pokretu". Glavni pretres je počeo 20. juna, ali je prekinut kada su branioci okrivljenih utvrdili da se na originalnoj prijavi skupa i kopiji, koji je policija priložila kao dokaz, ne podudaraju vreme i broj pod kojima je prijava zavedena u policiiji (sudija Aleksandar Stojković). Sledeći pretres nije zakazan.

Posle zatvaranja beogradske televizije Studio B, građani u Jagodini svakodnevno su se spontano okupljali na gradskom trgu. Građanima su se obraćali predsednici i aktivisti opozicionih političkih partija i pokreta *Otpor*. Policija nije ometala skupove. Nakon sedam održanih protesta, 24. maja, SUP je pozvao predsednike partija i predstavnika *Otpora* na razgovor, savetujući im da ubuduće prijave skup u skladu sa zakonom. U ime lokalnih partija i *Otpora* skup za 25. maj prijavili su **Jovanović Andrija** (1963), **Antić Toplica** (1980), **Tadić Dragan** (1960), **Nikolić Miodrag** (1950), **Petrović Dušan** (1959), **Jovanović Milorad** (1962), **Milićević Dragan** (1962) i **Jakšić Petar** (1963). Sledećeg dana, 26. maja, policija je podnela prijavu protiv njih zbog organizovanja javnog skupa koji nije blagovremeno prijavljen. Narednih dana policija je podnela još nekoliko prijavi protiv istih lica, za organizovanje neprijavljenih skupova počevši od 19. maja. U prijavi zbog organizovanja

¹⁰⁸ Zakon o okupljanju građana

Član 15. stav 1. tačka 2: "Novčanom kaznom do 1.000 dinara ili kaznom zatvora do 60 dana kazniće se za prekršaj lica koje okuplja građane bez prethodne prijave".

Član 15. stav 1. tačka 2 u vezi sa članom 6: "Prijavu za održavanje javnog skupa sazivač podnosi Ministarstvu unutrašnjih poslova u – organizacionoj jedinici na području javnog skupa najkasnije 48 sati pre vremena za koje je javni skup zakazan.

Prijavu za održavanje javnog skupa iz člana 2. stav 3. ovog zakona, sazivač podnosi nadležnom organu najkasnije pet dana pre vremena za koje je javni skup zakazan.

Prijava se podnosi lično ili preporučenom pošiljkom i mora biti potpisana. Rok za prijavu podnetu preporučenom pošiljkom, teče od dana prispeća pošiljke.

Prijava sadrži program i cilj javnog skupa, podatke o određenom mestu, vremenu održavanja i trajanju javnog skupa i podatke o merama koje sazivač preduzima za održavanje reda i o redarskoj službi koju radi toga organizuje sa procenom broja učesnika javnog skupa.

Prijava javnog skupa u pokretu sadrži i detaljno određenu trasu kretanja, mesto polaska i mesto završetka"

skupa 19. maja navodi se da su “pomenute osobe u vremenu od 20,00 do 21,00 časa ispred sedišta udružene opozicije organizovali javni skup, a potom krenuli ulicama, krećući se po kolovozu i ometajući ili onemogućavajući normalno odvijanje saobraćaja, kako zbog broja tako i zbog neorganizovanog načina kretanja”. Policija je kao svedoke predložila 4 pripadnika SUP-a u Jagodini. Sledeći pretres nije zakazan.

Načelnik policije u Majdanpeku podneo je prekršajnu prijavu protiv **Babić Milorada** (1956), **Potpara Gorčila** (1963), **Kuzmanović Gorana** (1954), **Radulović Dejana** (1968), **Brandušanović Ljubomira** (1959), članova opozicionih političkih partija i **Danilović Dejana** (1974), aktiviste *Otpora*, zato što su “5. juna u 20,15 časova u Majdanpeku u gradskom parku, najpre održali govor okupljenim građanima da bi nakon toga građane, učesnike skupa, povelili ulicama grada”. U toku dokaznog postupka svi okrivljeni su izjavili da su te večeri izašli u grad da pozdrave maturante koji su slavili završetak mature. Svedok Kaprić Nebojša, prodavac cigareta, izjavio da je okrivljene video na raznim mestima u gradu, da nije video da se održava neki skup, u toku večeri primetio je neku grupicu mladih koja su izlazeći iz parka vikala da su gladni i da nemaju posao. Zbog službene sprečenosti svedoka Đorović Radoja, zakazani pretres 29. juna nije održan. Prekršajni sudija je istog dana uzeo njegovu izjavu, u kojoj svedok navodi da 5. juna u 20,15 časova nije bio u gradskom parku, da ga niko nije pozvao na skup, da mu nije poznato da li je bio skup ili ne i da li je neko uopšte govorio. U ovom slučaju sudija još nije doneo rešenje.

SUP Lekovac podneo je 7. juna zahtev za pokretanje prekršajnog postupka protiv **Stamenković Bratislava**, predsednika nevladine organizacije Narodni parlament zato što je “31. maja 2000. godine u 18,00 časova u prostorijama bivše kafe-diskoteke u Ulici Ivana Kosančića u Leskovcu, okupljao građane bez prethodne prijave nadležnom organu tako što je sazvao tribinu Narodnog parlamenta Leskovca, na kojoj je bilo prisutno oko 30 ljudi i na kojoj se govorio o programu ekonomskog oporavka Srbije. Prekršajni sudija je 2. avgusta saslušao okrivljenog, koji je u svojoj izjavi naveo da je skup organizovalo udruženje građana Narodni parlament Leskovac, upisano u registar udruženja, i da je decenijama bila praksa u celoj Srbiji da se tribine ne prijavljuju. U ovom postupku prekršajni sudija takođe još nije doneo rešenje.

6.2.1. Obustavljeni postupci

Opštinski sudija za prekršaje u Smederevu obustavio je 2.12.1999. godine postupak protiv **Dušana Kocića, Ivana Marovića, Save Kaljevića, Aleksandra Gole, Milana Paunovića i Bojana Teofilovića**, studenata beogradskog univerziteta, na osnovu prijave SUP-a da su prekršili Zakon time što su “24. novembra u 19,45 časova u Smederevu na Trgu Republike, ispred crkve, kao aktivisti studentske organizacije ‘Otpor’, održali javni skup koji nisu prijavili nadležnom organu u zakonskom roku i pri tom su na betonu ispred crkve stavili propagandni materijal organizacije ‘Otpor’ napravivši ga u obliku ulice i na taj način improvizovano prikazali most preko Dunava, a crvenom trakom je trebalo simbolično da se prikaže puštanje mosta, a organizatori su građanima delili propagandni materijal koji se sastojao od slike stisnute pesnice i teksta kojim se traži promena vlasti i rušenje sistema, metalnog bedža i šibice sa istim znacima”. U toku dokaznog postupka saslušani su okrivljeni, svedoci, jedan građanin i dvojica policajaca, od kojih je jedan izjavio da je prilikom obavljanja informativnog razgovora došao do saznanja da su okrivljeni organizatori skupa, jer je svako od njih imao zadatak. U obrazloženju rešenja o obustavljanju postupka sudija Jovanka Lazarević je navela da je “neosporno utvrđena činjenica da je u isto vreme i na istoj lokaciji Savez za promene održavao svoj miting na kome su prisustvovali okrivljeni, a kako

nije utvrđeno da je bilo ko od okrivljenih organizovao bilo kakav drugi skup, to isti nije ni mogao da ga prijavi s obzirom na to da je Savez za promene imao već prijavljen i odobren skup” (opštinski sudija za prekršaje Sonja Šalić).

Načelnik policije u Majdanpeku, poručnik Ljubiša Marilo, podneo je prekršajnu prijavu protiv **Danilović Nenada** (1974), **Popare Gorčila** (1963) i **Radulović Dejana** (1968), članova opozicionih političkih partija, što su “25. maja u 19,45 časova , najpre u dvorištu osnovne škole ‘Velimir Markićević’ održali govor okupljenim građanima, da bi nakon toga okupljene građane, učesnike javnog skupa, povelu ulicama grada, gde su se zadržali do 21,10 časova”. U toku dokaznog postupka saslušano je devet svedoka, koji su svi izjavili da su pomenutog dana gledali fudbalsku utakmicu u dvorištu osnovne škole a da su potom otišli na miting opozicije koji je uredno prijavio lokalni odbor SPO-a. Opštinski sudija za prekršaje u Majdanpeku donela je 19. juna rešenje o obustavljanju postupka, sa obrazloženjem da nije dokazano da su se okrivljeni obraćali građanima sa namerom da ih pozovu na javni skup, da su ih pozvali da se kreću ulicama grada Majdanpeka, niti da su na neki drugi način organizovali i održali pomenuti skup (opštinski sudija za prekršaje Snežana Anđić).

Pomenuti načelnik policije u Majdanpeku takođe je podneo prekršajnu prijavu protiv **Brandušanović Ljubomira** (1959), člana Demokratske stranke, **Kulić Radovana** (1952), član SPO-a i **Radulović Dejana** (1968), zato što su “1. juna u 20,15 časova u centru Majdanpeka okupili građane i istima održali govor, da bi nakon održanog govora okupljene građane, u povorci povelu ulicama grada, nakon čega su se organizatori i učesnici u 20, 55 časova razišli”. U toku dokaznog postupka saslušano je nekoliko svedoka, građana koji su se sporne večeri nalazili u gradu, koji su izjavili da su se svi našli na ulicama slučajno, ili zato što imaju naviku da uveče izlaze u grad, i da tom prilikom nisu videli okrivljene. Okrivljeni su izjavili da je miting trebalo da se održi, ali da su znali da policija nije primila prijavu Demokratske stranke. Okrivljeni Brandušanović je izjavio da su ga neki građani pitali šta je sa skupom i da im je on rekao da nema skupa i da je govornik koji je trebalo da dođe iz Niša u međuvremenu uhapšen. Svedok Brajković Milomir, policajac OUP-a Majdanpek, izjavio je da je kod njega bio neko iz Demokratske stranke da prijavi skup u pokretu za 1. juni, gde će se navodno potpisivati neka peticija za neplaćanje komunalnih usluga jer su loše u gradu, ali on nije prihvatio prijavu zato što nije doneta blagovremeno, pet dana pre održavanja skupa. Opštinski sudija za prekršaje u Majdanpeku Jovanka Lazarević je 19. juna obustavila postupak s obrazloženjem da su svedoci izjavili da na pomenuti skup nisu došli na poziv okrivljenih, nego su se slučajno zatekli na skupu (opštinski sudija za prekršaje Jovanka Lazarević).

6.3. Primena Zakona o političkim organizacijama¹⁰⁹

Načelnik Odeljenja unutrašnjih poslova u Velikoj Plani, major Arsenije Milanović, podneo je 31. maja 2000. godine zahtev za sprovođenje prekršajnog postupka protiv mlađih punoletnika, učenika **Radisavljević Nenada** i **Nikolić Slaviše**, i maloletnog **J. M.** zbog toga što su “31. maja u 13,25 časova, u Velikoj Plani, ispred zgrade Opštinskog suda uzvikivali reči ‘Otpor,

¹⁰⁹ Zakon o političkim organizacijama

Član 78. stav 1: “Novčanom kaznom do 900 dinara kazniće se za prekršaj lice koje vrši aktivnosti društvene organizacije, odnosno udruženja građana pre njihovog upisa u registar.”

Član 17. stav 2

“Novčanom kaznom od 100 do 1.000 dinara kazniće se za prekršaj građanin ako obavlja aktivnost u ime političke organizacije koja nije upisana u registar političkih organizacija, niti je podnela nadležnom organu prijavu za upis u registar, koja je prestala sa radom, ili joj je odbačena prijava za upis u registar”.

pobeda', i svojim drskim ponašanjem uznemiravali građane koji su prolazili ulicom, a nakon toga u 13,30 časova u Ulici svetosavskoj ispred kućnog broja 6 zatečeni su imenovani Radisavljević Nenad, Nikolić Slaviša i Jević Miloš da na sebi nose majice crne boje sa belim natpisom 'Otpor' i odštampanom slikom bele boje u vidu stisnute pesnice, koja predstavlja simbol nezvanične organizacije 'Pokret otpora', koja nije upisana u registar političkih organizacija, niti je od strane navedene organizacije podnet zahtev nadležnom organu za upis u registar stranaka". Šestog jula 2000. godine održano je suđenje, kada su saslušana 4 svedoka, svi pripadnici OUP-a u Velikoj Plani, pribavljeno je mišljenje Centra za socijalni rad za maloletnog Jevića i pročitana je prekršajna prijava od 31. maja 2000. godine. Sudija nije prihvatio predloge branilaca okrivljenih da se saslušaju svedoci koji su kritičnog dana bili ispred suda, sasluša veštak za maloletno i mlađe punoletno lice, da se od saveznog ministarstva pravde zatraži izveštaj o tome kada je podnet zahtev za registraciju "Narodnog pokreta otpora" kao udruženja građana i kako je po tom zahtevu odlučeno, kao i da se od OUP-a Velika Plana zatraže imena pripadnika MUP-a koji su naredili privođenje okrivljenih, da se ista lica saslušaju na okolnost kako su se okrivljeni ponašali prema njima, i da se zbog razlike u navodima u zahtevu i u izjavama zsvedoka sasluša načelnik OUP-a Velika Plana. Opštinski sudija za prekršaje doneo je 11. jula 2000. godine rešenje da su okrivljeni učenici odgovorni za prekršaj iz čl. 17. stav 2. Zakona o političkim organizacijama, i da ih kažnjava novčanom kaznom u iznosu od 1.000 dinara, svakog pojedinačno. Branioci okrivljenih su uložili žalbu.

Patrola policije u Smederevu je 21. maja 2000. godine privela i podnela prekršajnu prijavu protiv **Gošić Vladimira**, učenika srednje škole, zbog toga što je "21. maja u 14,30 časova u Ulici knez Mihajlovoj, noseći crnu majicu kratkih rukava sa natpisom na prednjem delu 'Otpor – do pobede' i iscertanom belom stegnutom šakom u krugu, uznemirio prisutne građane i obavljao aktivnost političke organizacije koja nije upisana u registar političkih organizacija". Opštinski sudija za prekršaje još nije doneo rešenje.

6.4. Primena Zakona o društvenim organizacijama i udruženjima građana ¹¹⁰

Načelnik OUP-a u Vrbasu major Milan Kovačević, podneo je prekršajnu prijavu protiv **Eraković Branka** (1976), **Minić Dejana** (1976) i **Ujfaluši Miroslava** (1976), zato što su "5. aprila zatečeni u Ul. Sv. Markovića, ispred kućnog broja 30, kako na trafo-stanici lepe propagandne plakate udruženja građana tzv. Otpor". Prilikom pretresa njihovih stanova, 15. maja, policija je oduzela plakate i bedževe i šablone za izradu znaka pesnice, simbola pokreta *Otpor*, čime su prema podnosiocu prijave učinili prekršaj iz čl. 78 st.1 Zakona o društvenim organizacijama i udruženjima građana. Saslušanje okrivljenih i svedoka, pripadnika SUP-a u Vrbasu, održano je 29. maja 2000. godine. Rešenje još uvek nije doneto (opštinski sudija za prekršaje Cvejić Marija).

Komandir Prve policijske stanice u Novom Sadu podneo je prekršajnu prijavu protiv **Miletaški Srdana** zbog toga što je "25. maja u 18,00 časova u Novom Sadu za vreme protestnog skupa Ujedinjene opozicije zatečen da vrši aktivnosti društvene organizacije Otpor koja nije upisana u registar. Naime, isti je na sebi imao obučenu crnu majicu kratkih rukava sa pesnicom bele boje i time vršio propagandu društvene organizacije Otpor koja nije

¹¹⁰ Zakon o društvenim organizacijama i udruženjima građana

Član 78 stav 1: "Novčanom kaznom do 900 dinara, kazniće se za prekršaj lice koje vrši aktivnosti društvene organizacije, odnosno udruženja građana pre njihovog upisa u registar".

registrovana kod nadležnog organa. Po izjavi Miletaški Srđana, majica ne može da se kupi, već je dobijaju samo zaslužni aktivisti organizacije Otpor, iz čega proizilazi da isti obavlja odnosno propagira gore navedene organizacije". Suđenje, zakazano za 27. juni nije održano zbog nepojavljivanja okrivljenog - novo nije zakazano.

Pavlov Vladimir, iz Novog Sada, kažnjen je novčanom kaznom u iznosu od 1.100 dinara zbog toga što je "utvrđeno da je okrivljeni od oktobra meseca 1999. godine aktivista i vrši aktivnost društvene organizacije odnosno udruženja građana, istupanjima na tribinama u Vojvodini, deljenjem propagandnog materijala ispred pokreta Otpor, a koji nije upisan u registar", i što je kontrolom utvrđeno da "boravak na novoj adresi u Novom Sadu nije prijavio nadležnom organu u zakonskom roku" (opštinski sudija za prekršaje u Novom Sadu Seder Marija).

Policija u Novom Sadu je 25. maja 2000. godine podnela zahtev za pokretanje prekršajnog postupka protiv **Erdeljan Dejana** (1976) iz Novog Sada, zbog toga što je: "15. februara zatečen u Ulici Maksima Gorkog gde je zajedno sa drugim pristalicama tzv. pokreta Otpor, lepio plakate Otpora... zbog toga što je 25. marta 2000. godine zatečen na platou ispred železničke stanice u Novom Sadu u pokušaju lepljenja plakate tzv. pokreta Otpor- 'Otpor agresiji'". Sudija za prekršaje u Novom Sadu Slađana Tatalović je 18. avgusta saslušala okrivljenog. Rešenje nije donela.

Policija u Novom Sadu je 31. maja 2000. godine podnela zahtev za pokretanje prekršajnog postupka protiv **Jelene Kleut** (1980) iz Novog Sada zbog toga što je: ".. 19. maja 2000. godine na mitingu opozicije na Trgu slobode u Novom Sadu, istupala u ime tzv. pokreta Otpora... što je kao aktivista i organizator Otpora učesetovala na tribinama i javnim skupovima na području Novog Sada i okoline". Gradski sudija za prekršaje zakazala je suđenje za 7. septembar 2000. godine, ali je zbog nemogućnosti okrivljene da pristupi, odložila na neodređeno vreme (gradski sudija za prekršaje Nada Gostojić).

Policija u Titelu je 15. septembra 2000. godine podnela zahtev za pokretanje prekršajnog postupka protiv **Milosavljević Igora** (1982) i maloletnog **P. D.** (1983) zbog toga što su: "14. septembra 2000. godine oko 23,00 časa u mestu Titel na Trgu oslobođenja, kod fontane, kao pripadnici organizacije Otpor, koja nije upisana u registar udruženja građana, lepili nalepnice sa stisnutom pesnicom i natpisom 'Gotov je', kao i 'Otpor Titel' po stubovima fontane, portalima prodavnice 'Crvena zvezda', što su činili i u Ulici Toze Markovića." Na suđenju 15. septembra okrivljeni su priznali da su lepili nalepnice. Suđenju je prisustvovao otac maloletnog Pešić Dragana. Sudija nije donela rešenje (sudija za prekršaje Marija Ivkov).

SUP Bački Petrovac je početkom septembra podneo opštinskom organu za prekršaje zahtev za pokretanje prekršajnog postupka protiv **Šproh Jarmile**, **Dudaš Rastislava** i **Dir Jana**, zbog toga što su 25. februara ove godine organizovali tribinu *Otpora* u Bačkom Petrovcu, i nakon toga organizovali rasturanje propagandnog materijala *Otpora*. Na suđenju, 22. septembra, branilac okrivljenih izneo je prigovor na činjenični opis događaja u zahtevu za pokretanje prekršajnog postupka, te je sudija zahtev uputila podnosiocu na uređenje, i saslušanje okrivljenih odložila na neodređeno vreme (sudija za prekršaje Zuzana Tarnoci).

6.5. Primena opštinskih odluka o komunalnom uređenju grada

Zamenik javnog tužioca u Smederevu Srbislav Bojković podneo je 18. maja prekršajnu prijavu protiv **Kocić Dušana** (1973), **Kaljević Save** (1979), **Gole Aleksandra** (1980) i

Paunović Igora (1979), studenata Beogradskog univerziteta, zbog toga što su “dana 12. i 13. novembra 1999. godine u Smederevu lak sprejom crvene, plave i crne boje ispisivali grafite i iscrtavali simbole pesnice, uz pomoć pripremljenog šablona, na fasadama zgrada, i to na zgradi PTT-a 'Otpor' i simbole pesnice, na zgradi u Ul. Davidovićevoj br. 1 'Otpor', na zgradi gimnazije 'Otpor do pobeđe', na Trgu Republike na zgradi kod Beogradske banke 'Otpor' i na zgradi u Ul. kralja Petra više simbola pesnice”, čime su postupali suprotno odredbi iz čl. 35 stav 3. Odluke SO Smederevo o komunalnom uređenju grada. Na suđenju 23. juna okrivljeni su izjavili da su 24. novembra 1999. godine privedeni u policiju, držani su 17 sati bez hrane, i da su zbog pretnji policije da će upotrebiti silu potpisali izjavu da su 12. i 13. novembra ispisivali grafite, iako su u to vreme bili na fakultetu u Beogradu” (sudija za prekršaje u Smederevu Dragan Petrović). Rešenje još nije doneto.

6.5.1. Ukidanje rešenja opštinskog sudije za prekršaje

Komunalni inspektor Odeljenja za privredu, urbanizam i komunalno-stambene poslove organa opštinske uprave Velike Plane podneo je 14. aprila 2000. godine zahtev za pokretanje prekršajnog postupka protiv maloletnika, **J.M.**, **N.M.** i **V.B.** i punoletnih lica, **Nikolić Slaviše** (1974) i **Radosavljević Nenada** (1981), iz Velike Plane, i 17. maja 2000. godine dopunu zahteva zbog toga što su lakom i kartonskim šablonima ispisivali grafite na raskrsnici ulica Miloša Velikog, Vojvode Mišića i Beogradske, na trotoaru ispred modne kuće “22. decembar” i na potpornom zidu restorana “Šumadija”, čime su navodno prekršili odredbe čl. 54 Odluke o opštem i komunalnom uređenju grada i naselja na teritoriji grada Velike Plane. Suđenje je održano 30. maja. Okrivljeni su se branili ćutanjem. Zbog toga što su “7. aprila u 20,00 časova ispred modne kuće “22 Decembar” zatečeni od strane komandira OUP Velika Plana da neovlašćeno pomoću šablona i spreja crne boje ispisuju grafit u znaku organizacije Otpor”, opštinski sudija za prekršaje izrekao je okrivljenima maksimalnu novčanu kaznu koja je predviđena za ovaj prekršaj, po 5.000 dinara pojedinačno (sudija za prekršaje Zdravković Gordana). Okrivljenima je izrečena zaštitna mera oduzimanja dva komada šablonskih kartona i jedne boce spreja crne boje, kao predmeta prekršaja. Rešavajući po žalbi branilaca okrivljenih, Veće za prekršaje u Smederevu, sastavljeno od sudija Stanković Stojana, kao predsednika Veća, Šulčić Ratibora i Marjanović Dragana, kao članova Veća, na sednici od 29. juna 2000. godine ukinulo je Rešenje opštinskog sudije za prekršaje zbog bitnih povreda prekršajnog postupka i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. U obrazloženju rešenja o ukidanju rešenja opštinskog sudije, Veće za prekršaje navodi da prvostepeni organ nije utvrdio bitnu činjenicu, tačno mesto na kome su okrivljeni ispisivali grafite, u smislu odredbe čl. 54 odluke o opštem i komunalnom uređenju grada i naselja na teritoriji opštine Velika Plana, prema kojoj je zabranjeno isticanje svih vrsta oglasa, obaveštenja, plakata i slično, kao i crtanje i pisanje samo po zidovima, fasadama, zgradama, električnim, telefonskim i telegrafskim stubovima, transformatorskim kućicama, znakovima, mostovima i slično. U obrazloženju povreda prekršajnog postupka Veće za prekršaje je navelo da je prvostepeni organ načinio bitnu povredu time što nije obrazložio kaznu, a bio je dužan jer je izrekao maksimalnu novčanu kaznu koja je predviđena za ovaj prekršaj, kao i time što nije poučio okrivljene, kada su odlučili da ne odgovaraju na postavljena pitanja, da time mogu otežati prikupljanje dokaza za svoju odbranu.

6.6. Primena Zakona o prebivalištu i boravištu građana¹¹¹

Gradski sudija za prekršaje u Beogradu kaznio je 1. jula 2000. godine kaznom zatvora u trajanju od 10 dana **Stojanović Miloša**, člana udruženja Građanski otpor Beograda, što nadležnom organu nije prijavio promenu adrese stanovanja. Priveden je u OUP-a Stari grad nakon legitimisanja na ulici, prilikom povratka kući po završetku uobičajene i svakodnevne šetnje članova pomenutog udruženja. U policijskoj stanici uručeno mu je rešenje o zadržavanju, predat je prekršajnom sudiji i nakon izricanja kazne odmah je upućen na izdržavanje kazne (gradski sudija za prekršaje Slobodan Milošević).

6.7. Pravna analiza

Za narušavanje javnog reda i mira tokom demonstracija 17. i 18. maja, okrivljeni su kažnjeni na 20-30 dana zatvora, s tim što je zbog bacanja kamenja i izvrtanja kontejnera, vike i psovanja kazna iznosila 20 ili 25 dana zatvora, a za “pokazivanje srednjeg prsta ruke”, kazna je iznosila 30 dana, sa obrazloženjem da ovakvu kaznu opravdava “visok stepen ugrožavanja javnog reda i mira”.

U svim slučajevima, pod znakom pitanja je dokazni postupak. Dokazno sredstvo su iskazi policajaca koji su građane priveli i njihova tvrdnja da su se okrivljeni ponašali onako kako su policajci to naveli u prekršajnoj prijavi, što je bez obzira na poricanje okrivljenog, prihvaćeno kao dokazano. U svim postupcima koji su okončani nakon dokaznog postupka, koji je obuhvatao samo saslušanje u svojstvu svedoka onih koji su postupak i pokrenuli (policajaca), sud je narušio načelo jednakosti pred zakonom.

U Požarevcu, za povredu istog propisa, u dva slučaja, sa istim činjeničnim opisom “nepristojno ponašanje” i “svađalački ton” prilikom zaustavljanja vozila na putu, kazna je 5 dana zatvora. Kazna je neuporedivo blaža nego u Beogradu, ali je dokazni postupak sličan – sudija za prekršaje se zadovoljio iskazima svedoka – službenih lica, koja su okrivljene i privela, iako su okrivljeni poricali navode Zahteva za pokretanje prekršajnog postupka.

U slučajevima suđenja prema Zakonu o okupljanju građana, najveći problem je tumačenje člana 2. ovog zakona. Reč je o nepreciznom tekstu, koji, u prvom delu, upućuje na otvoreni prostor, kada u stavu 1. i stavu 2. definiše “primereni prostor” za okupljanje građana, i to uz primenu dva elementa. Prvo, “zahteva pristupačnost za neodređeni broj lica i neodređenog identiteta”, a zatim i “da ne dovodi do ometanja javnog saobraćaja i dr.”, ili dozvoljava mogućnost ometanja javnog saobraćaja, kad je moguće privremeno izmeniti režim saobraćaja (dok traje skup). Zatim, pominje “prostorije iz stava 1. i 2. ovog člana, koje se određuju aktom opštine ili grada”. Pretpostavka je da je zakonodavac mislilo da, ukoliko se skup saziva u zatvorenom prostoru, to samo može biti prostor određen aktom opštine; ukoliko se radi o skupu na otvorenom, ili zatvorenom prostoru, još značajniji je član 12. ovog Zakona, koji daje pravo nadležnom organu da, ukoliko proceni da je skup “usmeren na nasilno menjanje”, odmah skup i prekine, usmeno to saopšti i preduzme mere za uspostavljanje javnog reda i mira. O pravilnosti ove procene naknadno odlučuje Okružni sud.

¹¹¹ Zakon o prebivalištu i boravištu građana, član 24: “Novčanom kaznom do 300 novih dinara ili kaznom zatvora do 15 dana kazniće se za prekršaj: ko izbegava prijavljivanje ili odjavljivanje prebivališta ili boravišta odnosno promene adrese stana, odnosno boravka u unostranstvu dužeg od 60 dana, privremenog dolaska ili povratka u zemlju kada je to ovim zakonom predviđeno ili da neistinite podatke u nameri da izbegne evidentiranje (članovi 5,6,10,11, 12 i 13)”.

Proizlazi da u svakom slučaju, pa i kada je skup odobren, organizator mora skup da rasturi po usmenoj naredbi policije. Policija ima ovlašćenja da skup, uredno prijavljen, rasturi usmenom naredbom.

Međutim, Zakon ne predviđa da je učešće na neprijavljenom skupu prekršaj. U skladu sa Zakonom, sudija za prekršaj u Majdanpeku je obustavio postupke protiv okrivljenih upravo zbog toga što policija nije dokazala da su baš okrivljeni organizovali ili sazvali javni skup.

Uočljivo je da je u nekim slučajevima, ista radnja (crtanje grafita) kvalifikovana kao prekršaj po Zakonu o javnom redu i miru (Zaječar), a u drugim, po Odluci o komunalnom uređenju grada (Velika Plana).

Zakon o političkim organizacijama (član 17) i Zakon o društvenim organizacijama i udruženjima građana (član 78) zaista i predviđaju kažnjavanje građanina koji obavlja aktivnosti organizacije koja nije upisana u registar udruženja. U slučaju *Otpora* policija nije primenjivala zakone nego se odnosila prema aktivistima i simpatizerima u skladu sa političkim uputstvom da su plakati, grafiti i majice sa znakom *Otpor* zabranjeni. Hipotetički posmatrano, lepljenje plakata i crtanje grafita sa znakom neke neregistrovane organizacije mogu biti tretirane kao prekršaj. Međutim nošenje majice sa nekim znakom ne bi se moglo smatrati aktivnošću, jer simpatizer ne podleže prekršajnoj odgovornosti, već samo “aktivista”, lice koje se bavi aktivnostima u ime političke organizacije ili udruženja.

7. Krivični postupci

7.1. Optužnica protiv trojice aktivista *Otpora* u Požarevcu

Na ulici ispred kafića “Pasaž” u centru Požarevca, 2. maja 2000. godine oko 19,00 časova međusobno se fizički sukobilo više osoba. U sukobu, sa jedne strane, učestvovali su Momčilo Veljković, Radojko Luković i slučajni prolaznik Nebojša Sokolović, aktivisti i simpatizeri *Otpora* i opozicionih stranaka u Požarevcu, a sa druge strane, Milan i Saša Lazić, članovi JUL-a i radnici u diskoteci “Madona”, Zoran Ivanović zvani Roleks, vlasnik kafića “Pasaž” i bliski prijatelj Marka Miloševića, sina predsednika SRJ, i još neka nepoznata lica. U tom sukobu teške telesne povrede zadobili su Radojko Luković i Nebojša Sokolović, dok su Momčilo Veljković i Saša Lazić zadobili lake telesne povrede. Neposredno nakon sukoba, radnici SUP-a Požarevac lišili su slobode samo trojicu aktivista i simpatizera *Otpora* i opozicionih stranaka, s tim što su dvojicu teže povređenih Radojka Lukovića i Nebojšu Sokolovića iste večeri prebacili u bolnicu Centralnog zatvora u Beogradu, a Momčila Veljkovića u zatvor u Požarevcu.¹¹² U rešenjima o trodnevnom pritvoru stoji da je SUP Požarevac odredio pritvor svoj trojici zbog osnovane sumnje da su u zajednici izvršili krivično delo ubistva u pokušaju¹¹³ nad Sašom Lazićem, 2. maja 2000. godine u Požarevcu. U

¹¹² Istog dana, MUP Republike Srbije i politička partija JUL, u odvojenim saopštenjima za javnost, izneli su tvrdnju da su trojica aktivista *Otpora* pokušala ubistvo Saše i Milana Lazića, članova JUL-a. Sekretar Direkcije JUL-a Ivan Marković izjavio je da je “grupa huligana sa fašističkim zaštitnim znakom otpor napala u kafiću “Pasaž”, mlade članove Jugoslovenske levice i pucala na Milana Lazića”.

U vezi sa incidentom u Požarevcu, 7. maja ministar unutrašnjih poslova Srbije Vlajko Stojiljković, nazvao je opozicione stranke saradnicima “plaćeničkih okupacionih NATO stranaka”, nevladine i humanitarne organizacije “stranim obaveštajnim organizacijama” a pokret *Otpor* “fašističko-terorističkom organizacijom”. Ovakvim svojim istupanjima partijski funkcioner Ivan Marković i državni funkcioner Vlajko Stojiljković prekršili su odredbu člana 23. Ustava Republike Srbije prema kojoj niko ne može biti smatran krivim za krivično delo dok to ne bude utvrđeno pravosnažnom odlukom suda.

¹¹³ KZ Republike Srbije, član 47. u vezi sa članom 19. KZ SRJ

obrazloženju rešenja navedeno je da su doneta jer postoji bojazan da će imenovani uticati na svedoke i uništiti tragove i dokaze i na drugi način ometati tok prekrivičnog postupka.¹¹⁴

Šestog dana od dana pritvaranja,¹¹⁵ 8. maja, istražni sudija Okružnog suda u Požarevcu Boško Papović saslušao je okrivljene. Od momenta lišenja slobode do 8. maja nijednom od trojice pritvorenih nije bio dozvoljen kontakt sa porodicama i braniocima. U svojim iskazima okrivljeni Veljković i Luković su naveli da su 2. maja oko 19,30 časova došli u kafić "Pasaž" zbog Dragana Milovanovića, koji je u kafiću sedeo za stolom sa Milanom Lazićem. Na njihov poziv da krene sa njima Milovanović to nije učinio, delovao im je uplašeno. Prethodno su okrivljeni saznali da su prijatelji Marka Miloševića ranije već maltretirali Dragana Milovanovića, terajući ga da istupi iz *Otpora* i da se učlani u SPS ili JUL. Tada se pojavio i Saša Lazić, koji je izvadio pištolj i njim udario Veljkovića po glavi. U nastalom gušanju, Veljković je uspeo da otme pištolj Saši Lazinu i da ga baci na ulicu. Prijavljeni Veljković tvrdio je da on nijednog trenutka nije uperio pištolj u Sašu Lazina, da nije okidao tim pištoljem ni pokušao da liši života Sašu Lazića. Potom je Veljković istrčao iz bašte kafića i na drugoj strani ulice video kako Milan Lazić i Zoran Ivanović zvani Roleks, rukama i nogama udaraju Lukovića koji je ležao na zemlji.

Prema iskazu Nebojše Sokolovića, on je tada naišao i ugledavši Lukovića na zemlji, sveg krvavog, obratio se Ivanoviću rečima: "Ubiste čoveka". Tada su Milan i Saša Lazić, Bojan Tadić i Zoran Ivanović napali i brutalno izudarali Nebojšu Sokolovića.

Istražni sudija Papović je u zapisniku o ispitivanju okrivljenih konstatovao vidljive povrede na Radojku Lukoviću i Nebojši Sokoloviću.

Nakon ispitivanja istražni sudija je pustio na slobodu svu trojicu okrivljenih. Samo nekoliko sati nakon ovakve odluke sudije Papovića, okružni javni tužilac u Požarevcu Jovan Stanojević podneo je Zahtev za sprovođenje istrage protiv Momčila Veljkovića zbog osnovane sumnje da je izvršio krivično delo ubistvo u pokušaju, a protiv Radojka Lukovića i Nebojše Sokolovića, zbog istog krivičnog dela u pokušaju, pomaganjem. Istovremeno tužilac je predložio da se okrivljenima odredi pritvor,¹¹⁶ s obrazloženjem da je stvoreno veliko uznemirenje javnosti, koje bi se njihovim puštanjem na slobodu još više povećalo. Istražni sudija Boško Papović je istog dana (8.maja) izrazio neslaganje sa Zahtevom za sprovođenje istrage, smatrajući da nema osnovane sumnje da je Veljković pokušao izvršenje krivičnog dela ubistva, niti osnovane sumnje da su Luković i Sokolović ovome pomogli u pokušaju ubistva. Naveo je da nijednim dokazom nije dokazano da je Momčilo Veljković kod sebe imao pištolj i da je iz istog pucao na oštećenog. Na licu mesta nije pronađen nikakav pištolj, ni čaura, kao ni jedan jedini deo projektila. Samim tim, istražni sudija je našao da je zahtev za sprovođenje istrage neosnovan, kao i predlog za određivanje pritvora.

Međutim, Vanraspravno veće Okružnog suda u Požarevcu donelo je 8. maja 2000. godine Rešenje o sprovođenju istrage i Rešenje o određivanju pritvora. Pripadnici MUP Srbije su u

¹¹⁴ Rešenja su doneta na osnovu člana 191. stav 2. tačka 2. ZKP, s tim što se po ZKP-u ova rešenja ne mogu doneti zbog uticaja na svedoke.

¹¹⁵ ZKP, član 196.

Stav 3: "Pritvor koji je odredio organ unutrašnjih poslova može trajati najduže 3 dana, računajući od časa lišenja slobode".

Stav 4: "O određivanju pritvora organ unutrašnjih poslova je dužan da odmah obavesti javnog tužioca".

FHP, napomena: posle isteka roka od 3 dana, organ unutrašnjih poslova ima obavezu da okrivljenog pusti na slobodu ili da ga sprovede istražnom sudiji.

¹¹⁶ ZKP, član 191. stav 2. tačka 4.

noći između 8. i 9. maja ponovo pritvorili Momčila Veljkovića i Radojka Lukovića, dok Nebojša Sokolović više nije bio dostupan organima unutrašnjih poslova.

Istražni sudija Boško Papović podneo je sutradan zahtev za penzionisanje, a okružni javni tužilac Jovan Stanojević zatražio je razrešenje. Skupština Republike Srbije je obojicu razrešila 12. jula 2000. godine.

U periodu od 8. maja do 30. juna saslušano je petnaestak svedoka, i niko od saslušanih svedoka, sem Saše Lazića, nije tvrdio da je okrivljeni Veljković uperio pištolj u Sašu Lazića, i to navodno u pravcu njegove glave, niti da je dva puta škljocnuo pištoljem. Neki od svedoka su samo na momenat videli u rukama okrivljenog Veljkovića pištolj, ali sa cevi okrenutom nadole, a ne ka Saši Laziću. Niko od svedoka nije čuo da je ispaljen metak iz tog pištolja, niti je video ispaljivanje projektila.

Okružni javni tužilac je 30. juna podigao optužnicu protiv Momčila Veljkovića zbog pokušaja izvršenja krivičnog dela ubistva iz člana 47. stav 1. KZ Republike Srbije u vezi sa članom 19. KZ SRJ, a protiv Radojka Lukovića, Nebojše Sokolovića, Saše Lazića i Milana Lazića, zbog izvršenja krivičnog dela učestvovanja u tuči iz člana 55. KZ Republike Srbije.

Istoga dana Vanraspravno veće Okružnog suda u Požarevcu ukinilo je pritvor okrivljenima Momčilu Veljkoviću i Radojku Lukoviću i oni su pušteni na slobodu.

7.1.1. Pravna analiza

U slučaju trojice aktivista *Otpora* i članova opozicionih partija policija je zloupotrebljena u političke svrhe, jer umesto da goni izazivače i izvršioce krivičnog dela ili prekršaja ona je uhapsila i gonila oštećene. U radnjama trojice okrivljenih nema elemenata krivičnog dela iz nadležnosti okružnog suda. Optužnica protiv Radojka Lukovića i Nebojše Sokolovića, koji su pretrpeli teške telesne povrede, pravno je neosnovana.

Očigledno je da je Okružno javno tužilaštvo u Požarevcu bilo izloženo političkom pritisku u svim fazama ovog postupka, što je dovelo u pitanje nezavisnost tužilačke funkcije i kulminiralo zahtevom za razrešenje okružnog javnog tužioca Jovana Stanojevića. Okružno javno tužilaštvo u Požarevcu je svesno propustilo da optužnicom od 30. juna 2000. godine obuhvati i Zorana Ivanovića Roleksa, iako su tokom istrage svedoci tvrdili da je u incidentu učestvovao i Zoran Ivanović, koji je Radojku Lukoviću, dok je ovaj ležao na zemlji, u besvesnom stanju, zadao udarac nogom u glavu.

Tokom ovog postupka dovedena je u pitanje i nezavisnost sudijske funkcije. Politički pritisak na predsednika Okružnog suda u Požarevcu, kao i na postupajuće sudije, kulminirao je razrešenjem istražnog sudije Boška Papovića. Takvim razrešenjem sudije Boška Papovića, kao i još 17 sudija, koje je Skupština Republike Srbije razrešila 12. jula 2000. godine, vlast je povećala pravnu nesigurnost i osećanje ugroženosti građana, a drugim sudijama poslala je jasnu poruku da će tolerisati samo bespogovornu poslušnost.

7.2. Istraga protiv aktiviste *Otpora* u Leskovcu

Okružno javno tužilaštvo u Leskovcu podnelo je 26. juna Zahtev za sprovođenje istrage protiv **Stojković Vladimira**, aktiviste *Otpora* iz Leskovca, zbog krivičnog dela pozivanja na nasilnu promenu ustavnog uređenja iz člana 133. stav 1. KZ SRJ, koji glasi: “ko u nameri

ugrožavanja ustavnog uređenja ili bezbednosti SRJ poziva ili podstiče da se silom promeni ustavno uređenje SRJ, svrgnu najviši organi vlasti i predstavnici tih organa, kazniće se zatvorom od tri meseca do pet godina”.

Posle ispitivanja okrivljenog, takođe 26. juna, istražni sudija Nebojša Stojičić doneo je Rešenje o sprovođenju istrage protiv Stojković Vladimira zbog osnovane sumnja da je: “Od aprila meseca do 22. juna 2000. godine u Leskovcu, u nameri ugrožavanja Ustavom utvrđenog državnog i društvenog uređenja SRJ, pozivao da se silom svrgnu najviši organi vlasti, na taj način što je kao član ilegalne organizacije Otpor u cilju smene i svrgavanja aktuelne vlasti, otpora sadašnjoj vlasti ujedinjenju opozicije u borbi sa aktuelnom vlašću, u više navrata građanima delio propagandni materijal, bedževe i šibice sa znakom pokreta Otpor, lepio plakate sa istim znakom sadržine ‘Neću rat, neću represiju, neću strah, grizi sistem itd’, a dana 22. juna, oko 2,00 časa na istočnoj fasadi SUP u Leskovcu preko kartona sa stilizovanom pesnicom belim autolak ‘sprejom’ nacrtao stilizovanu pesnicu pokreta Otpor. Međutim, bio je primećen od strane policajca u Leskovcu, svedoka Stojković Srđana, i priveden u prostorije SUP-a, čime je učinio krivično delo pozivanje na nasilnu promenu ustavnog uređenja iz čl. 133. st. 1. KZ SRJ”.

Tokom ispitivanja okrivljeni Vladimir Stojković izjavio je da nije član organizacije *Otpor* i da *Otpor* nije organizacija već ideja. Koliko on shvata tu ideju, cilj angažovanja ljudi koji propagiraju ideju *Otpor* je da animiraju građane da izađu na izbore i glasanje, i to ne da bi podržali neku konkretnu partiju, grupu partija, program i slično. Lično smatra da se zagovornici te ideje zalažu za nenasilne metode promene vlasti. On lično nijednog momenta nije razmišljao da se koristi nasilnim metodama. Po njegovom mišljenju izbori spadaju u građanske poslove, ne zna ko ih sprovodi, a svrha izbora je da građani izaberu vlast. Pozivanje na izbore, znači da treba da se izađe na izbore i da se glasa, a na izbore se može pozivati lično preko medija i preko propagandnog materijala. Nije lično sam izrađivao propagandni materijal, koji je kod njega u kući pronasla policija i oduzela ga. Za njega ideja *Otpor* predstavlja otpor agresiji. U toku 2000. godine u dva navrata bio je u Nišu, u Zanatskom centru “Kalča”, u kancelariji *Otpora*, i u dva navrata uzeo je propagandni materijal i to u manjoj količini (šibice, bedževe i plakate sa natpisom *Otpor*). Nikada nije delio građanima-slučajnim prolaznicima bilo šta od propagandnog materijala, a zalepio je samo nekoliko plakata sa znakom stisnute pesnice, i na svim tim plakatima je uvek samo pisalo “Otpor jer volim Srbiju”. Vidao je i druge plakate, ali je on lepio samo plakate sa ovim tekstom. Nije video, niti lepio, plakate sa tekstom “Neću rat, neću agresiju, neću strah, grizi sistem”. Na bedževima koje je on delio samo svojim poznanicima i prijateljima nije bilo nikakvog teksta. Na šibicama je bio samo stilizovan znak *Otpora*. Ne zna od koga je dobio karton za iscrtavanje stilizovane pesnice, kao i dva spreja, jer je bio pijan. Ne seća se, jer je bio pijan, da je pokušao da nacrti ili pak nacrtao stilizovanu pesnicu pokreta *Otpor* 22. juna oko 2,00 časa na istočnoj fasadi zgrade policije u Leskovcu. Seća se da ga je te noći jedan policajac priveo u zgradu SUP Leskovac. Imao je samo jednu crnu pamučnu majicu sa belim natpisom “Otpor do pobeđe” i znakom stisnute pesnice koju je dobio u kancelariji *Otpora* u Nišu.

7.2.1. Pravna analiza

U obrazloženju rešenja o pritvoru navodi se da je Vladimir Stojković 22. juna 2000. godine, oko 2,00 časa izjutra, pokušao da na zgradi SUP Leskovac sprejom nacrti stilizovanu pesnicu i da to predstavlja poziv građanima na nasilnu promenu vlasti. Međutim, u slučaju Vladimira

Stojkovića nije bio ispunjen osnovni uslov za određivanje pritvora - nije postojala osnovana sumnja da je on učinio krivično delo koje mu je stavljeno na teret.

Potpuno je proizvoljna kvalifikacija tužioca Živojina Stanisavljevića da je okrivljeni član ilegalne organizacije *Otpor*. Tačno je da je Savezno ministarstvo pravde Rešenjem broj 352/2-2000-07, od 9. juna 2000. godine, odbilo upis udruženja građana *Otpor* iz Beograda u registar udruženja. Međutim, u roku od 30 dana, tužilac *Otpor* je 30. juna 2000. godine podneo Saveznom sudu tužbu za poništenje konačnog rešenja Saveznog ministarstva pravde. Podnošenjem ove tužbe pokrenut je upravni spor koji nije okončan. Tom vrstom kvalifikacije (ilegalna organizacija), okružni tužilac u stvari je zastrašivao okrivljenog i druge građane. To isto su pre njega radili funkcioneri vladajućih stranaka, koji su proglasili *Otpor* terorističkom organizacijom. Međutim, i da je Savezni sud potvrdio rešenje Saveznog ministarstva pravde, odluka bi se odnosila na odbijanje upisa u registar udruženja, a ne na zabranu *Otpora*.

Tokom ispitivanja okrivljenog, 26. juna u 13,00 časova u prisustvu zamenika okružnog javnog tužioca u Leskovcu Živojina Stanisavljevića kao i pred 5 branilaca istražni sudija Nebojša Stojičić nije pokušao da ustanovi tačno vreme lišavanja slobode Vladimira Stojkovića, niti da utvrdi da je došlo do povrede ZKP-a u pogledu trajanja pritvora, koji je mogao da traje najduže 72 sata.

Nakon završenog ispitivanja istražni sudija Nebojša Stojičić je doneo rešenje o sprovođenju istrage protiv okrivljenog Vladimira Stojkovića zbog osnovane sumnje da je učinio krivično delo pozivanja na nasilnu promenu ustavnog uređenja iz člana 133. KZ SRJ, i kako zamenik okružnog javnog tužioca nije tražio pritvor prema okrivljenom, istražni sudija je Vladimira Stojkovića pustio na slobodu.

7.3. Sudjenje trojici aktivista *Otpora* u Bečeju

Opštinski javni tužilac u Bečeju, Marina Burić, podigla je optužni predlog 21. juna 2000. godine protiv **Negeli Borisa**, **Baukov Danijela** i **Ivošević Strahinje**, aktivista *Otpora* iz Bačkog Petrovog Sela, zato što su su: “u toku noći 26/27. januara 2000. godine u Bačkom Petrovom Selu u zajednici oštetili tuđu stvar, tako što su upotrebom spreja crne boje i šablona nacrtali pesnicu sa natpisom *Otpor*, na ulaznom delu poslovne zgrade 33 “Tisa” u ulici Trg oslobođenja 2, na ogradnom zidu rukometnog stadiona na pijaci u Ulici J. Atile i na zgradi bioskopa u Ulici Đure Đakovića, vlasništvo OŠT DOO “Bečej-film” iz Bečeja, na prodavnici STR “Bandi-mesara”, vlasništvo OŠT Sabo Andraša, usled čega je došlo u znatnoj meri do oštećenja fasada na navedenim objektima, čime su počinili krivično delo oštećenje tuđe stvari iz člana 176. stav 1. KZ RS”.

Predsednica Veća Opštinskog suda u Bečeju Verica Tucakov tri puta je zakazivala glavni pretres (11, 13. i 17. jula 2000. godine), što su neuobičajeno kratki rokovi, da bi tog 17. jula 2000. godine glavni pretres bio održan. Sva trojica okrivljenih su na glavnom pretresu priznali da su crnim sprejom iscrtali stisnutu pesnicu, dok su svi predstavnici oštećenih izjavili da se ne pridružuju krivičnom gonjenju okrivljenih. Na glavnom pretresu pročitana je nalaz i mišljenje veštaka građevinske struke From Janoša od 16. maja 2000. godine, koji je urađen po slikama, uzimajući u obzir ukupnu kvadraturu na svim objektima na kojima je pričinjena šteta, cenu po jednom metru kvadratnom, procenjujući da je ukupna šteta na svim objektima u Bačkom Petrovom Selu u iznosu od 2.310,00 dinara. Pod ukupnom cenom veštak je podrazumevao potrošeni materijal i rad radnika, i to struganjem crteža i plakata i kasnijim krečenjem fasadnom bojom, običnom bojom i sadolinom.

Prvooptuženi Negeli Boris osuđen je na novčanu kaznu u iznosu od 5.000,00 dinara, a drugooptuženi Baukov Danijel i trećeoptuženi Ivošević Strahinja, na novčanu kaznu u iznosu od po 3.000,00 dinara. Optuženi su obavezani i na plaćanje paušalnog iznosa od po 500,00 dinara.

7.3.1. Pravna analiza

U slučaju Negelija i drugih, Opštinski sud je bio obavezan da ima u vidu član 8. stav 1. KZ SRJ koji sadrži definiciju krivičnog dela, kao i član 2. koji govori o tome da nije krivično delo ono delo koje, iako sadrži obeležja krivičnog dela određena zakonom, predstavlja neznatnu društvenu opasnost zbog malog značaja i zbog neznatnosti ili odsutnosti štetnih posledica. Postupcima okrivljenih fasade na zgradama nisu u znatnoj meri oštećene, jer iscertavanjem pesnice oni nisu smanjili upotrebljivost fasada. U njihovim radnjama nema oštećenja, jer su svi ti objekti i dalje u upotrebi u kakvoj su bili i do tada i to u svim svojim funkcijama, niti ima izmene njihovog spoljnog izgleda. Ovakvim njihovim postupkom integritet stvari nije delimično uništen.

U predmetu Negelija i drugih opštinski javni tužilac nije ovlašćeni tužilac, jer se okrivljeni terete i za oštećenje tuđe stvari, mesare, koja je vlasništvo privatnog lica. Prema Zakonu¹¹⁷ ako je oštećena stvar u svojini građana, gonjenje se preuzima po privatnoj tužbi. Sud je povredio propis krivičnog postupka koji reguliše pitanje ovlašćenog tužioca. Reč je o bitnoj povredi odredaba krivičnog postupka, koja obavezno dovodi do ukidanja presude.¹¹⁸

7.4. Pokretanje postupka protiv aktivista *Otpora* u Indiji

Na osnovu optužnog predloga Opštinskog tužioca u Indiji, istražni sudija Steva Mirić saslušao je 19. avgusta trojicu aktivista *Otpora*, **Gorana** i **Vladimira Ješića** i **Dalibora Radovanovića**, zbog navodno osnovane sumnje da su okrivljeni počinili krivično delo širenja lažnih vesti iz čl.218 KZ RS. Aktivisti *Otpora* su okrivljeni da su u biltenu "Naša Indija", koji je policija zaplenila 26. jula, objavili neistinite informacije o tome da je policija 19. avgusta privodila građane, fotografisala ih i uzimala im otiske prstiju, kao i da je tog dana u Indiji bio uveden policijski čas. 19. septembra istražni sudija je saslušao još pet okrivljenih građana, "otpornih mama" iz Novog Sada. Istražni sudija pitao je "otporne mame", **Alisu Horak**, **Mirjanu Stefanović**, **Ranku Ješić**, **Vesnu Tomić** i **Slavku Macura** zašto su došle iz Novog Sada u Indiju 19. jula, ko ih je pozvao da dođu, da li su prisustvovala humanitarnom koncertu "Od srca", da li su na koncertu bile same ili sa decom, da li im je poznata sadržina biltena, da li su znale da je sadržaj biltena suprotan objektivnoj stvarnosti i da su objavljene vesti lažne, da li su članovi *Otpora* i da li su svojim akcijama htele da uznemire javnost. Svi okrivljeni odbili su da odgovore na postavljena pitanja. Posle ovog ispitivanja istražni sudija nije nastavio sa istražnim radnjama.

8. Civilno pravna zaštita građana

U ime 65 gradjana, FHP je podneo 49 tužbi protiv Republike Srbije za naknadu štete zbog povrede časti, slobode i prava koju su nezakonitim postupanjem počinili pripadnici MUP Srbije od januara do 24. septembra 2000. godine. Ti građani traže obeštećenje od Republike Srbije u iznosu od 12.090.000 dinara. Advokati FHP-a podneli su tužbe opštinskim sudovima

¹¹⁷ KZ RS, član 176, stav 4.

¹¹⁸ ZKP, član 364, stav 1, tačka 5.

u Beogradu, Kraljevu, Vladičinom Hanu, Leskovcu, Velikoj Plani, Pančevu, Rumi, Sremskoj Mitrovici, Babušnici, Somboru, Prijepolju, Bečeju, Smederevu, Smederevskoj Palanci, Kikindi, Bačkoj Palanci, Kragujevcu, Subotici, Požezi, Novom Sadu, Čačku, Valjevu i Vranju.

Tužbe su podnete u ime Gorana Lazarevića, aktiviste *Otpora* u Bačkoj Palanci, Ivana Stankovića, Nebojše Mladenovića, Petra Tošića, građana Leskovca, Bratislava Stamenkovića, predsednika Građanskog parlamenta Leskovca, Marka Aleksića, Racka Miletina, Nikole Aleksića, Duška Savića, aktivista *Otpora* iz Kikinde, Nenada Radisavljevića, aktiviste *Otpora* iz Velike Plane, Ivana Maleka, Maka Kabadaje, Tamare Petrušić, Branislava Vukosavljevića, Branislava Omorca, aktivista *Otpora* iz Pančeva, Dragana Bosiljkića, Miloša Bjelkića, Nandora Bertoka, aktivista *Otpora* iz Sremske Mitrovice, Vladana Slavkovića, aktiviste *Otpora* iz Kraljeva, Dalibora Loznice, aktiviste *Otpora* iz Loznice, Mikice Žmurić, člana SPO i simpazitera *Otpora* iz Male Ivanče, Anite Beretić, aktiviste *Otpora* iz Sombora, Zorana Matovića, Predraga Madžarevića, Velibora Stefanovića, aktivista *Otpora* iz Kragujevca, Đorđa Talovića, aktiviste *Otpora* iz Čačka, Ivana Popovića, aktiviste Građanskog pokreta *Otpor* i člana Unije nezavisnih sindikata u Beogradu, Ramadana Tuhina, Nebojše Bogdanovića, Nemanje Raičevića, Andrije Čivtelića, Irine Ljubić, aktiviste *Otpora* iz Beograda, Jelene Ristić, aktiviste *Otpora* iz Leskovca, Milana Čolića, aktiviste CESID-a iz Babušnice, Ljubomira Štulovića, aktiviste *Otpora* iz Požege, Vladimira Prvulovića, aktiviste *Otpora* iz Niša, Radoslava Mojsilovića, aktiviste *Otpora* i saradnika CESID-a iz Vranja, Milana Brašnjevića, aktiviste *Otpora* iz Prijepolja, Miloša Starčevića, aktivista nevladine organizacije Izlaz 2000 iz Smederevske Palanke, Ace Radića, Jugoslava Nikolića, Vladice Mirčića, Davorina Popovića, Miloša Kitanovića, Marka Pejkovića, aktivista *Otpora* iz Vladičinog Hana, Vladimira Nikolića, aktiviste *Otpora* iz Bele Palanke, Borisa Negelija, aktiviste *Otpora* iz Bačkog Petrovog Sela, maloletnog Đ.Đ, učenika iz Smedereva, Jelene Radovanović, aktiviste *Otpora* iz Čačka, Marinka Varnjaša, Robertina Knjura, aktivista *Otpora* iz Subotice, Marije Kleut, Jelene Kleut, Vesne Tomić, Maje Tomić, Dubravke Pavić, Radomira Jelića, Nenada Šeguljeva, Slavke Macure, Nade Margete, Kristine Filipčev-Demeter, aktivista *Otpora* iz Novog Sada, Mladena Kneževića, aktiviste *Otpora* iz Valjeva, Miljana Čubranovića, fotoreportera *Glasa javnosti* iz Novog Sada, Veselina Dobrića i Željka Stojkovića, aktivista *Otpora* iz Šimanovca.

Zbog fizičkog i psihičkog maltretiranja maloletnog aktiviste *Otpora* M.R. FHP je podneo privatnu tužbu protiv Milutina Pantelića, člana SUBNOR-a u Nišu, koji je 8. septembra napao petnaestogodišnjeg dečaka samo zato što je lepio nalepnicu *Otpora*.

8.1. Pravna regulativa

Ustav SR Jugoslavije garantuje nepovredivost fizičkog i psihičkog integriteta čoveka,¹¹⁹ jamči poštovanje ljudske ličnosti i dostojanstva u slučaju lišenja, odnosno ograničenja slobode, zabranjuje svako nasilje nad licem kojem je sloboda ograničena i jamči da niko ne sme biti podvrgnut ponižavajućem kažnjavanju i postupanju.¹²⁰

Ustav Republike Srbije garantuje nepovredivost ljudskog dostojanstva¹²¹ i poštovanje ljudske ličnosti i dostojanstva u slučaju lišenja, odnosno ograničenja slobode.¹²²

¹¹⁹ Ustav SRJ, član 22.

¹²⁰ Isto, član 25.

¹²¹ Ustav SRS, član 18.

¹²² Ustav SRS, član 26.

Zakon o unutrašnjim poslovima Srbije propisuje obavezu pripadnika policije da postupaju na način kojim se svakom čoveku i građaninu obezbeđuju jednaka zaštita i ostvarivanje Ustavom utvrđenih sloboda i prava.¹²³

Praksa pokazuje da su pripadnici policije prilikom privođenja građana, ispitivanja, pravljenja dosijea, objavljivanja imena sa negativnim kvalifikacijama, izricanjem pretnji i primenom fizičke sile postupali protiv Zakona o unutrašnjim poslovima i Ustava SR Jugoslavije i Srbije koji štite ugled, čast, slobode i prava ličnosti, kao i fizički integritet. Za svoje povređeno dostojanstvo i narušen fizički integritet građani imaju pravo da se obrate sudu i traže naknadu.

Ustav Republike Srbije ustanovljava pravo na naknadu štete za povredu neimovinskih i imovinskih prava: "svako ima pravo na naknadu materijalne i nematerijalne štete koju mu nezakonitim i nepravilnim radom nanese službeno lice ili državni organ, koji vrši javna ovlašćenja u skladu sa zakonom. Štetu je dužna da nadoknadi Republika Srbija ili organizacija koja vrši javna ovlašćenja".¹²⁴

Pravo na naknadu štete koju prouzrokuju državni organi u postupanju prilikom privođenja, zadržavanja u policiji, postupka pri ispitivanju, pretresu stana i krivičnom i prekršajnom postupku daju pravo na naknadu štete pod uslovom da je službeno lice odnosno ovlašćeni državni organ postupao nezakonito, ili tako što nije primenio zakon ili podzakonski akt koji reguliše način postupanja ili ga je nepravilno primenio.

Svako kome je pripadnik policije (ili privatno lice) povredio njegovo dostojanstvo ima pravo da zahteva od suda ili drugog nadležnog organa da naredi da prestane sa povredom prava njegove ličnosti, pod pretnjom plaćanja određene novčane naknade.¹²⁵

Oštećeni građanin, kome je nezakonitim postupanjem pripadnika policije (službenog lica) povređen ugled, čast, sloboda i prava ličnosti, ima pravo da traži da sud dosudi pravičnu novčanu naknadu. To je satisfakcija, tako da novčana naknada treba da bude primerena značaju povređenog dobra, težini povrede ličnosti, okolnostima pod kojima je izvršena, sredini u kojoj oštećeni živi i posledicama koje su iz tog proizašle.¹²⁶

U slučaju povrede časti i širenja neistinitih navoda, pod uslovom da su mu prouzrokovali materijalnu štetu, oštećeni građanin ima pravo na naknadu materijalne štete.

Fizičko maltretiranje i zlostavljanje građana prilikom privođenja i zadržavanja u stanici, za vreme saslušanja, upotrebom sile, protivno je Zakonu o unutrašnjim poslovima i Pravilniku o uslovima i načinu upotrebe sredstava prinude i predstavlja osnov za naknadu štete. Za pretrpljene fizičke bolove, duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti, kao i za strah, oštećeni građanin ima pravo da od suda traži naknadu neimovinske štete,¹²⁷ nezavisno od naknade materijalne štete.

¹²³ Zakon o unutrašnjim poslovima, član 2.

¹²⁴ Ustav SRS, član 15.

¹²⁵ Zakon o obligacionim odnosima, član 157.

¹²⁶ Isto, član 200.

¹²⁷ Isto, član 200.

Oštećenom kome je naneta telesna povreda ili mu je narušeno zdravlje država je dužna da naknadi troškove lečenja i druge potrebne troškove u vezi sa tim, kao i zaradu izgubljenu zbog nesposobnosti za rad za vreme lečenja.

Fond za humanitarno pravo